

**POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2026-2030**

Będzin, 2026

Spis treści

Nazwy i skróty	4
Wprowadzenie	5
1. Metodyka przygotowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ..	6
1.1. Aspekty formalno-prawne	6
1.2. Harmonogram prac	6
1.3. Zasady opracowania Strategii. Powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii	7
1.4. Uwarunkowania prawne i spójność z dokumentami krajowymi i samorządowymi	9
2. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu będzińskiego	12
2.1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny	12
2.2. Demografia	13
3. Diagnoza problemów społecznych powiatu będzińskiego na podstawie danych wtórnych .	24
3.1. Ubóstwo	34
3.2. Bezdomność	35
3.3. Uzależnienia	36
3.4. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	38
3.4.1. Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia	42
3.4.2. Osoby niepełnosprawne poniżej 16 roku życia - dzieci	48
3.5. Bezrobocie	52
3.6. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza	58
3.7. Przemoc domowa	71
3.8. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	72
4. Zasoby instytucjonalne Powiatu umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych ..	75
4.1. Ośrodki Pomocy Społecznej/Centra Usług Społecznych	75
4.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie	79
4.3. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	84
4.4. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie	85
4.5. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	86
4.6. Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	89
4.7. Warsztat Terapii Zajęciowej	92
4.8. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych w Będzinie	95
4.9. Środowiskowy Dom Samopomocy „OSTOJA”	97
4.10. Organizacje pozarządowe	98
5. Analiza problemów społecznych na podstawie danych pierwotnych	99

5.1. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczestników Zespołów powołanych w celu opracowania Strategii	99
6. ANALIZA SWOT - bilans strategiczny rozwiązywania problemów społecznych w powiecie będzińskim	126
7. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	131
8. Wizja oraz misja rozwiązywania problemów społecznych	134
9. Cele polityki społecznej powiatu będzińskiego	135
10. Sposób realizacji, monitoring i zarządzanie realizacją Strategii	140
10.1. System zarządzania realizacją Strategii	140
10.2. Monitoring i wdrażanie Strategii	141
10.3. Finansowanie Strategii	142
11. Zakończenie	143
Spis rycin, tabel i wykresów	144

Nazwy i skróty

BDL	– Bank Danych Lokalnych
CAPOW	– Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
CUS	– Centrum Usług Społecznych
DPS	– Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych
EKSMOoN	– Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności
EURES	– EURopean Employment Services – Europejskie Służby Zatrudnienia
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
JST	– Jednostka Samorządu Terytorialnego
KFS	– Krajowy Fundusz Szkoleniowy
MOPS	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MOS	– Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii
MOW	– Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
OIK	– Ośrodek Interwencji Kryzysowej
OPS	– Ośrodek Pomocy Społecznej
OWDIR	– Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny
PCPR	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PCUS	– Powiatowe Centrum Usług Społecznych
PFRON	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POW	– Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza
PPPP	– Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy
PZON	– Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
SOR	– Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SR	– Sąd Rejonowy
SRKL	– Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
SRPS	– Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
ŚDS	– Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
WTZ	– Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	– Wojewódzki Urząd Pracy

Wprowadzenie

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi kluczowy instrument kreowania lokalnej polityki społecznej. Rozumiemy ją jako system celowych, długofalowych i zintegrowanych działań, których nadrzędnym zadaniem jest skuteczna odpowiedź na wyzwania społeczne oraz zaspokajanie kluczowych potrzeb mieszkańców powiatu będzińskiego.

Pomoc społeczna to instytucja polityki społecznej, która umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc tę organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2026-2030 jest długotrwałym programem działań, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych oraz określaniu kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców powiatu.

Obowiązek opracowania i realizacji strategii na szczeblu powiatowym wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Na mocy tejże ustawy do zadań własnych powiatu należy (po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami) opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, zawierającej diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań, a następnie realizacja opracowanego dokumentu.

W 2021 r. Samorząd Powiatu Będzińskiego przyjął do realizacji Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 - 2025. Wyznaczone przez ten dokument cele i priorytety strategiczne zostały już zrealizowane bądź uległy dezaktualizacji, co spowodowało potrzebę opracowania nowej strategii, adekwatnej do aktualnej sytuacji prawnej oraz sytuacji socjalno-bytowej lokalnej społeczności.

Za koordynację prac nad Strategią odpowiedzialny był dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie Olga Machura. Zespół tworzyło grono specjalistów biorących czynny udział w zdiagnozowaniu problemów społecznych Powiatu oraz zaplanowaniu działań na lata 2026-2030.

1. Metodyka przygotowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

1.1. Aspekty formalno-prawne

Obowiązek opracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** wynika bezpośrednio z art. 16b ust. 1 oraz art. 19 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami, dokument ten musi obejmować:

- diagnozę aktualnej sytuacji społecznej oraz prognozę nadchodzących zmian;
- cele strategiczne i kierunki niezbędnych działań;
- sposób realizacji, ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.

Za koordynację działań w ramach strategii odpowiada **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie**, co sankcjonuje art. 112 ust. 9 przywołanej ustawy.

1.2. Harmonogram prac

Planowanie prac jest niezbędne do osiągnięcia założonego celu (przygotowania SRPS), a jego podstawą jest określenie konkretnych działań w realnym horyzoncie czasowym.

Harmonogram opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030			
Etap	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Termin realizacji
I	Podanie do informacji (poprzez umieszczenie na stronie internetowej PCPR)wszystkim mieszkańcom Powiatu Będzińskiego informacji o rozpoczęciu prac nad SRPS oraz zwrócenie się z prośbą do mieszkańców o podanie problemów społecznych z jakimi spotykają się, które mogą zostać ujęte w niniejszej strategii oraz rozwiązane w najbliższych latach.	PCPR	maj 2025
II	Powołanie zespołu ds. opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	Starosta Będziński	maj 2025
III	Zebranie i analiza danych do części diagnostycznej.	Zespół ds. opracowania SRPS	lipiec/sierpień 2025 (aktualizacja danych luty/marzec 2026)
	Przeprowadzenie i analiza wyników badania ankietowego mającego na celu pozyskanie opinii członków Zespołu ds. opracowania SRPS o lokalnych uwarunkowaniach i problemach, a także oczekiwaniach i potrzebach społecznych	PCPR	sierpień/wrzesień 2025

	Opracowanie diagnozy problemów i potrzeb społecznych z udziałem społeczności lokalnej.	Zespół ds. opracowania SRPS	październik 2025
	Przeprowadzenie analizy SWOT.	Zespół ds. opracowania SRPS	listopad/ grudzień 2025
IV	Opracowanie wizji, misji, celów strategicznych i operacyjnych.	Zespół ds. opracowania SRPS	luty 2026
	Opracowanie planu wdrożenia strategii, jej monitoringu i ewaluacji oraz wskaźników	Zespół ds. opracowania SRPS	luty/marzec 2026
V	Przedstawienie ostatecznej wersji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030 Zarządowi Powiatu Będzińskiego i przekazanie projektu do Komisji Oświaty i Rozwoju Społecznego	PCPR	kwiecień 2026
VI	Podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia SRPS.	Rada Powiatu Będzińskiego	kwiecień 2026

Tabela 1 Harmonogram opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030

1.3. Zasady opracowania Strategii. Powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii

Zespół ds. opracowania Strategii został powołany Zarządzeniem Nr 27/2025 Starosty Będzińskiego z dnia 21 maja 2025 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026 – 2030. Za koordynację prac nad Strategią odpowiedzialny był dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie Olga Machura. Zespół tworzyło grono specjalistów biorących czynny udział w zdiagnozowaniu problemów społecznych powiatu oraz zaplanowaniu działań na lata 2026-2030. Uczestnikami Zespołu byli:

- **Elżbieta Brzozowska** – Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siewierzu,
- **Aldona Chodyka-Janowska** – Przewodniczący Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie,
- **Beata Czapla** – starszy specjalista pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Psarach,
- **Monika Górka** – psycholog w Ośrodku Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie,
- **Daniel Hulewicz** – pracownik socjalny w Centrum Administracyjnym Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Sarnowie,
- **Elżbieta Kaczmarzyk** – Będzińskie Stowarzyszenie Amazonek,
- **Tomasz Karcz** – kierownik Działu Pomocy Środowiskowej w Centrum Usług Społecznych w Czeladzi,

- **Agnieszka Kaziród** – inspektor w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- **Maciej Klimek** – kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wojkowicach,
- **Dorota Komander** – kurator zawodowy w II Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym w Będzinie,
- **Katarzyna Kondek** – starszy inspektor w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sławkowie,
- **Ewelina Krakowiak** – pomoc administracyjna w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siewierzu,
- **Anna Krusiec** – Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Familia” w Czeladzi,
- **Agnieszka Krzyżek–Wszelaka** – starszy specjalista pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bobrownikach,
- **Justyna Kyrcz** – starszy pracownik socjalny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Mierzęcicach,
- **Olga Machura** – dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- **sierż. szt. Dagmara Mackiewicz** – asystent Zespołu ds. Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji w Będzinie,
- **Katarzyna Małota–Gwóźdź** – kurator zawodowy w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Karnych, Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym w Czeladzi,
- **Sarbina Mrówka** – pracownik socjalny w Centrum Zdrowia Psychicznego w Czeladzi,
- **Monika Podsiadło** – specjalista ds. rozwoju zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie,
- **Izabela Smolak** – starszy asystent Sekcji Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej w Powiatowej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Dąbrowie Górniczej,
- **Anita Stempień** – kierownik Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- **Anna Surma** – kierownik Zespołu ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- **Natalia Tukaj** – aspirant pracy socjalnej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Będzinie,
- **Aneta Uzar** – Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego w Sławkowie,

- **Anetta Warmuz** – pomoc administracyjna w Wydziale Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Będzinie,
- **Małgorzata Zaczyk** – inspektor w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- **Aleksandra Zawada** – Stowarzyszenie „Niewidzialni” w Będzinie,
- **Zdzisława Zawada** – Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Bądź z Nami” w Będzinie.

Proces tworzenia strategii oparto na rzetelnej ocenie sytuacji społecznej powiatu oraz analizie dotychczasowej współpracy z instytucjami partnerskimi. Kluczowym etapem prac było sformułowanie celów strategicznych i operacyjnych, wyznaczenie kierunków działań oraz określenie wskaźników ich realizacji. Szczególną wagę przywiązano do zapewnienia stabilnego finansowania, a także opracowania systemów monitoringu i ewaluacji.

Za analizę danych oraz opracowanie niniejszej Strategii odpowiedzialna była Agnieszka Kaziród – inspektor PCPR w Będzinie.

1.4. Uwarunkowania prawne i spójność z dokumentami krajowymi i samorządowymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi kluczowy instrument lokalnej polityki społecznej, którego przygotowanie jest obligatoryjnym zadaniem własnym powiatu. Jako dokument o charakterze programowym, jej kształt oraz ramy realizacyjne są ściśle determinowane przez obowiązujący porządek prawny.

Fundamentem prawnym opracowania niniejszej strategii jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która nakłada na samorząd powiatowy obowiązek opracowania i realizacji Powiatowej Strategii, ukierunkowanej w szczególności na integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W procesie planowania oraz wdrażania założeń strategicznych uwzględniono współdziałanie z szeregiem aktów prawnych regulujących obszary wsparcia społecznego, w tym w szczególności:

- ustawą o pomocy społecznej - nakłada na powiat obowiązek opracowania i realizacji strategii (art. 19 pkt 1) oraz wskazuje PCPR jako koordynatora (art. 112 ust. 9),
- ustawą o samorządzie gminnym - istotna z punktu widzenia współpracy między szczeblami samorządu,

- ustawą o samorządzie powiatowym - definiuje zakres zadań publicznych o charakterze ponadgminnym. W kontekście strategii kluczowe są zapisy dotyczące przeciwdziałania bezrobociu, aktywizacji osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej oraz wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej,
- ustawą o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawą o ekonomii społecznej,
- ustawą o świadczeniach rodzinnych – określa instrumenty finansowe, które są istotnym filarem lokalnego systemu wsparcia,
- ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – kompleksowo reguluje zasady opieki nad dzieckiem i pracy z rodziną przeżywającą trudności, co bezpośrednio odnosi się do poruszanego w ankiecie tematu rozwoju rodzicielstwa zastępczego w Powiecie Będzińskim,
- ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej - stanowi podstawę prawną dla działań Zespołów Interdyscyplinarnych i procedury „Niebieskiej Karty” oraz realizacji Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową,
- ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii – w kontekście diagnozowanych w ankiecie problemów uzależnień,
- ustawą o rynku pracy i służbach zatrudnienia - w zakresie aktywizacji zawodowej grup defaworyzowanych,
- ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – nakłada na Powiat obowiązek likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych, co koresponduje z potrzebami osób niepełnosprawnych wskazanymi w ankiecie,
- ustawą o ochronie zdrowia psychicznego – kluczowa w kontekście diagnozowanej w ankiecie depresji wśród młodzieży oraz wysokiego zapotrzebowania na wsparcie psychologiczne,
- ustawą o finansach publicznych – reguluje zasady planowania budżetu na realizację zadań zawartych w niniejszej Strategii,
- ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - w obszarze wyrównywania szans i likwidacji barier,
- ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – definiuje zasady współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi (NGO), które często są wykonawcami zadań strategii (np. prowadzenie WTZ).

Strategia została utworzona w oparciu i zgodnie z najważniejszymi celami w dziedzinie polityki społecznej określone w kluczowych dokumentach rozwojowych, regulujących działania w przedmiotowym zakresie na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Są to:

- **Strategia Rozwoju Powiatu Będzińskiego,**
- **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”** - kluczowy dokument dla spójności inwestycji regionalnych,
- **Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030** - wyznacza priorytety dla regionu, takie jak wsparcie seniorów czy rozwój usług społecznych w regionie o charakterze przemysłowym,
- **Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027 polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,**
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)** - skoncentrowana na zdrowiu, edukacji i aktywności zawodowej,
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030,**
- **Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030** – definiuje standardy ochrony ofiar oraz pracy ze sprawcami przemocy, co znajduje odzwierciedlenie w działaniach PCPR i Ośrodków Interwencji Kryzysowej,
- **Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030** - wyznacza kierunki w zakresie dostępności, aktywizacji zawodowej i niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami,
- **Strategia Demograficzna 2040** - skupia się na wsparciu rodziny i promocji rodzicielstwa, co jest zbieżne z potrzebą rozwoju pieczy zastępczej zdiagnozowaną w ankiecie,
- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)** - w zakresie niwelowania wykluczenia społecznego i rozwoju kapitału ludzkiego.

2. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu będzińskiego

2.1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny

Powiat Będziński położony jest w centralnej części województwa śląskiego w obrębie Wyżyny Śląskiej.

Zajmuje powierzchnię 364 km², co stanowi 2,95% powierzchni województwa śląskiego (12 333 km²) oraz 0,11 % powierzchni kraju. Według stanu na dzień 31.12.2024 r. powiat zamieszkiwany był przez 143 640 osoby¹.

Graniczy z:

- powiatem tarnogórskim (od zachodu),
- Siemianowicami Śląskimi oraz Piekarami Śląskimi (od południowego zachodu),
- Dąbrową Górniczą oraz Sosnowcem (od południowego wschodu),
- powiatem zawierciańskim (od wschodu),
- powiatem olkuskim (od południowego wschodu),
- powiatem myszkowskim (od północy).

Ponadto gmina Sławków graniczy w województwie śląskim z miastami na prawach powiatu – Dąbrową Górniczą, Sosnowcem i Jaworzniem, natomiast w województwie małopolskim z gminą wiejską Bukowno i wiejską Bolesław, wchodzącymi w skład powiatu olkuskiego.

Ryc. 1 Powiat będziński na mapie województwa śląskiego²

¹ Źródło: GUS

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_b%C4%99dzi%C5%84ski , wgląd wrzesień 2025 r.

Podział administracyjny powiatu umożliwia efektywne zarządzanie lokalnymi sprawami, takimi jak transport, edukacja, ochrona zdrowia czy rozwój infrastruktury. Dzięki współpracy poszczególnych gmin powiat będziński realizuje zadania publiczne oraz wspiera rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru.

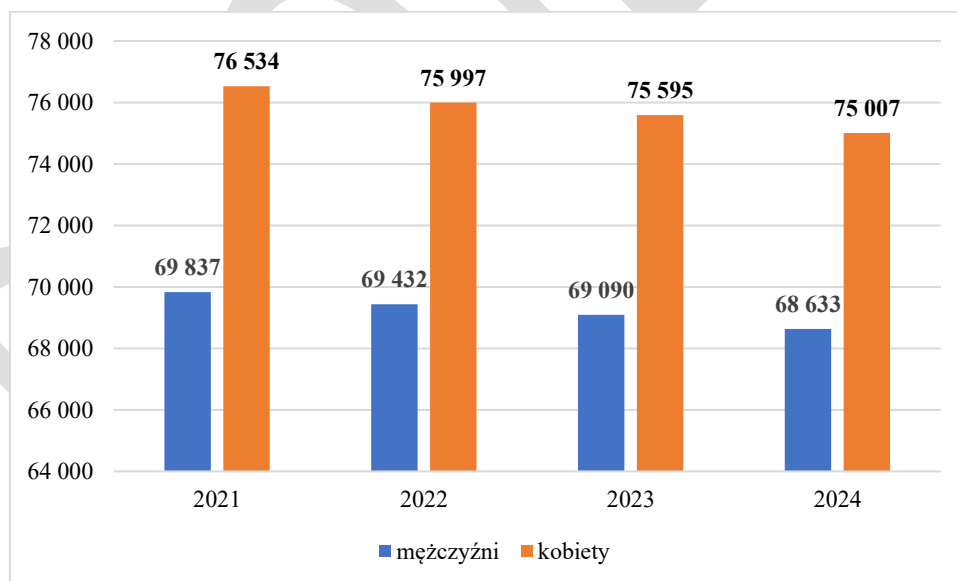
W skład powiatu będzińskiego wchodzi osiem gmin:

- gminy miejskie: Będzin, Czeladź, Sławków, Wojkowice,
- gmina miejsko-wiejska: Siewierz,
- gminy wiejskie: Bobrowniki, Mierzęcice, Psary.

Pod względem liczby mieszkańców największą gminą Powiatu jest miasto Będzin, a pod względem powierzchni gmina Siewierz.

2.2. Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na dzień 31.12.2024 r.) w powiecie będzińskim zamieszkuje 143 640 osób, z czego 52,22% stanowią kobiety, a 47,78% mężczyźni.

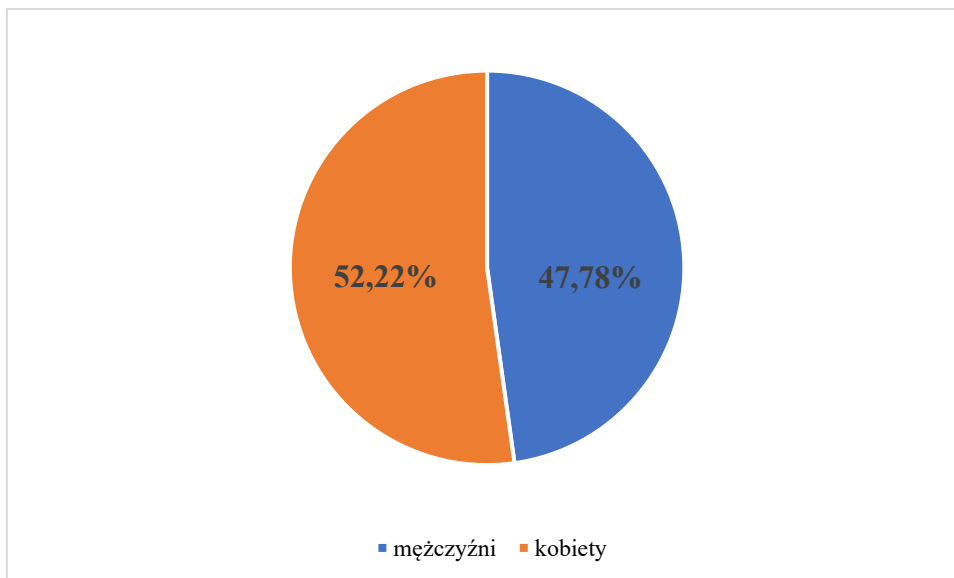
Wykres 1 Liczba kobiet i mężczyzn w powiecie będzińskim w latach 2021-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Dane wskazują na wyraźny i systematyczny **trend spadkowy** populacji w obu grupach:

- **kobiety:** spadek z poziomu **76 534** w 2021 r. do **75 007** w 2024 r. (ubytek o ok. 2%),
- **mężczyźni:** spadek z poziomu **69 837** w 2021 r. do **68 633** w 2024 r. (ubytek o ok. 1,7%).

Powiat znajduje się w fazie depopulacji. Mimo że spadek dotyczy obu płci, tempo ubytku populacji kobiet wydaje się być nieco bardziej odczuwalne w liczbach bezwzględnych. Może to sugerować migrację zarobkową kobiet lub naturalne procesy demograficzne związane z nadumieralnością w starszych grupach wiekowych.

Wykres 2 Struktura płci mieszkańców powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2024 r.)

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Wykres kołowy obrazujący strukturę płci w 2024 roku wskazuje na wyraźną przewagę liczebną kobiet:

- **kobiety:** 52,22% ogółu mieszkańców.
- **mężczyźni:** 47,78% ogółu mieszkańców.

Przewaga kobiet (tzw. współczynnik feminizacji) jest zjawiskiem typowym dla regionów o zaawansowanym procesie starzenia się społeczeństwa, co wynika z wyższej przeciętnej długości życia kobiet.

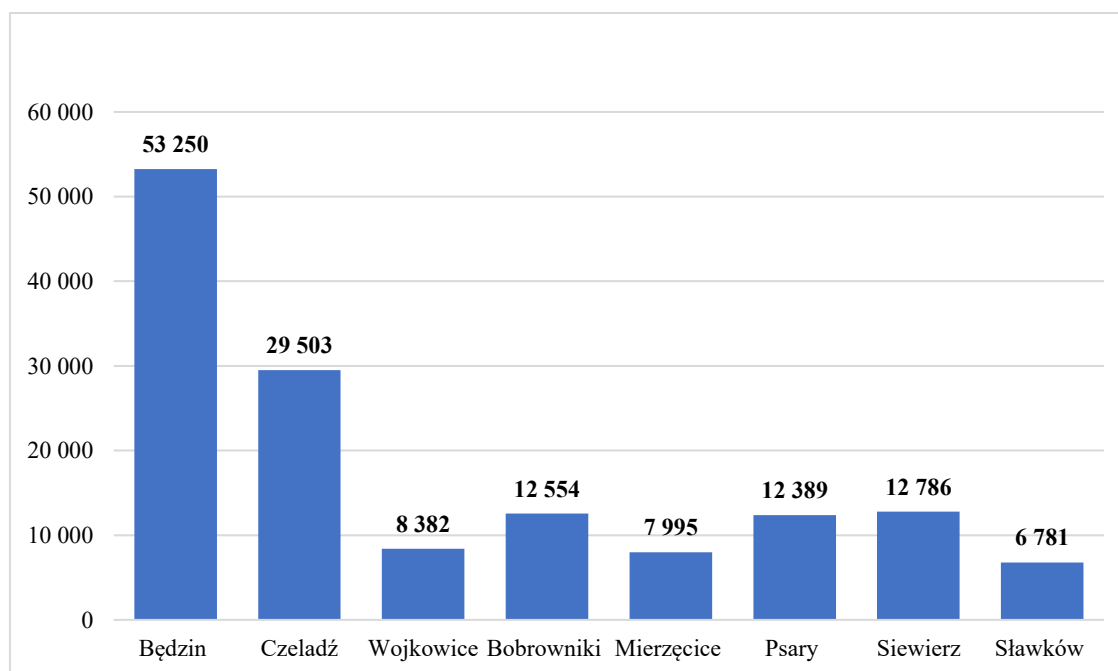
Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w powiecie będzińskim jest wyższy niż w województwie śląskim.

Ujęcie danych w perspektywie kilku lat wstecz pokazuje, że w województwie śląskim współczynnik feminizacji utrzymuje się na stałym poziomie od 2020 roku, a powiecie będzińskim współczynnik waha się między *109 a 110*.

jednostka terytorialna	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
województwo śląskie	107	107	108	108	108	108	108
powiat będziński	110	110	109	110	109	109	109

Tabela 2 Współczynnik feminizacji 2018-2024

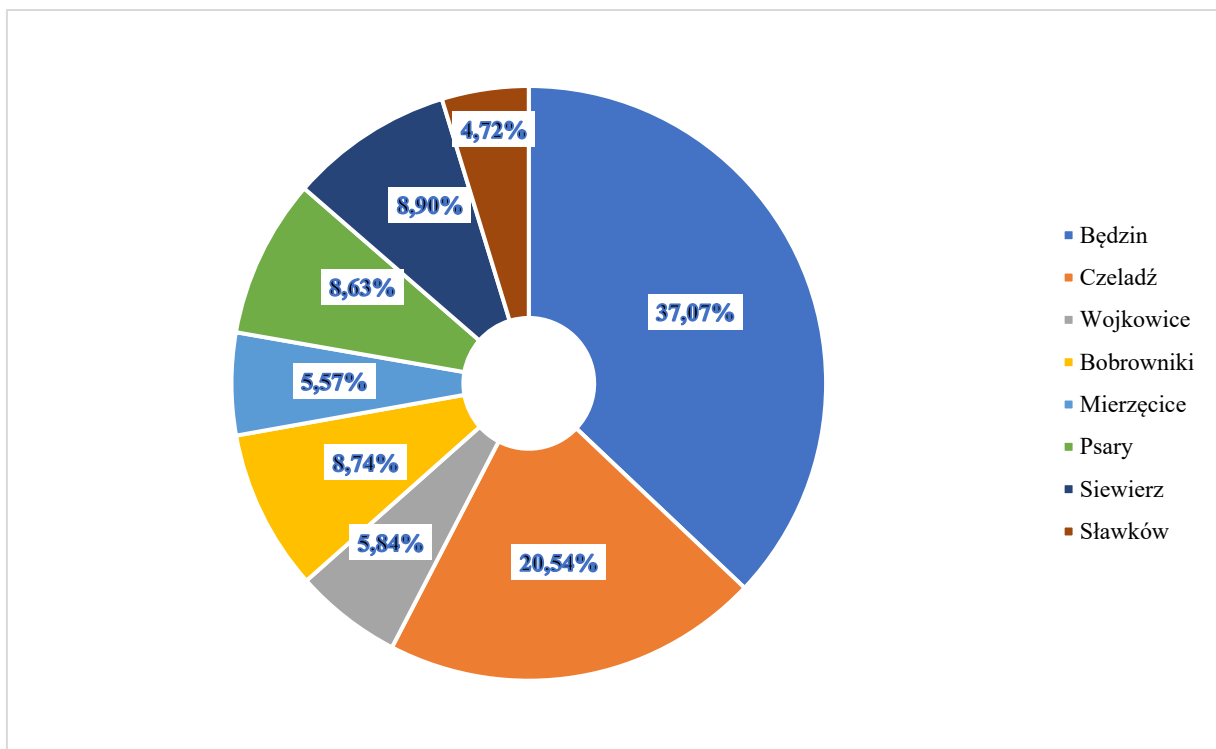
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Wykres 3 Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu będzińskiego w 2024 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

W 2024 r. (według stanu na 31.12.2024 r.) najliczniejszą grupę mieszkańców powiatu będzińskiego stanowiły osoby zamieszkujące w Gminie Będzin – 37,07% ogólnej liczby ludności powiatu będzińskiego, a następnie w Gminie Czeladź – 20,54% mieszkańców powiatu. W pozostałych gminach liczba mieszkańców jest do siebie podobna waha się od 4,72% do 8,9%. Gmina Będzin oraz Gmina Czeladź skupiają ponad połowę populacji całego powiatu, co implikuje konieczność skoncentrowania specjalistycznych usług społecznych i infrastruktury (np. DPS, centra wsparcia).

Wykres 4 Procentowy rozkład liczby mieszkańców poszczególnych gmin powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2024 r.)

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Ludność powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12. danego roku)				
Gmina	2021	2022	2023	2024
Będzin	55 065	54 322	53 848	53 250
Czeladź	30 492	30 165	29 876	29 503
Wojkowice	8 574	8 543	8 477	8 382
Bobrowniki	12 406	12 489	12 563	12 554
Mierzęcice	7 877	7 943	7 985	7 995
Psary	12 336	12 342	12 327	12 389
Siewierz	12 712	12 746	12 767	12 786
Sławków	6 909	6 879	6 842	6 781
Powiat Będziński (ogółem)	146 371	145 429	144 685	143 640

Tabela 3 Ludność w powiecie będzińskim z podziałem na gminy w latach 2021-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Lp.	Największe spadki (liczbowe)	Największe wzrosty (liczbowe)
1.	Będzin (-1 815 mieszkańców)	Bobrowniki (+148 mieszkańców)
2.	Czeladź (-989 mieszkańców)	Mierzęcice (+118 mieszkańców)
3.	Wojkowice (-192 mieszkańców)	Siewierz (+74 mieszkańców)

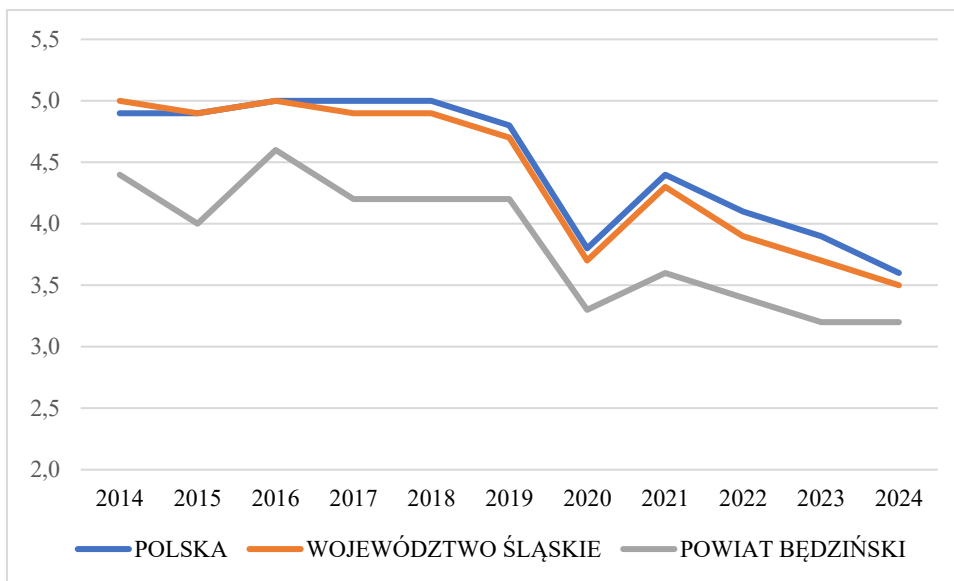
Tabela 4 Największe spadki i wzrosty liczbowe w liczbie ludności w powiecie będzińskim w latach 2021-2024

Gmina	Ludność (stan na dzień 31.12.2024 r.)	Powierzchnia (km ²)
Będzin	53 250	37
Czeladź	29 503	16
Wojkowice	8 382	13
Bobrowniki	12 554	52
Mierzęcice	7 995	49
Psary	12 389	46
Siewierz	12 786	114
Sławków	6 781	37

Tabela 5 Powierzchnia i ludność Gmin powiatu będzińskiego
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Gmina Czeladź jest zdecydowanie najbardziej zurbanizowaną gminą powiatu. Mimo, że ma niemal dwa razy mniej mieszkańców niż Będzin, to ze względu na małą powierzchnię, zagęszczenie ludności jest tam najwyższe.

Gmina Siewierz zajmuje blisko jedną trzecią całego powiatu. Jej obszar jest prawie równy połączonym powierzchniom Bobrownik, Mierzęcic i Psar.

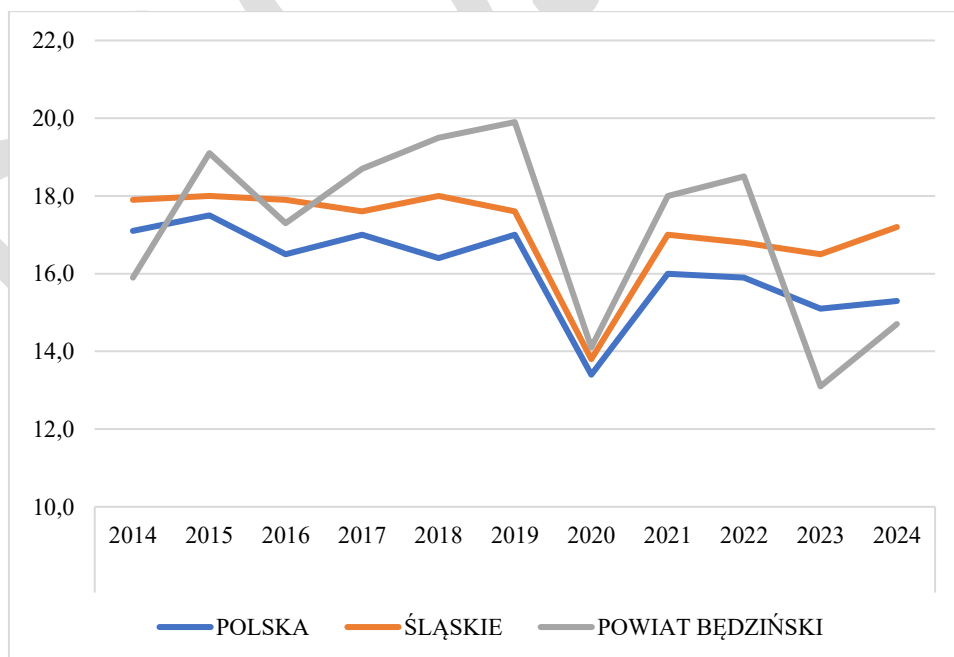

Wykres 5 Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców zawartych w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Województwo śląskie podąża niemal identycznym torem co średnia krajowa. Sugeruje to, że demografia Śląska jest blisko związana z trendami ogólnopolskimi, choć z nieco mniejszą skłonnością do formalizacji związków.

Powiat będziński znajduje się wyraźnie poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej przez cały badany okres. W 2024 roku liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w powiecie spadła do poziomu ok. 3,2, podczas gdy w Polsce liczba ta wynosi ok. 3,6.

Wykres 6 Liczba rozwodów na 10 tys. mieszkańców w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Województwo śląskie na tle kraju wypada jako region o nieco wyższej intensywności rozwodów. Powiat będziński po okresie bardzo wysokich wskaźników w latach 2018–2019, obecnie (po 2023 r.) notuje wyniki poniżej średniej krajowej.

Wiek populacji to jeden z najważniejszych wskaźników demograficznych, który pozwala zrozumieć nie tylko aktualny stan społeczeństwa, ale przede wszystkim przewidzieć wyzwania ekonomiczne i socjalne nadchodzących dekad. Analiza struktury wieku polega na badaniu proporcji między różnymi grupami pokoleniowymi: od dzieci i młodzieży (wiek przedprodukcyjny), przez osoby aktywne zawodowo (wiek produkcyjny), aż po seniorów (wiek poprodukcyjny).

ROK	WIEK POPULACJI	POLSKA	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	POWIAT BĘDZIŃSKI
2020	Przedprodukcyjny	5941649	653188	20596
	Produkcyjny	23687195	2717754	88919
	Poprodukcyjny	8459720	1041155	38065
2021	Przedprodukcyjny	5904282	646696	20336
	Produkcyjny	23473759	2682333	87818
	Poprodukcyjny	8529663	1046918	38217
2022	Przedprodukcyjny	5816044	634930	19991
	Produkcyjny	23304086	2652699	86998
	Poprodukcyjny	8646197	1059073	38440
2023	Przedprodukcyjny	5666628	616041	19318
	Produkcyjny	23183713	2630096	86483
	Poprodukcyjny	8786167	1073993	38884
2024	Przedprodukcyjny	5491509	594008	18462
	Produkcyjny	23087569	2609996	86077
	Poprodukcyjny	8910009	1087437	39101

Tabela 6 Ludność wg wiekowych grup aktywności zawodowej - Polska, województwo śląskie, powiat będziński w latach 2020-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Powiat/Gmina	w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej		w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni		w wieku poprodukcyjnym	
	mężczyźni	Kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Powiat będziński	9 459	9 003	45 499	40 578	13 675	25 426
Będzin	3 314	3 215	16 937	15 194	4 996	9 594
Bobrowniki	905	850	3 990	3 557	1 182	2 070
Czeladź	1 863	1 638	9 104	8 148	3 056	5 694
Mierzęcice	558	596	2 652	2 321	678	1 190
Psary	867	853	3 953	3 553	1 107	2 056
Siewierz	964	877	4 006	3 630	1 213	2 096
Sławków	416	465	2 205	1 896	654	1 145
Wojkowice	572	509	2 652	2 279	789	1 581

Tabela 7 Struktura mieszkańców powiatu będzińskiego według płci i wieku ekonomicznego w 2024 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Struktura ludności w skali całego powiatu prezentuje się następująco:

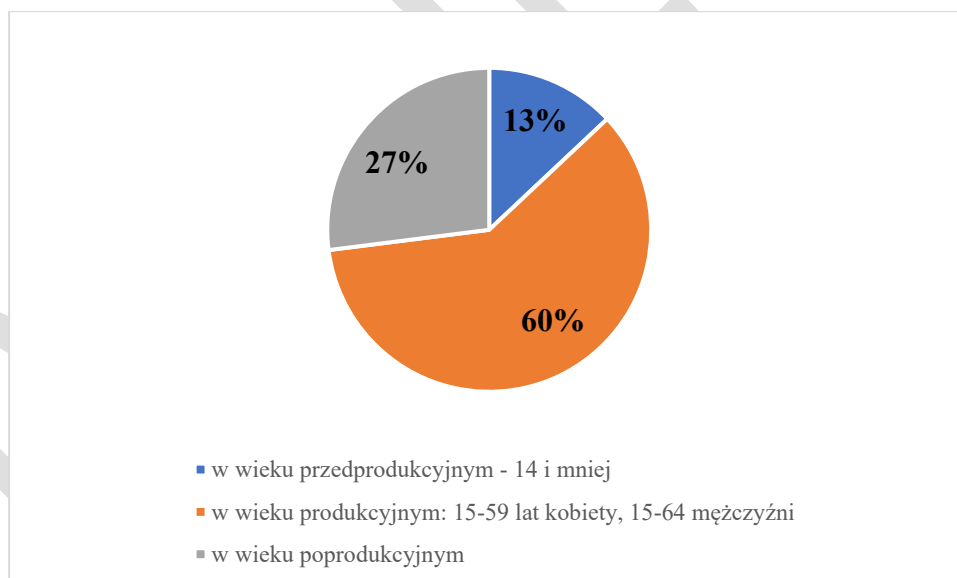
- wiek przedprodukcyjny (≤ 14 lat): 18 462 osoby (9 459 mężczyzn i 9 003 kobiety),
- wiek produkcyjny: 86 077 osób (45 499 mężczyzn i 40 578 kobiet),
- wiek poprodukcyjny: 39 101 osób (13 675 mężczyzn i 25 426 kobiet).

W całym powiecie liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym (25 426) jest niemal dwukrotnie wyższa niż liczba mężczyzn w tej samej grupie (13 675). Wynika to w dużej mierze z różnicy w ustawowym wieku emerytalnym (60 lat dla kobiet vs 65 lat dla mężczyzn) oraz statystycznie dłuższej średniej trwania życia kobiet.

W Będzinie na 6 529 dzieci (wiek przedprodukcyjny) przypada aż 14 590 seniorów (wiek poprodukcyjny). Oznacza to, że na jedno dziecko przypada ponad dwóch emerytów.

Największe zasoby siły roboczej (wiek produkcyjny) skoncentrowane są w:

- Będzinie: 32 131 osób,
- Czeladzi: 17 252 osoby,
- Siewierzu: 7 636 osób.

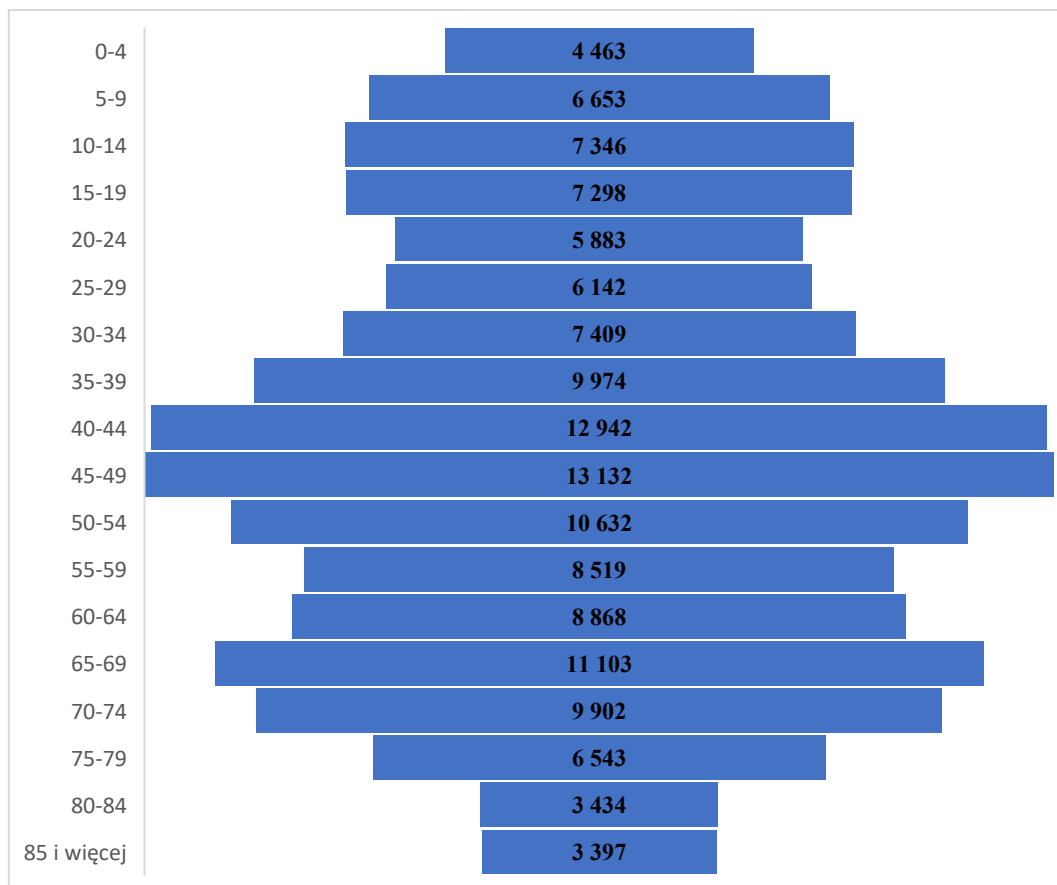

Wykres 7 Struktura mieszkańców powiatu będzińskiego według wieku ekonomicznego w 2024 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

W 2024 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym tj. 14 lat i mniej stanowiły 13% wszystkich mieszkańców powiatu będzińskiego. Wśród mieszkańców znaczną część (60%) stanowiły osoby w wieku produkcyjnym.

W wieku poprodukcyjnym w 2024 r. było 27% mieszkańców powiatu. Podkreślić należy, iż w tej grupie ponad dwukrotnie przeważają kobiety (25 460), natomiast mężczyzn jest 12 309.

Wykres 8 Piramida wieku mieszkańców powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2025 r.)

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Najliczniejszą grupą w powiecie są osoby w wieku **45–49 lat (13 132 osoby)** oraz **40–44 lata (12 942 osoby)**. To tzw. "wyż demograficzny" lat 70. i 80. XX wieku, który obecnie stanowi filar lokalnego rynku pracy.

Najmniej liczną grupą dzieci są te w wieku **0–4 lata (zaledwie 4 463 osoby)**. Jest to bezpośredni skutek drastycznego spadku liczby urodzeń, który widzieliśmy na poprzednim wykresie (zjazd z 977 urodzeń w 2021 r. do 717 w 2024 r.).

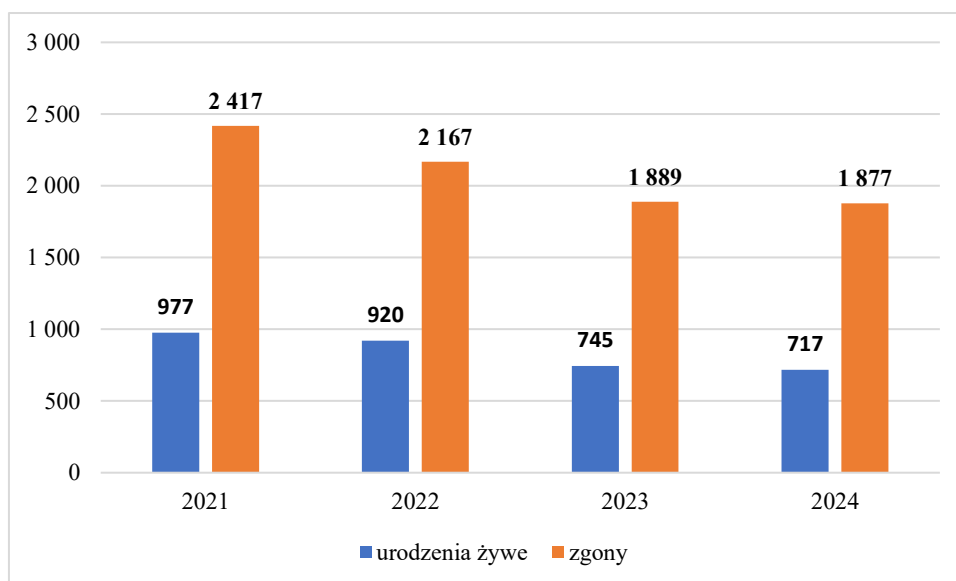
Bardzo wyraźnie zarysowana jest grupa seniorów, szczególnie w wieku **65–69 lat (11 103 osoby)**. Łączna liczba osób powyżej 65. roku życia znacznie przewyższa liczbę najmłodszych dzieci.

Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów) w powiecie będzińskim w latach 2021-2024 był ujemny (ubytek naturalny).

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Urodzenia żywe	977	920	745	717
Zgony	2 417	2 167	1 889	1 877
Przyrost naturalny	-1 440	-1 247	-1 144	-1 160

Tabela 8 Przyrost naturalny w powiecie będzińskim w latach 2021-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Wykres 9 Urodzenia żywe i zgony w powiecie będzińskim w latach 2021-2024
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

W każdym z analizowanych lat liczba zgonów była co najmniej **dwukrotnie wyższa** niż liczba urodzeń. W 2024 roku stosunek ten był szczególnie niepokojący – na każde jedno urodzenie przypadało około **2,6 zgonu**.

W latach 2021-2024 można zaobserwować systematyczny i wyraźny spadek liczby urodzeń na 1000 ludności na wszystkich szczeblach terytorialnych.

W powiecie będzińskim w 2024 roku wskaźnik ten spadł do poziomu 4,97, co jest wynikiem znacznie niższym od średniej krajowej (6,70).

	urodzenia żywe na 1000 ludności			
	2021	2022	2023	2024
POLSKA	8,73	8,07	7,23	6,70
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	7,91	7,25	6,38	5,90
POWIAT BĘDZIŃSKI	6,65	6,31	5,14	4,97

Tabela 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2021-2024
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Współczynnik zgonów w powiecie będzińskim (13,02 w 2024 r.) trwale przewyższa wskaźniki dla województwa śląskiego oraz całej Polski, co świadczy o postępującym procesie starzenia się lokalnej społeczności.

	zgony na 1000 ludności			
	2021	2022	2023	2024
POLSKA	13,68	11,86	10,85	10,88
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	15,06	13,00	11,94	11,95
POWIAT BĘDZIŃSKI	16,46	14,85	13,03	13,02

Tabela 10 Zgony na 1000 ludności w latach 2021-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Poniższe dane wskazują na pogłębiający się kryzys demograficzny, który jest najbardziej dotkliwy w skali lokalnej, gdzie niska dzietność łączy się z wysoką śmiertelnością.

	przyrost naturalny na 1000 ludności			
	2021	2022	2023	2024
POLSKA	-4,95	-3,79	-3,62	-4,17
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	-7,15	-5,76	-5,56	-6,05
POWIAT BĘDZIŃSKI	-9,81	-8,55	-7,89	-8,04

Tabela 11 Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2021-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

	prognoza na rok 2025	prognoza na rok 2030	prognoza na rok 2035	prognoza na rok 2040
POLSKA	37 412 189	37 049 551	36 223 944	35 258 862
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	4 275 590	4 178 822	4 038 072	3 886 338
POWIAT BĘDZIŃSKI	143 420	140 806	136 535	131 741

Tabela 12 Prognoza ludności lata 2025-2040 (opracowana na bazie NSP 2021)

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Dane wskazują na postępujący proces suburbanizacji przy jednoczesnym silnym starzeniu się społeczeństwa w skali całego regionu.

3. Diagnoza problemów społecznych powiatu będzińskiego na podstawie danych wtórnych

Fundamentem budowy skutecznej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest rzetelna diagnoza. To ona pozwala na precyzyjne wyznaczenie celów oraz zaprogramowanie długofalowych działań naprawczych, dostosowanych do specyfiki powiatu. W procesie tym kluczowe jest rozróżnienie dwóch pojęć:

- **problemu społecznego**, rozumianego jako zjawisko uciążliwe dla znaczącej części lokalnej wspólnoty, które ze względu na swoją skalę wymaga podjęcia interwencji³,
- **potrzeby społecznej**, czyli odczuwalnego stanu braku czynników niezbędnych do życia, rozwoju oraz zachowania równowagi psychicznej i ról społecznych jednostki⁴.

Właściwe rozpoznanie tych deficytów jest warunkiem koniecznym do poprawy jakości życia mieszkańców.

Art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej określa powody, w wyniku których każdy ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Warunkiem przyznania takiej pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego.

Poniższa tabela przedstawia powody przyznania pomocy w 2024 r. klientom OPS w powiecie będzińskim z podziałem na liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinie.

³ Pacholski M., Słaboń A., *Słownik pojęć socjologicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2010, s. 149.

⁴ Panek T, *Poziom i jakość życia*, Warszawa 2014, s. 125.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Będzin	Bobrowniki	Czeladź	Mierzęcice	Psary	Siewierz	Ślawków	Wojkowice	RAZEM
Ubóstwo	380/576	43/71	241/438	25/30	50/72	64/91	3/4	67/104	873/1386
Sieroctwo	0/0	0/0	1/1	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1
Bezdomność	77/85	1/1	44/49	3/3	7/7	5/5	4/4	8/8	149/162
Potrzeba ochrony macierzyństwa	37/179	4/26	21/102	2/10	3/11	3/14	2/7	1/4	73/353
w tym wielodzietność	26/142	1/8	11/60	1/6	0/0	1/5	1/5	1/4	42/230
Bezrobocie	253/497	35/73	159/348	12/24	29/55	28/53	22/45	16/36	554/1131
Niepełnosprawność	320/431	15/17	189/294	41/68	72/125	76/109	39/53	61/98	813/1195
Długotrwała lub ciężka choroba	203/251	42/60	303/481	50/82	110/190	88/130	76/99	50/71	922/1364
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	298/513	7/15	122/343	12/34	97/181	55/78	8/23	25/65	624/1252
w tym:									
- rodziny niepełne	54/156	3/7	41/131	5/13	15/42	11/26	5/14	4/15	138/404
- rodziny wielodzietne	11/53	0/0	23/133	0/0	1/7	0/0	0/0	2/9	37/202
Przemoc domowa	11/41	2/11	12/33	0/0	16/43	0/0	0/0	0/0	41/128
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0/0	0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Alkoholizm	53/68	8/9	70/102	4/7	7/9	10/13	3/4	15/19	170/231
Narkomania	2/2	0	9/23	0/0	0/0	2/5	1/1	0/0	14/31
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	14/23	5/7	8/11	1/1	0/0	6/7	0/0	0/0	34/49
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0/0	0/0	1/1	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1
Zdarzenie losowe	1/1	0/0	2/2	0/0	1/2	0/0	0/0	0/0	4/5
Sytuacja kryzysowa	0/0	2/3	1/2	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	3/5
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0

Tabela 13 Powody przyznawania pomocy klientom OPS w powiecie będzińskim w 2024 r.- liczba rodzin/liczba osób w rodzinie

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Jak wynika z powyższej tabeli głównym powodem przyznawania pomocy rodzinom przez OPS na terenie powiatu będzińskiego w 2024 r. było ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Największy wpływ na trudną sytuację życiową mieszkańców powiatu mają:

- długotrwała lub ciężka choroba - to najczęstszy powód ubiegania się o wsparcie (dotyczy aż 1364 osób w 922 rodzinach),
- ubóstwo - pozostaje kluczowym wyzwaniem ekonomicznym, dotyczącym 1386 osób (873 rodziny),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - problem ten dotyczy 1252 osób. Jest to wskaźnik szczególnie niepokojący, gdyż często wiąże się z dziedziczeniem biedy i wykluczenia,
- niepełnosprawność - stanowi barierę dla 1195 osób, co wskazuje na wysoką potrzebę rozwijania usług opiekuńczych i aktywizacji zawodowej osób z ograniczeniami sprawności.

Należy zwrócić uwagę, że istnieją przyczyny, które w znacznym stopniu i skali determinują problemy społeczne, ale istnieją również takie, które w kontekście strategicznym można uznać za marginalne.

Dla znalezienia właściwych wniosków przeprowadzono analizę operacyjną przy użyciu metody Pareto. Przekładając rozumienie tej zasady na analizowanie sytuacji można w uproszczeniu przyjąć, że ok. 20% zjawisk warunkujących problemy społeczne dotyczy ok. 80% osób korzystających z pomocy społecznej.

Przy pomocy analizy Pareto-Lorenza można wskazać główne przyczyny, z powodu których przyznawana jest pomoc przez ośrodki pomocy społecznej, a tym samym to te kwestie są najbardziej istotne dla lokalnej polityki społecznej. Należy jednak zauważyć, że analizując kwestię społeczną metodą Pareto-Lorenza, opieramy się tylko i wyłącznie na danych z ośrodków pomocy społecznej.

POWIAT BĘDZIŃSKI					
Problem społeczny	liczba rodzin ogółem	liczba osób w rodzinie	% udziału w populacji	skumulowana wartość cechy	istotność kategorii
Ubóstwo	873	1386	19,00%	19,00%	A
Długotrwała lub ciężka choroba	922	1364	18,70%	37,70%	
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	624	1252	17,17%	54,87%	
Niepelnosprawność	813	1195	16,38%	71,25%	
Bezrobocie	554	1131	15,51%	86,76%	A/B
Potrzeba ochrony macierzyństwa	73	353	4,84%	91,60%	B
Alkoholizm	170	231	3,17%	94,77%	
Bezdomność	149	162	2,22%	96,99%	
Przemoc domowa	41	128	1,75%	98,74%	
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	34	49	0,67%	99,41%	C
Narkomania	14	31	0,43%	99,84%	
Sytuacja kryzysowa	3	5	0,07%	99,91%	
Zdarzenie losowe	4	5	0,07%	99,98%	
Sieroctwo	1	1	0,01%	99,99%	
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	1	1	0,01%	100,00%	
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0,00%	100,00%	
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0,00%	100,00%	
RAZEM	4276	7294	100%		

Tabela 14 Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza – 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy oraz danych OPS z terenu powiatu będzińskiego za 2024 r.

Kategoria A (Priorytety strategiczne): obejmuje 5 pierwszych pozycji (od Ubóstwa do Bezrobocia). Te problemy kumulują **86,76% wszystkich osób** objętych wsparciem.

To tutaj należy skierować główne strumienie finansowania. Sukces w ograniczeniu choćby jednego z tych zjawisk o 10% da większy efekt społeczny niż całkowite wyeliminowanie wszystkich problemów z kategorii C.

Kategoria B (Problemy uzupełniające): obejmuje pozycje od 6 do 9 (Macierzyństwo, Alkoholizm, Bezdomność, Przemoc). Generują one łącznie około **12% skali**.

Są to zjawiska o charakterze specjalistycznym. Wymagają nie tyle masowych transferów pieniężnych, co wysoko wykwalifikowanych kadr (terapeutów, streetworkerów, asystentów).

Kategoria C (Margines statystyczny / Interwencja punktowa): pozostałe 8 kategorii, które łącznie stanowią zaledwie **1,26%** ogółu.

Choć są to dramaty ludzkie (np. sieroctwo, narkomania), z punktu widzenia planowania strategicznego wymagają one utrzymania gotowości interwencyjnej (np. punktów konsultacyjnych).

Dokonana gradacja problemów społecznych metodą Pareto wskazuje na konieczność koncentracji działań wokół wskazanej kategorii A. Są to: ubóstwo, choroba, bezradność, niepełnosprawność i bezrobocie. Strategia powinna w 90% ogniskować się na tych obszarach, gdyż ich rozwiązanie determinuje ogólny poziom bezpieczeństwa socjalnego w powiecie.

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej to forma wsparcia finansowego przyznawana osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać, wykorzystując własne zasoby oraz możliwości. Zgodnie z art. 36 ustawy, katalog ten jest zamknięty i obejmuje:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Poniższa tabela przedstawia liczbę świadczeń pieniężnych przyznanych przez OPS/CUS z terenu powiatu będzińskiego w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

	Stan na dzień 31.12.2021 r.		Stan na dzień 31.12.2022 r.		Stan na dzień 31.12.2023 r.		Stan na dzień 31.12.2024 r.		Stan na dzień 30.06.2025 r.	
	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny
Będzin	1092	651	1051	592	920	525	808	480	608	367
Bobrowniki	138	82	89	55	90	57	111	59	78	50
Czeladź	689	412	681	381	611	342	584	324	487	266
Mierzęcice	197	118	70	39	95	45	105	56	65	42
Psary	211	113	93	72	98	70	97	69	58	47
Siewierz	96	95	83	83	91	88	91	90	73	71
Sławków	103	94	83	80	113	82	82	60	50	49
Wojkowice	105	94	82	76	83	78	74	67	82	73
RAZEM	2631	1659	2232	1378	2101	1287	1952	1205	1501	965

Tabela 15 Liczba świadczeń pieniężnych przyznanych przez OPS/CUS w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: Dane z OPS/CUS z terenu powiatu będzińskiego

Spadek liczby świadczeń w latach 2021–2024 może wynikać z poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz wzrostu wynagrodzeń, co powoduje przekraczanie kryteriów dochodowych uprawniających do pomocy społecznej.

Wzrost świadczeń z innych źródeł (np. waloryzacja programów rodzinnych, emerytur czy rent) często wypycha beneficjentów z systemu pomocy społecznej, gdyż ich dochód przekracza ustawowy próg.

Systematyczny spadek liczby rodzin może również sugerować migrację zarobkową lub naturalne zmiany demograficzne w regionie.

Świadczenia niepieniężne to usługi, przedmioty lub wsparcie niematerialne, które OPS/CUS oferuje osobom w trudnej sytuacji. Zgodnie z art. 36 ustawy, katalog ten jest zamknięty i obejmuje:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę świadczeń niepieniężnych przyznanych przez OPS/CUS z terenu powiatu będzińskiego w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

	Stan na dzień 31.12.2021 r.		Stan na dzień 31.12.2022 r.		Stan na dzień 31.12.2023 r.		Stan na dzień 31.12.2024 r.		Stan na dzień 30.06.2025 r.	
	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny	Osoby	Rodziny
Będzin	710	371	799	401	790	400	630	351	507	289
Bobrowniki	49	28	21	32	27	22	54	33	30	21
Czeladź	569	337	580	321	542	285	515	272	397	203
Mierzęcice	27	21	24	20	30	22	82	33	44	28
Psary	74	39	54	29	59	35	44	20	23	16
Siewierz	64	47	52	47	61	55	57	55	47	45
Sławków	58	50	90	79	102	84	81	63	52	50
Wojkowice	84	71	73	66	64	51	59	50	52	45
RAZEM	1635	964	1693	995	1675	954	1522	877	1152	697

Tabela 16 Liczba świadczeń niepieniężnych przyznanych przez OPS w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Spadek liczby osób w 2024 r. przy jednoczesnym wzroście w niektórych mniejszych gminach (Mierzęcice) sugeruje, że pomoc staje się bardziej "punktowa" i celowana pod konkretne lokalne potrzeby.

System pomocy niepieniężnej wydaje się być bardziej odporny na zmiany progu dochodowego niż pomoc pieniężna, ponieważ często wynika z realnych deficytów (choroba, starość, bezradność opiekuńcza), a nie tylko z braku środków finansowych.

Analizie poddano dane dot. pomocy udzielanej w postaci pracy socjalnej przez OPS w 2024 r. Dane zawarte w poniższej tabeli wskazują na bardzo duże zróżnicowanie w skali i modelu pracy socjalnej pomiędzy poszczególnymi gminami.

Gmina	Liczba rodzin (ogółem)	Liczba kontraktów (A+B)	Wskaźnik kontraktowania
Będzin	1516	397	26,20%
Bobrowniki	50	5	10,00%
Czeladź	864	15	1,70%
Mierzęcice	208	0	0,00%
Psary	135	6	4,40%
Siewierz	144	11	7,60%
Sławków	57	37	64,90%
Wojkowice	42	16	38,10%

Tabela 17 Liczba rodzin i kontraktów - wskaźnik kontraktowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS/CUS z terenu powiatu będzińskiego

Powyższe zestawienie procentowe, obrazuje „skuteczność formalizacji” pracy socjalnej. Wskaźnik ten pokazuje, jaki procent rodzin pracuje na podstawie **Kontraktu Socjalnego (część A i B łącznie)**.

Im wyższy procent, tym częściej ośrodek stosuje narzędzia wymagające od klienta aktywności i zobowiązań, zamiast poprzestawać na samej opiece.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin / liczba osób w rodzinie							
	Będzin	Bobrowniki	Czeladź	Mierzęcice	Psary	Siewierz	Sławków	Wojkowice
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - OGÓŁEM	1516/2436	50/79	864/1507	208/359	135/258	144/243	57/100	42/60
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	851/1383	1/3	389/712	131/225	92/200	44/99	12/32	17/27
Praca socjalna prowadzona w oparciu o:								
KONTRAKT SOCJALNY część A (osoby i rodziny z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej)	397/417	0/0	12/12	0/0	6/6	11/12	37/39	16/16
KONTRAKT SOCJALNY część B (osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)	0/0	5/5	3/3	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
PROJEKT SOCJALNY	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0

Tabela 18 Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej przez OPS w 2024 r.
Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

3.1. Ubóstwo

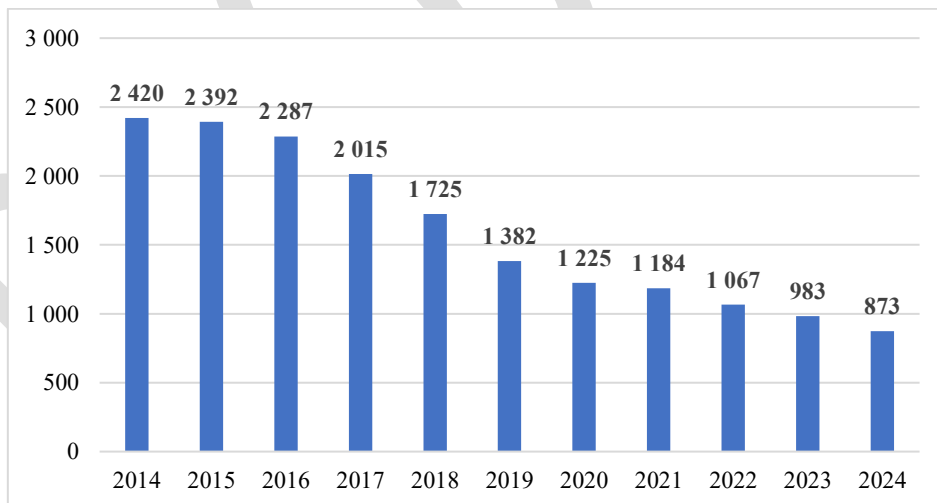
Ubóstwo jest zjawiskiem społecznym, które polega m.in. na braku dostatecznych środków materialnych do zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych. Do podstawowych potrzeb zaliczyć należy zarówno wyżywienie jak i schronienie, odzież jak i również edukacja, opieka zdrowotna, czy uczestnictwo w życiu społecznym.

Do analizy skali ubóstwa na terenie powiatu będzińskiego na potrzeby niniejszej Strategii przyjąć należy pojęcie ubóstwa rozumiane jako stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, które uznawane są w danej społeczności za niezbędne⁵.

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Będzin	380	576
Bobrowniki	43	71
Czeladź	241	438
Mierzęcice	25	30
Psary	50	72
Siewierz	64	91
Sławków	3	4
Wojkowice	67	104

Tabela 19 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu ubóstwa w 2024 r.

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Wykres 10 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Wykres przedstawia bardzo wyraźną tendencję spadkową w liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2014–2024.

⁵ Kowalak T., Leś E., *Kwestia ubóstwa. Definicja i kryteria ubóstwa*. [W:] A. Rajkiewicz, J. Supińska, M. Księżpolski (red.) *Polityka społeczna. Materiały do studiowania*, Katowice 1998, s. 137

3.2. Bezdomność

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności - jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem

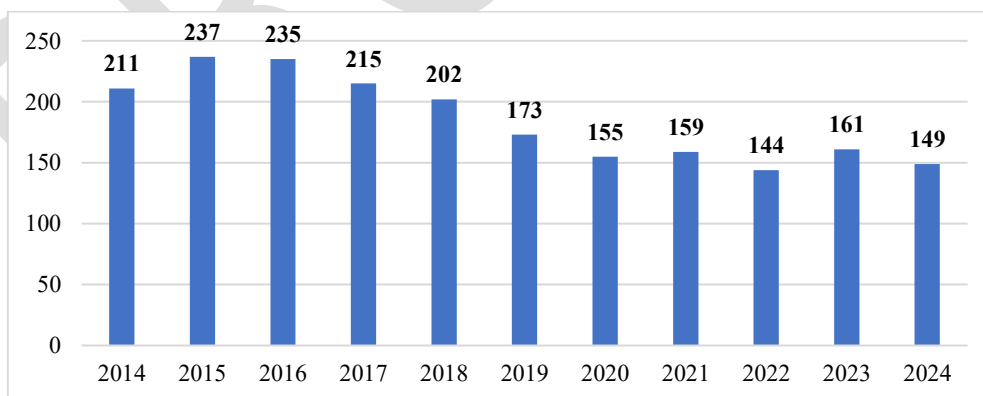
Bezdomność to jedno z najbardziej złożonych i dotkliwych zjawisk społecznych, które wymyka się prostym definicjom. Choć najczęściej kojarzy się z brakiem dachu nad głową, w rzeczywistości jest to wielowymiarowy proces wykluczenia, który pozbawia człowieka nie tylko bezpiecznego schronienia, ale także m.in. poczucia godności, więzi społecznych i stabilności życiowej.

Województwo śląskie jest jednym z regionów w Polsce o najwyższym wskaźniku bezdomności. Według danych z 2024 roku, w województwie śląskim przebywa ponad 20% wszystkich osób w kryzysie bezdomności w kraju, co plasuje województwo na jednym z czołowych miejsc w Polsce pod tym względem.

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Będzin	77	85
Bobrowniki	1	1
Czeladź	44	49
Mierzęcice	3	3
Psary	7	7
Siewierz	5	5
Sławków	4	4
Wojkowice	8	8

Tabela 20 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu bezdomności w 2024 r.

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Wykres 11 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Patrząc na całą dekadę, widoczna jest wyraźna tendencja spadkowa. Liczba rodzin objętych pomocą w 2024 roku (149) jest o blisko **30% niższa** niż w roku 2014 (211).

3.3. Uzależnienia

Kolejną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą ze strony systemu pomocy społecznej, stanowią osoby uzależnione od środków psychoaktywnych.

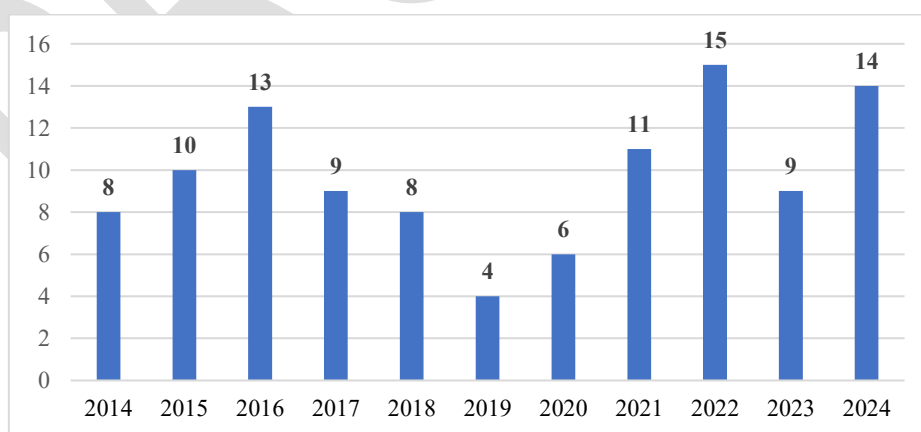
W ujęciu strategicznym uzależnienie definiujemy jako nabytą, silną potrzebę wykonywania określonej czynności lub zażywania substancji, która dominuje nad innymi potrzebami i prowadzi do destrukcji życia jednostki oraz jej otoczenia.

Przedstawione poniżej dane dotyczą jedynie osób, które korzystają z pomocy społecznej z uwagi na stwierdzone uzależnienia. Dane te nie odzwierciedlają rzeczywistego problemu. Problem ten jest bardzo skomplikowany ponieważ wraz z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych występują inne problemy tj. m.in. problemy opiekuńczo-wychowawcze, bezrobocie, ubóstwo. Uzależnienia często są przyczyną interwencji sądu w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Będzin	2	2
Bobrowniki	0	0
Czeladź	9	23
Mierzęcice	0	0
Psary	0	0
Siewierz	2	5
Sławków	1	1
Wojkowice	0	0

Tabela 21 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu narkomanii w 2024 r.

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Wykres 12 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2014-2024

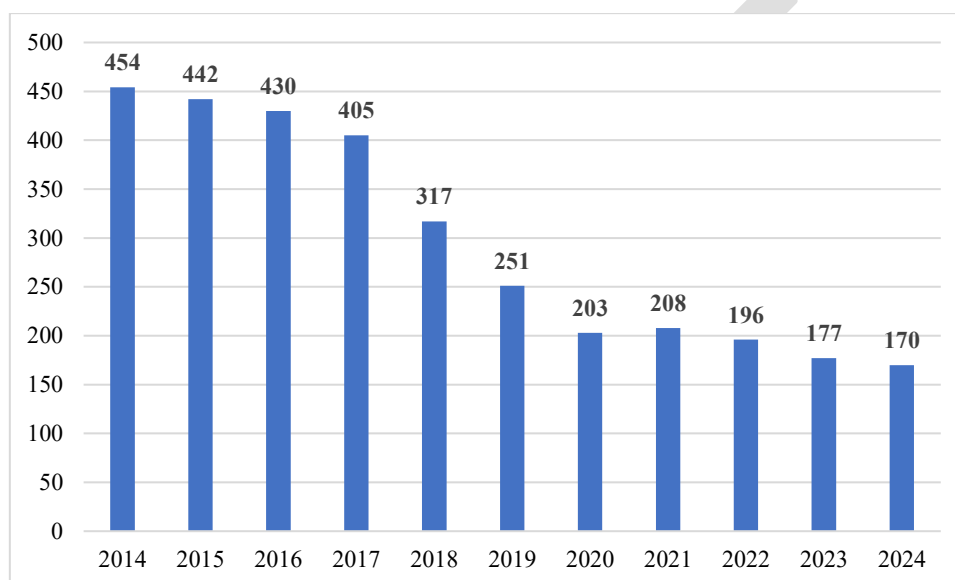
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Po wyraźnym spadku w latach 2017–2019, od 2020 roku widoczna jest tendencja wzrostowa (z wyjątkiem jednorazowego spadku w 2023 roku).

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Będzin	53	68
Bobrowniki	8	9
Czeladź	70	102
Mierzęcice	4	7
Psary	7	9
Siewierz	10	13
Sławków	3	4
Wojkowice	15	19

Tabela 22 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu alkoholizmu w 2024 r.

Źródło: Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

Wykres 13 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Powyższy wykres przedstawia wyraźną **tendencję spadkową** liczby rodzin, które otrzymały pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2014–2024.

Powyższe statystyki nie odzwierciedlają rzeczywistego zasięgu problemu, gdyż dotyczą wyłącznie beneficjentów pomocy społecznej. W praktyce uzależnienie w rodzinie rzadko występuje w izolacji – niemal zawsze pociąga za sobą inne deficyty i trudności społeczne.

3.4. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

„Bycie niepełnosprawnym oznacza nieustanną konfrontację z problemami w codziennym funkcjonowaniu w rodzinie, w pracy, w urzędzie, na ulicy. Bycie niepełnosprawnym to częste zmaganie się z życiem w izolacji i na marginesie społeczeństwa. To napotykanie barier”⁶.

Zgodnie z regulacją ustawową niepełnosprawność, posiada kilka sprecyzowanych definicji: „(...) oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”⁷.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) sformułowała definicję osoby niepełnosprawnej jako człowieka, u którego uszkodzenia istotne, a także obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu, uniemożliwiają, ograniczają lub utrudniają funkcjonowanie w społeczeństwie, mając na uwadze płeć, czynniki zewnętrzne oraz płeć⁸.

Pojęcie braku sprawności w literaturze przedmiotu ujmuje się najczęściej w sensie:

- prawnym – stan, który uprawnia do świadczeń na podstawie przepisów prawa,
- medycznym – długotrwała choroba bądź uraz, które uniemożliwiają bądź ograniczają wykonywanie funkcji w sposób powszechnie uznany za normalny,
- zawodowym – stan ograniczonej możliwości wykonywania pracy zawodowej lub uzyskania zatrudnienia,
- psychologicznym – emocjonalny stres i pourazowy syndrom zachowania,
- technicznym – stan, który powoduje powstawanie różnych barier fizycznych,
- indywidualnym – stan, który opisany jest przez osobę niepełnosprawną w wybranych przez nią kategoriach⁹.

Można uznać, że najbardziej miarodajne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego (NSP), który jest przeprowadzany w Polsce średnio co 10 lat. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań przeprowadzony w 2021 r. obejmował całą populację kraju i wykazał, iż liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wyniosła 5 447 548 osób, którzy stanowili 14,3 % ogólnej populacji Polski.

⁶ A. Ostrowska, J. Sikorska, Syndrom niepełnosprawności w Polsce. Bariery integracji, Wydawnictwo IFiSPAN, Warszawa 1996, s. 187.

⁷ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 (Dz. U. z 2020r. poz. 426), art. 2.

⁸ G. Kowalska, Rola organizacji pozarządowych w życiu dziecka niepełnosprawnego i jego rodziny, Warszawa 2013, s. 7-8.

⁹ M. Garbat, Zatrudnianie i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością w Europie, Zielona Góra 2012, s. 22-24.

W porównaniu do wyników NSP 2011 r. liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 750 501, tj. o 16,0% (w 2011 r. – 4 697 048).

Biorąc pod uwagę podział osób niepełnosprawnych na podstawowe kategorie to według wyników NSP 2021, wśród ogółu osób niepełnosprawnych – podobnie jak w 2011 r. – dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie), których liczba wyniosła 3 471 193 (63,7%). W porównaniu do 2011 r. nastąpił wzrost liczebności tej grupy osób niepełnosprawnych o 10,8%. W okresie międzyspisowym zwiększyła się również liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie (tzn. nie posiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności z 1 565 591 w 2011 r. do 1 976 355 w 2021 r., tj. o 26,2%.

Wyszczególnienie	2011	2021
osoby niepełnosprawne - ogółem	4 697 047	5 447 548
prawnie	3 131 456	3 471 193
tylko biologicznie	1 565 591	1 976 355
mężczyźni	2 166 911	2 456 605
kobiety	2 530 136	2 990 943

Tabela 23 Osoby niepełnosprawne według płci i kategorii niepełnosprawności w 2011 i 2021 r.

Źródło: NSP 2011 oraz NSP 2021 r. - GUS

Prawne potwierdzenie niepełnosprawności w 2021 r. posiadało ponad 3,4 mln osób. Osoby niepełnosprawne prawnie, to takie, które posiadają aktualne, odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, natomiast osoby niepełnosprawne biologicznie to takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają stosownie do wieku ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

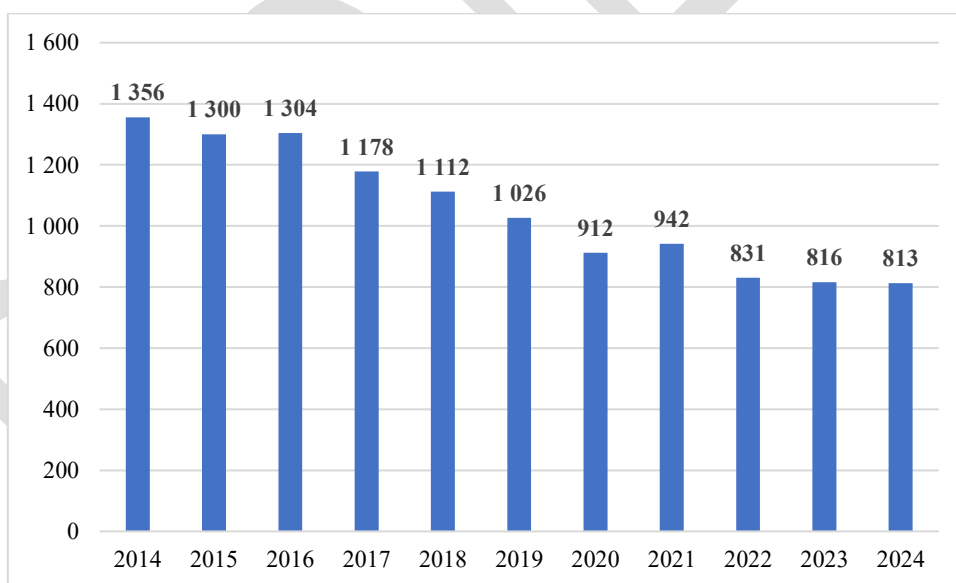
Art. 3 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadza trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany oraz lekki.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, nie podając stopnia niepełnosprawności a jedynie rodzaj (symbol). Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia, natomiast orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wraz z podaniem rodzaju wydaje się dla osoby, która ukończyła 16 rok życia.

Symbol / Kod	Schorzenia
01 - U	upośledzenie umysłowe
02 - P	choroby psychiczne
03 - L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04 - O	choroby narządu wzroku
05 - R	upośledzenie narządu ruchu
06 - E	epilepsja
07 - S	choroby układu oddechowego i krążenia
08 - T	choroby układu pokarmowego
9 - M	choroby układu moczowo-płciowego
10 - N	choroby neurologiczne
11 - I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12 - C	całościowe zaburzenia rozwojowe

Tabela 24 Rodzaje niepełnosprawności z podziałem na symbole

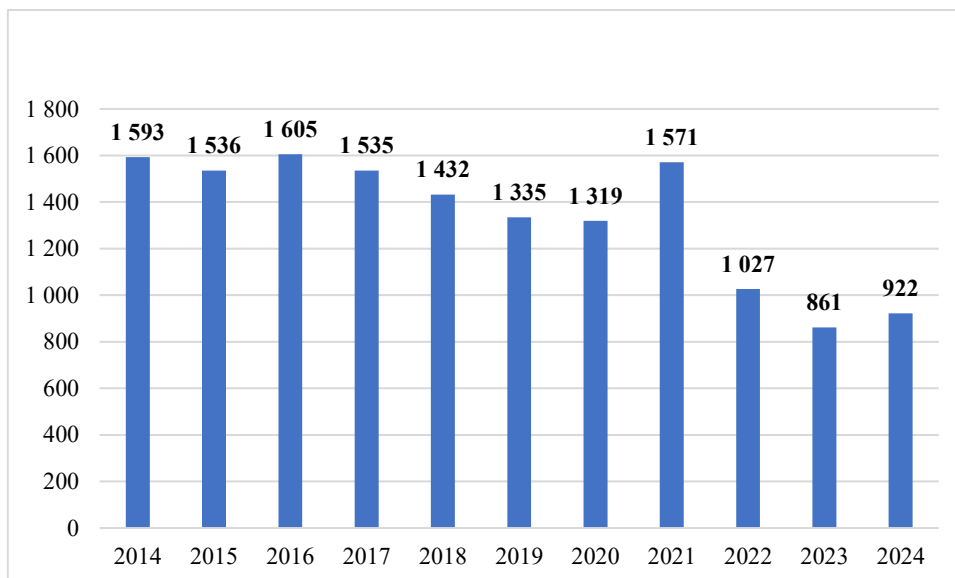
Źródło: Opracowanie własne na podstawie § 32 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności

Wykres 14 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Powyższy wykres przedstawia wyraźną tendencję spadkową liczby rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014–2024.

Wykres 15 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Powyższy wykres przedstawia wyraźną tendencję spadkową liczby rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2014–2024.

Główną przyczyną spadków nie jest poprawa stanu zdrowia społeczeństwa, lecz czynniki ekonomiczno-prawne tj. wzrost dochodów (emerytur, rent, płacy minimalnej) przy jednoczesnym braku waloryzacji progów dochodowych w pomocy społecznej. Powoduje to, że wiele rodzin wymagających wsparcia formalnie przekracza kryteria uprawniające do zasiłków. Ponadto, wprowadzone zostały nowe formy wsparcia, które są wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a nie przez OPS/CUS. Przeniesienie ciężaru wsparcia z OPS/CUS do ZUS to najważniejszy proces w polskiej polityce socjalnej ostatnich lat.

3.4.1. Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia

Z danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie wynika, iż liczba wniosków składanych przez osoby powyżej 16 roku życia z roku na rok wzrasta – kolejno w 2022 r. – 3186 wniosków, w 2023 r. – 3350 wniosków, w 2024 r. – 3576 wniosków, w 2025 r. – 3675 wniosków.

Lp.	Cel podstawowy	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
1.	odpowiednie zatrudnienie	708	691	735	765
2.	szkolenie	4	9	11	15
3.	uczestnictwo w terapii zajęciowej	52	61	68	78
4.	konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	587	948	1 100	1118
5.	korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji	374	444	446	465
6.	korzystanie z uprawnień na podstawie art. 8 ustawy z dnia 20.06.1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm.) – karta parkingowa	601	533	522	574
7.	korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej	237	180	244	190
8.	uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	310	209	213	181
9.	uzyskanie przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego	84	65	54	41
10.	zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	2	9	6	0
11.	uzyskanie przez opiekuna urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	2	0	0	0
12.	korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów	225	201	177	248
13.	inny	0	0	0	0
RAZEM		3186	3350	3576	3675

Tabela 25 Liczba i cel podstawowy przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2022 – 2025 przez PZON w Będzinie

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Poddając analizie powyższe dane, najczęściej osoby z niepełnosprawnościami ubiegają się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności podając podstawowy cel tj.:

- zaopatrzenie ortopedyczne i środki pomocnicze (poz. 4) to najdynamiczniej rosnąca kategoria. W ciągu trzech lat liczba wskazań niemal się podwoiła (z 587 do 1100). Świadczy to o rosnącym zapotrzebowaniu na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- odpowiednie zatrudnienie (poz. 1) - ponad 700 wskazań rocznie. Pokazuje to, że aktywizacja zawodowa pozostaje priorytetem dla dużej grupy osób, z lekką tendencją wzrostową w ostatnich dwóch latach.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie w latach 2021-2025 wydał łącznie 14 796 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, tym:

- **4560** orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- **6720** orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- **3516** orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności.

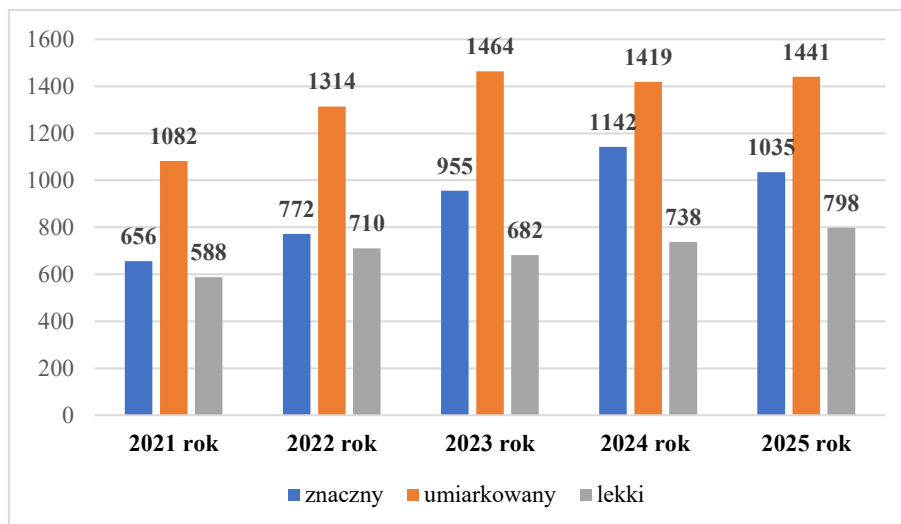
	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok	2025 rok
znaczny	656	772	955	1142	1035
umiarkowany	1082	1314	1464	1419	1441
lekki	588	710	682	738	798
RAZEM	2326	2796	3101	3299	3274

Tabela 26 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg stopnia niepełnosprawności w latach 2021 - 2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Dominacja stopnia umiarkowanego - niezmiennie stanowi on trzon postępowań orzeczniczych (ok. 43-47 % wszystkich wydawanych decyzji).

Bardzo dynamiczny przyrost orzeczeń (znaczny stopień) sugeruje zwiększone zapotrzebowanie na najwyższe formy wsparcia i opieki systemowej.

Wykres 16 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. - podział wg stopnia niepełnosprawności

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Struktura wydawanych orzeczeń wskazuje na dominację stopnia umiarkowanego, jednak najszybsze tempo wzrostu dotyczy stopnia znacznego.

- **stopień znaczny** - wykazuje najbardziej dynamiczny trend wzrostowy, zwiększając swoją liczebność o blisko 58% na przestrzeni pięciu lat. Jest to druga co do wielkości kategoria, która w 2024 roku odnotowała swój rekordowy, niemal 35-procentowy udział w ogólnej strukturze.
- **stopień umiarkowany** - jest to niezmiennie najliczniejsza kategoria. Jest bezdyskusyjnym liderem statystyk, stanowiąc niemal połowę wszystkich orzeczeń wydawanych każdego roku. Charakteryzuje się największą stabilnością liczbową, osiągając w badanym okresie najwyższy wynik 1464 orzeczeń w 2023 roku.
- **stopień lekki** - stanowi najmniej liczny segment w zestawieniu, obejmując średnio co czwarte wydawane orzeczenie. Choć jego liczebność wzrosła z 588 do 798 jednostek, w strukturze procentowej pozostaje on na stabilnym, najniższym poziomie około 24%.

Poniższa tabela stanowi szczegółowe opracowanie danych dotyczących liczby osób, wobec których wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2025 r. Dane zostały ujęte w ujęciu rocznym z uwzględnieniem dwunastu podstawowych symboli przyczyn niepełnosprawności, co pozwala na identyfikację dominujących schorzeń oraz trendów w dynamice orzecznictwa.

	01-U	02-P	03-L	04-O	05-R	06-E	07-S	08-T	09-M	10-N	11-I	12-C
2021 rok	25	339	115	88	873	43	560	138	167	494	204	25
2022 rok	33	351	149	93	1193	61	766	145	214	652	235	27
2023 rok	38	347	147	96	1375	50	872	168	263	730	351	37
2024 rok	50	399	156	100	1399	49	943	174	266	763	369	41
2025 rok	55	457	157	135	1315	58	894	189	295	695	392	53

Tabela 27 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r. przez PZON w Będzinie

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Analiza danych wykazuje, że struktura przyczyn niepełnosprawności w wydanych orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. jest zdominowana przez trzy kategorie schorzeń, które odpowiadają za większość (ponad 60%) wszystkich wydawanych orzeczeń tj.:

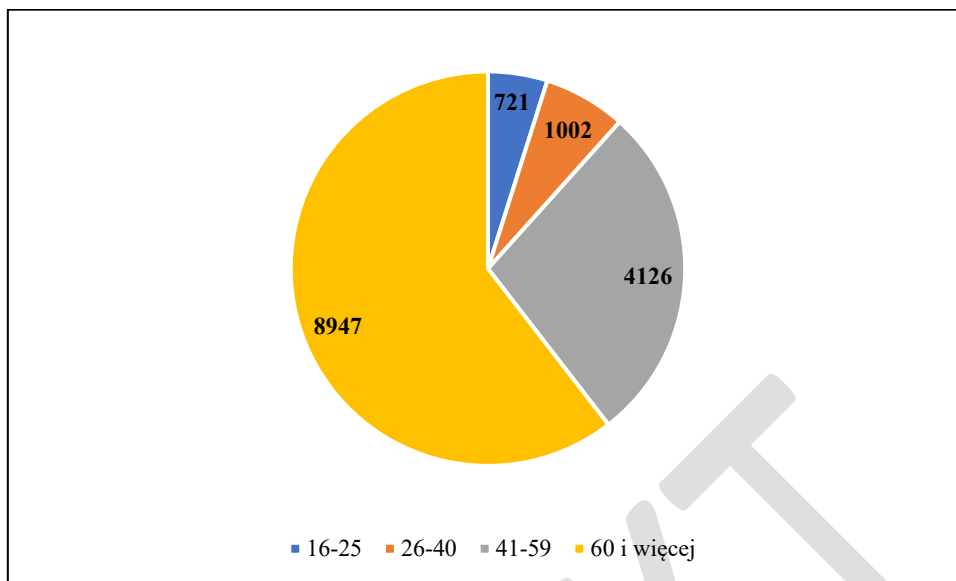
- **05-R** (upośledzenie narządu ruchu) - zdecydowanie najliczniejsza grupa. Odnotowano tu wzrost z 873 osób (2021 r.) do szczytowego poziomu 1399 osób (2024 r.). W 2025 r. nastąpił spadek do 1315 osób,
- **07-S** (choroby układu oddechowego i krążenia) - druga co do wielkości kategoria. Wzrost z 560 (2021 r.) do 894 (2025 r.). Jest to stały trend wzrostowy (blisko 60% wzrostu w ciągu 5 lat),
- **10-N** (choroby neurologiczne) - znaczący wzrost z 494 (2021 r.) do 763 (2024 r.), z lekkim spadkiem do 695 w 2025 r.

Poddając analizie poniższe dane z tego samego przedziału czasowego (01.01.2021 r. – 31.12.2025 r.) okazuje się, że najczęściej wydawane orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są dla osób powyżej 60 roku życia.

	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok	2025 rok
16-25	110	125	143	181	162
26-40	190	216	202	195	199
41-59	681	830	798	841	976
60 i więcej	1345	1625	1958	2082	1937

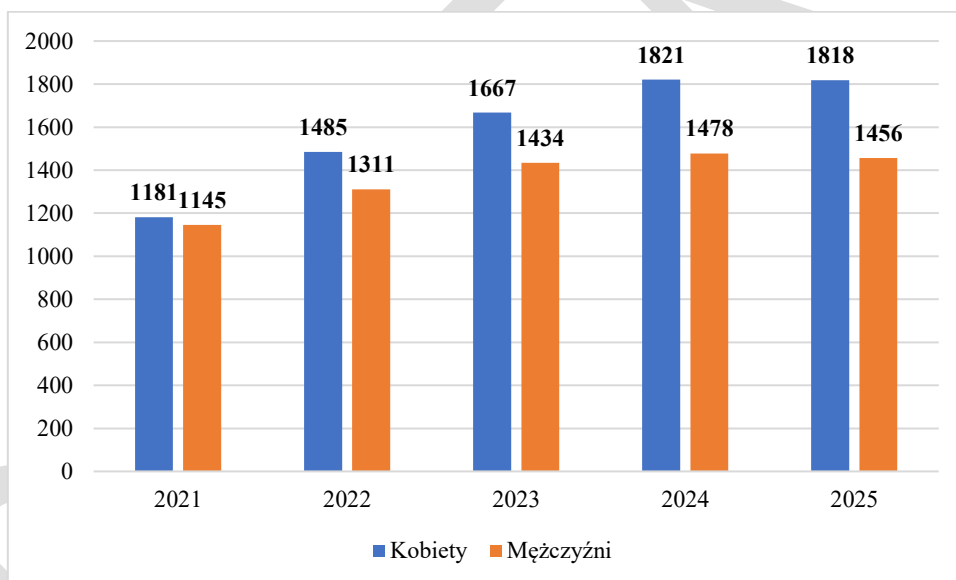
Tabela 28 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg wieku w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r.

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności.

Wykres 17 Wnioskodawcy zaliczeni do osób niepełnosprawnych przez PZON w Będzinie według wieku w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Wykres 18 Wnioskodawcy zaliczeni do osób niepełnosprawnych przez PZON w Będzinie według płci w okresie 01.01.2021 r.– 31.12.2025 r.

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Przez cały analizowany okres liczba kobiet jest wyższa niż liczba mężczyzn. Co istotne, różnica ta (tzw. luka płciowa) pogłębia się z każdym rokiem:

- w 2021 roku różnica wynosiła tylko 36 osób,
- w 2025 roku różnica wzrosła do 362 osoby.

Poddając analizie wydane orzeczenia o stopniu niepełnosprawności należy wziąć pod uwagę fakt, że system orzekania o niepełnosprawności w Polsce opiera się na rozdzielności kompetencyjnej, definiującej dwie odrębne ścieżki formalno-prawne tj.:

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych – orzecznictwo prowadzone przez lekarzy orzeczników oraz komisje lekarskie ZUS, koncentrujące się na ustalaniu niezdolności do pracy w kontekście uprawnień emerytalno-rentowych,
- Miejskie/Powiatowe Zespoły do Spraw o Niepełnosprawności – orzecznictwo realizowane przez miejskie/powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, które wydają orzeczenia dla celów pozarentowych (socjalnych).

3.4.2. Osoby niepełnosprawne poniżej 16 roku życia - dzieci

Liczbę dzieci z niepełnosprawnościami, które wymagają specjalnego wsparcia i pomocy w powiecie będzińskim określają dane:

- Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie, który wydaje orzeczenia o niepełnosprawności,
- Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie, która wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Liczba wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności składana przez przedstawicieli ustawowych dla dzieci poniżej 16 roku życia utrzymuje się na podobnym poziomie.

Dwa główne cele stanowią łącznie około **83-90%** wszystkich spraw:

- **zasilek pielęgnacyjny** - niezmiennie najważniejszy powód. W 2024 r. osiągnął rekordowy poziom **213 wniosków**,
- **świadczenie pielęgnacyjne** - tutaj widać największą dynamikę. Po znacznym spadku w 2023 r. (tylko 54 wnioski), w 2024 r. liczba ta wzrosła ponad dwukrotnie do **112**. Może to wynikać ze zmian w przepisach dotyczących świadczenia pielęgnacyjnego, które weszły w życie na początku 2024 roku.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	195	185	205	213	145
uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	93	89	54	112	89
zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	1	1	1	0	1
uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0	0	0	0	0
korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów	48	38	47	56	47
inny	0	0	0	0	0
RAZEM	337	313	307	381	282

Tabela 29 Liczba i cel podstawowy przyjętych przez PZON w Będzinie wniosków o ustalenie niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

liczba symboli przyczyny niepełnosprawności	2021 r.		2022 r.		2023 r.		2024 r.		2025 r.	
	według płci		według płci		według płci		według płci		według płci	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
jeden symbol	82	154	85	126	80	122	76	156	64	123
dwa symbole	23	32	15	40	17	23	21	50	17	30
trzy symbole	7	12	5	10	2	5	4	11	4	12
RAZEM	112	198	105	176	99	150	101	217	85	165
	310		281		249		318		250	

Tabela 30 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz płci orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

W każdym analizowanym roku liczba orzeczeń wydawanych chłopcom jest znacząco wyższa (często niemal dwukrotnie) niż dziewczynkom. Przykładowo w 2024 roku na 101 dziewczynek przypadało aż 217 chłopców. Większość dzieci (75-80%) ma orzeczony jeden symbol przyczyny. Jednak fakt, że co roku kilkanaścioro dzieci otrzymuje orzeczenie z trzema symbolami, świadczy o istnieniu grupy z bardzo złożoną, sprzężoną niepełnosprawnością, wymagającą wielospecjalistycznej opieki.

Zestawiając dane widać stabilną proporcję:

- dziewczynki (K) - średnio ok. 36% wszystkich orzeczeń.
- chłopcy (M) - średnio ok. 64% wszystkich orzeczeń.

	do 3 lat	4-7	8-16	RAZEM
2021	54	88	168	310
2022	43	85	153	281
2023	35	75	139	249
2024	43	100	175	318
2025	34	83	133	250

Tabela 31 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem wieku orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Najwięcej orzeczeń stale wydaje się w grupie wiekowej 8–16 lat. Stanowią oni zazwyczaj ponad 50% wszystkich przypadków w danym roku. Może to wynikać z faktu, że w tym wieku częściej diagnozuje się trudności szkolne, specyficzne zaburzenia rozwoju czy problemy zdrowia psychicznego.

	2021	2022	2023	2024	2025
01 - U	20	20	24	22	12
02 - P	23	27	14	24	29
03 - L	35	16	23	22	19
04 - O	18	9	7	11	14
05 - R	26	29	18	24	30
06 - E	22	15	7	14	8
07 - S	23	17	10	13	9
08 - T	5	6	4	10	6
9 - M	8	10	8	8	3
10 - N	82	84	46	68	51
11 - I	36	37	37	46	24
12 - C	105	96	105	157	124

Tabela 32 Liczba orzeczeń z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności wydanych przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Symbol przyczyny niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej dziecka. Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia zamieszkujących na terenie powiatu będzińskiego są całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C), a w następnej kolejności choroby neurologiczne (10-N) oraz inne schorzenia, w tym choroby endokrynologiczne, metaboliczne (np. cukrzyca), zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego oraz zakaźne (11-I).

Do zadań Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie należy:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- wydawanie opinii i orzeczeń dotyczących kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży,
- udzielanie pomocy bezpośrednie uczniom oraz rodzicom,
- realizacja zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno-wychowawczym,
- wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek.

Pomoc udzielana przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie jest bezpłatna.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę wydanych orzeczeń w latach 2021-2025 z podziałem na przyczynę niepełnosprawności z podziałem na wiek przedszkolny, uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych.

	Upośledzenie Umysłowe		Niedosluch	Niedowidzenie	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany /znaczný					
2021 rok	3	1	2	0	34	121	37
2022 rok	1	0	3	1	35	71	9
2023 rok	0	1	4	3	41	73	16
2024 rok	5	0	8	0	49	78	50
2025 rok	0	0	1	0	33	32	17
RAZEM	9	2	18	4	192	375	129

Tabela 33 Orzeczenia wydane dla dzieci w wieku przedszkolnym przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

W okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie wydała dla dzieci w wieku przedszkolnym najwięcej orzeczeń dot. niepełnosprawności ruchowej tj. 375 orzeczeń, co stanowi 51,44% wszystkich wydanych orzeczeń dla tej grupy dzieci.

	Upośledzenie umysłowe		Niedosluch	Niedowidzenie	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany /znaczný					
2021 rok	20	14	7	6	58	48	50
2022 rok	16	5	10	1	60	43	30
2023 rok	14	1	10	3	105	79	44
2024 rok	24	6	5	4	83	29	40
2025 rok	11	1	7	3	74	33	45
RAZEM							

Tabela 34 Orzeczenia wydane dla uczniów szkół podstawowych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. wydała dla uczniów szkół podstawowych najwięcej orzeczeń dot. autyzmu tj. 380 orzeczeń, co stanowi 38,42% wydanych orzeczeń dla tej grupy uczniów.

	Upośledzenie umysłowe		Niedosłuch	Niedowidzenie	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany /znaczný					
2021 rok	2	0	0	2	6	0	0
2022 rok	8	3	2	0	17	5	7
2023 rok	10	10	1	1	39	3	12
2024 rok	0	0	1	0	16	2	3
2025 rok	6	0	2	3	26	8	15
RAZEM							

Tabela 24 Orzeczenia wydane dla uczniów szkół ponadpodstawowych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. wydała łącznie 210 orzeczeń dla uczniów szkół ponadpodstawowych tj. 104 orzeczenia dla uczniów z autyzmem, 39 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym (26 stopień lekki, 13 stopień umiarkowany/znaczný), 37 dla uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną, 18 dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową. Niedowidzenie i niedosłuch zdiagnozowano u 12 uczniów (6 niedosłuch, 6 niedowidzenie).

3.5. Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że osoby zdolne do pracy i gotowe do jej podjęcia nie mogą znaleźć zatrudnienia na typowych warunkach płacowych występujących w gospodarce. Do bezpośrednich przyczyn bezrobocia zaliczyć należy m.in. niewystraczającą liczbę wolnych miejsc pracy, a także brak odpowiedniego wykształcenia.

Na rynku pracy najczęściej można zaobserwować następujące **rodzaje bezrobocia** m.in.:

- bezrobocie frykcyjne (przejściowe), które spowodowane jest zmianą kwalifikacji zawodowych lub zmianą miejsca pracy,
- bezrobocie strukturalne - powstaje, gdy kwalifikacje pracowników nie odpowiadają zapotrzebowaniu pracodawców (np. z powodu zmian w gospodarce).

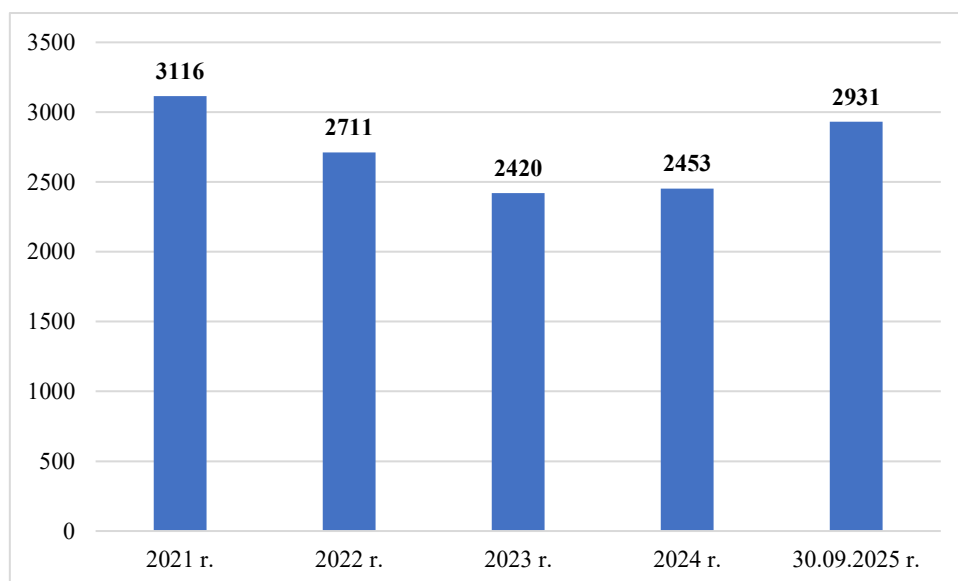
- bezrobocie dobrowolne – osoby bezrobotne świadomie rezygnują z podjęcia zatrudnienia z powodu możliwości skorzystania z systemu pomocy społecznej, które pozwalają zrekompensować utratę stałego zarobku,
- bezrobocie sezonowe – ten rodzaj bezrobocia uwarunkowany jest porą roku. Występuje w zakładach pracy sezonowej m.in. rolnictwo, budownictwo.

Wszystkie osoby bezrobotne ujawniające swoją sytuację poprzez rejestrację w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie znajdują się w oficjalnej ewidencji statystycznej, co pozwala na zidentyfikowanie sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, a także podjęcie działań, które umiejętnie dobrane do indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych, stają się efektywnymi sposobami aktywizacji osób bezrobotnych.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	30.09.2025 r.
Będzin	1339	1152	1052	1027	1250
Czeladź	657	581	503	505	642
Wojkowice	147	154	118	118	138
Bobrowniki	224	200	169	165	190
Mierzęcice	125	107	103	100	113
Psary	205	183	174	172	195
Siewierz	275	230	206	243	267
Sławków	144	104	95	123	136
RAZEM	3116	2711	2420	2453	2931

Tabela 35 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na gminy powiatu będzińskiego w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r. (stan na 31.12. danego roku oraz 30.09.2025 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL za lata 2021-2024, MRPiPS 01 – 30.09.2025 r.

Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r. (stan na 31.12. danego roku oraz 30.09.2025 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL za lata 2021-2024, MRPiPS 01 – 30.09.2025 r.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie według stanu na dzień 30.09.2025 r. zarejestrowanych było 2931 osób. Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje w:

- Będzinie - 1250 osób tj. 42,65% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego,
- Czeladzi - 642 osoby tj. 21,9% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego,
- Siewierzu – 267 osób tj. 9,11% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego.

Według stanu na dzień 30.09.2025 r. najmniej osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Będzinie zamieszkuje w:

- Mierzęcicach – 113 osób tj. 3,86% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego,
- Sławkowie – 136 osób tj. 4,64% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego,
- Wojkowicach – 138 osób tj. 4,71% osób bezrobotnych z terenu powiatu będzińskiego,

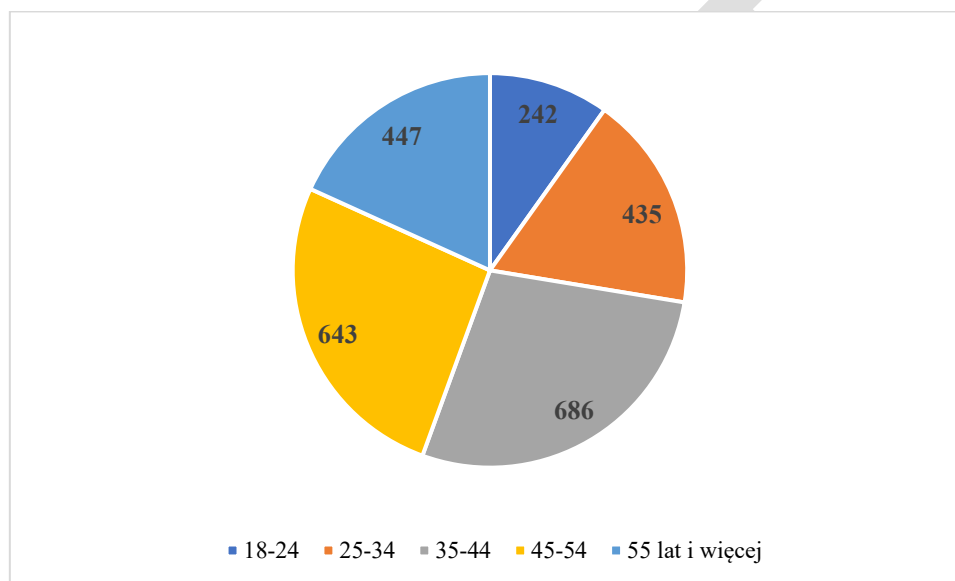
Analizując przedstawione dane zauważyć należy, iż sytuacja na rynku pracy z roku na rok ulegała poprawie, o czym świadczy malejąca liczba osób bezrobotnych. Niestety w 2025 r. liczba bezrobotnych znacznie zwiększyła się i nastąpiło wstrzymanie poprawiającej się sytuacji na rynku pracy.

Analiza struktury wiekowej osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) w Będzinie w latach 2021–2024, przedstawia się następująco:

	18-24 lat	25-34 lat	35-44 lat	45-54 lat	55 lat i więcej
2021 r.	240	628	893	753	610
2022 r.	208	509	804	685	505
2023 r.	229	444	702	605	440
2024 r.	242	435	686	643	447

Tabela 36 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Będzin według wieku w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wykres 20 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Będzin według wieku w latach 2021-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wśród bezrobotnych mieszkańców powiatu będzińskiego najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 35-44 lat oraz w wieku 45-54 lata. Bezrobotni w wieku 18-24 są najmniej liczną grupą.

Osoby bezrobotne zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) w Będzinie w latach 2021–2024, posiadały następujące wykształcenie:

	wyższe	policealne oraz średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze (zawodowe)	gimnazjalne, podstawowe i niepełne
2021 r.	462	729	328	641	964
2022 r.	406	673	269	529	834
2023 r.	405	570	235	455	755
2024 r.	412	581	247	474	739

Tabela 37 Osoby bezrobotne według poziomu wykształcenia w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym stanowią najliczniejszą grupę bezrobotnych. W 2024 roku była to niemal co trzecia osoba w rejestrze (ok. 30%). Pomimo ogólnego spadku liczby bezrobotnych, struktura problemu pozostaje niemal identyczna. System zmniejsza skalę bezrobocia, ale nie zmienia profilu typowego bezrobotnego.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	30.09.2025 r.
Liczba osób bezrobotnych ogółem	3124	2711	2420	2453	2935
w tym kobiety	1 552	1 286	1 159	1131	1359
Bezrobotni z prawem do zasiłku	352	333	372	332	391
w tym kobiety	190	187	220	174	208
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy					
do 30 roku życia	502	429	432	442	627
długotrwale bezrobotne	1503	1155	854	925	1045
powyżej 50 roku życia	956	818	699	748	820
korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	0	0	0	0	2
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	274	230	198	154	197
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	0	0	0	2
niepełnosprawni	231	227	206	170	204

Tabela 29 Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiT

Wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r. najliczniejszą grupę każdego roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a następnie osoby powyżej 50 roku życia, osoby do 30 roku życia, osoby niepełnosprawne, osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, osoby posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia oraz osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

Rok 2025 (do 30 września) przyniósł **odwrócenie pozytywnych tendencji** z lat ubiegłych. Szczególnie alarmujący jest powrót fali bezrobocia wśród osób młodych oraz ponowny wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych. Sytuacja w Będzinie we wrześniu 2025 roku jest pod względem liczby osób bezrobotnych zbliżona do stanu z 2021 roku, co sugeruje powrót problemów strukturalnych na rynku pracy.

Zapotrzebowanie na pracowników określa „Barometr zawodów”, który jest krótkookresowym, jednorocznym badaniem jakościowym. Badanie to jest prowadzone na zlecenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

„Barometr” opiera się na opinii ekspertów – pracowników: powiatowych urzędów pracy, prywatnych agencji zatrudnienia oraz innych instytucji zorientowanych w sytuacji na lokalnym rynku pracy, którzy spotykają się i wspólnie analizują sytuację w danym powiecie, w poszczególnych zawodach.

Barometr zawodów na 2025 r. wykazuje, iż zawodami deficytowymi w powiecie będzińskim są m.in.: elektrycy, elektromechanicy, elektromonterzy, magazynierzy, murarze, tynkarze, nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego, nauczyciele praktycznej nauki zawodu, nauczyciele przedmiotów zawodowych, nauczyciele przedszkoli, ogrodnicy, sadownicy, spawacze, pracownicy służb mundurowych, pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych.

Reasumując, analiza danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Będzinie oraz BDL pozwala nakreślić profil typowej osoby bezrobotnej (stan na koniec 2024 r.):

- wiek: najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 35–44 lata oraz 25–34 lata. Najmniej liczną grupą są osoby najmłodsze (18–24 lata).
- wykształcenie: najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne. W 2024 roku stanowili oni ok. 30% wszystkich zarejestrowanych.
- staż pracy: największą grupę (20,8%) stanowią osoby z krótkim stażem pracy (1–5 lat). Wysoki jest również odsetek osób bez żadnego stażu pracy (19,2%).

Dynamika zmian i sytuacja w 2025 roku

Choć w latach 2021–2023 odnotowano spadek ogólnej liczby bezrobotnych o ponad 21%, najnowsze dane wskazują na niepokojący trend:

- nagły wzrost: dane z września 2025 roku (2935 osób) pokazują odwrócenie pozytywnych tendencji i powrót do poziomu zbliżonego do stanu z 2021 roku.
- grupy w szczególnej sytuacji: niezmiennie najliczniejszą grupą są osoby długotrwale bezrobotne. Alarmujący jest ponowny wzrost bezrobocia wśród osób młodych oraz powrót problemów strukturalnych.

Zapotrzebowanie na rynku pracy (Barometr zawodów 2025)

Mimo wzrostu liczby bezrobotnych, w powiecie będzińskim występują istotne braki kadrowe w konkretnych profesjach.

3.6. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza

Rodziny biologiczne w których występują zjawiska bezradności i trudności opiekuńczo-wychowawczych stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Zjawisko to najczęściej spowodowane jest problemem ubóstwa, bezrobociem czy przemocą w rodzinie.

Problemy te często wyrażone są w postaci trudności adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemach we współżyciu z ludźmi, a także niedojrzałości emocjonalnej.

Dzieci z „trudnościami wychowawczymi” zazwyczaj przejawiają zachowania agresywne, buntownicze i konfliktowe. Często dochodzi do łamania przez dzieci panujących obyczajów, norm i wartości.

W sytuacji, gdy pojawiają się trudności w należyтым wypełnianiu powierzonych funkcji względem dziecka podejmowane są przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych działania wspierające i pomocowe w celu zniwelowania pojawiających się problemów. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszystkie możliwe formy pomocy rodzinie biologicznej i nie przynoszą oczekiwanych rezultatów zachodzi wówczas konieczność zapewnienia dziecku opieki w pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i również zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane.

Na mocy postanowienia Sądu Rodzinnego dziecko może zostać umieszczone w:

- rodzinnej pieczy zastępczej (tj. rodzina zastępcza lub rodzinny dom dziecka),
- instytucjonalnej pieczy zastępczej (tj. placówka opiekuńczo-wychowawcza).

W okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r. najczęstszą przyczyną rozpoznawania przez Sąd Rejonowy w Będzinie Wydział III Rodzinny i Nieletnich oraz Sąd Rejonowy w Czeladzi Wydział Rodzinny i Nieletnich (od 01.10.2023 r.) są różnego rodzaju przejawy demoralizacji tj.:

- ponad 50% rozpoznawanych spraw stanowią sprawy dot. nierealizowania systematycznie obowiązku szkolnego,
- wykroczenia i czyny karalne (przeważnie kradzieże w sklepach),
- przemoc w grupie rówieśniczej i agresja szkolna.

Niepokojącym jest fakt, iż w ostatnim okresie obserwuje się wzrost spraw o charakterze chuligańskim i dewastacji mienia publicznego.

W II Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującej Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich Sądu Rejonowego w Będzinie zatrudnienie kuratorów zawodowych i społecznych w latach 2021-2025 przedstawia się następująco:

	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 30.12.2024 r.	Stan na dzień 30.06.2025 r.
Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych	7	8	5	5	5
Liczba zatrudnionych kuratorów społecznych	29	34	17	16	21

Tabela 38 Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych i społecznych w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich SR Będzin

W Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Czeladzi w latach 2023-2025 zatrudnienie kuratorów zawodowych i społecznych ds. rodzinnych i nieletnich przedstawia się następująco:

	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 31.12.2024 r.	Stan na dzień 30.06.2025 r.
Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych	2	2	3
Liczba zatrudnionych kuratorów społecznych	8	14	17

Tabela 39 Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych i społecznych w okresie od 01.10.2023 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący SR Czeladź

Według stanu na dzień 30.06.2025 r. w Sądzie Rejonowym w Będzinie oraz Sądzie Rejonowym w Czeladzi zatrudnionych jest łącznie 8 kuratorów zawodowych ds. rodzinnych i nieletnich oraz 38 kuratorów społecznych ds. rodzinnych i nieletnich.

Najczęstszą przyczyną ingerencji Sądu w sprawy rodzinne są zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze względem dzieci, które są konsekwencją:

- niewydolności wychowawczej rodziców, prymitywizmu pedagogicznego,
- stosowania przemocy fizycznej i psychicznej wobec członków rodziny,
- występowania problemu uzależnienia od alkoholu,
- stan zdrowia jednego z rodziców (najczęściej zaburzenia o podłożu psychicznym, upośledzenie umysłowe) uniemożliwiają właściwe sprawowanie opieki nad dzieckiem.

Najczęściej przyczyny te występują łącznie i wymagają interdyscyplinarnej współpracy instytucji powołanych do rozwiązywania problemów rodziny tj. Policja, OPS/CUS, OWDiR, Sąd Rodzinny i pedagodzy szkolni.

W omawianym okresie zaobserwowano również wzrost spraw dot. uregulowania kontaktów jednego z rodziców z dzieckiem wobec braku zgody drugiej strony. Tego typu sprawy wymagają zabezpieczenia w profesjonalną pomoc psychologiczną, terapeutyczną oraz mediacje.

Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r. przedstawia się następująco:

	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.		Stan na dzień 31.12.2024 r.		Stan na dzień 30.06.2025 r.	
	SR Będzin	SR Będzin	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź
Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora	172	205	117	75	122	120	135	129

Tabela 40 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich SR Będzin, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej SR Czeladź

Analiza porównawcza wykazuje istotną dysproporcję w obciążeniu pracą między w/w Sądami.. O ile w SR w Będzinie w czerwcu 2025 r. na jednego kuratora zawodowego przypadało 27 rodzin, o tyle w SR w Czeladzi wskaźnik ten był znacznie wyższy i wynosił 43 rodziny.

Liczba nieletnich objętych nadzorem kuratora wobec których zostały orzeczone prawomocnie środki poprawcze lub środki wychowawcze w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r. przedstawia się następująco:

	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.		Stan na dzień 31.12.2024 r.		Stan na dzień 30.06.2025 r.	
	SR Będzin	SR Będzin	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź
Liczba nieletnich objętych nadzorem kuratora	90	82	54	23	57	29	49	37

Tabela 32 Liczba nieletnich objętych nadzorem kuratora w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich SR Będzin, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej SR Czeladź

W Sądzie Rejonowym w Będzinie obserwujemy niemal stały trend spadkowy. Od szczytowego poziomu 90 osób w 2021 r. do 49 osób w połowie 2025 r., liczba nadzorów spadła o **45,5%**. Natomiast w Sądzie Rejonowym w Czeladzi w ciągu zaledwie 18 miesięcy (od końca 2023 do połowy 2025) liczba nieletnich pod nadzorem wzrosła z 23 do 37 osób, co stanowi **wzrost o blisko 61%**.

W okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r. Sąd Rejonowy w Będzinie Wydział III Rodzinny i Nieletnich oraz Sąd Rejonowy w Czeladzi Wydział Rodzinny i Nieletnich wydały następujące postanowienia:

	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.		Stan na dzień 31.12.2024 r.		Stan na dzień 30.06.2025 r.	
	SR Będzin	SR Będzin	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź	SR Będzin	SR Czeladź
Postanowienia o umieszczeniu w <i>Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej</i>	69	77	83	4	89	3	94	2
Postanowienia o umieszczeniu w <i>Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym</i>	19	24	27	0	33	0	33	0
Postanowienia o umieszczeniu w <i>Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym</i>	1	2	3	0	5	0	5	0
Postanowienia o umieszczeniu w <i>Zakładzie Poprawczym</i>	1	1	1	0	2	0	2	0
Postanowienia o umieszczeniu w innej niż wymienione Specjalistycznej placówce	0	0	0	1	0	3	2	4

Tabela 33 Liczba wydanych postanowień o umieszczeniu w POW/MOW/ZOL/ZP w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.

Źródło: II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich SR Będzin, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej SR Czeladź

Największy skok całkowitej liczby wydanych postanowień (wszystkie kategorie łącznie) nastąpił między rokiem **2021 (90)** a **2022 (104)** oraz **2023 (119)**. Trend jest wyraźnie wzrostowy, co może sugerować pogłębiający się kryzys w sferze opieki i wychowania.

Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 06.11.2025 r. wydał następujące skierowania:

	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 31.12.2024 r.	Stan na dzień 06.11.2025 r.
Liczba wydanych skierowań do MOW	14	12	0	0	0
Liczba wydanych skierowań do MOS	4	3	2	2	5
Liczba wydanych skierowań dla dzieci do szkół specjalnych	15	9	9	9	5
Liczba wydanych skierowań dla dzieci do ośrodków poza granicami powiatu	27	18	16	14	9

Tabela 34 Liczba wydanych skierowań przez Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie do MOW/MOS/Szkół Specjalnych/Ośrodków poza granicami powiatu w okresie od 01.01.2021 r. do 06.11.2025 r.
Źródło: dane Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

* od roku szkolnego 2020/2021 dyrektorzy przyjmują uczniów zamieszkałych na terenie powiatu będzińskiego bez skierowań

W latach głównymi przyczynami umieszczania dzieci w placówce opiekuńczo wychowawczej były bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienie od alkoholu, pólśieroctwo oraz przemoc w rodzinie.

Wiek	Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 31.12.2024 r.	Stan na dzień 30.06.2025 r.
poniżej 1 roku	0	1	0	0	0
1-3 lat	0	1	3	4	2
4-6 lat	3	3	1	4	6
7-13 lat	29	24	32	29	22
14-17 lat	39	51	40	46	48
18-24 lat	7	5	5	4	5
RAZEM	78	85	81	87	83

Tabela 35 Liczba dzieci z podziałem na wiek przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu będzińskiego w latach 2021-2025

Źródło: dane CAPOW

Najbardziej zbliżoną do rodziny naturalnej formą sprawowania pieczy zastępczej jest rodzina zastępcza. Wyróżniamy następujące typy rodzin zastępczych:

- spokrewnione,
- niezawodowe,
- zawodowe, w tym specjalistyczne i pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- rodzinne domy dziecka.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych w powiecie będzińskim w latach 2021-2025.

Lp.	Formy rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.		2022 r.		2023 r.		2024 r.		2025 r.	
		Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%
1.	Rodziny spokrewnione	135	71,05%	124	67,03%	125	67,57%	132	67,35%	132	67,35%
2.	Rodziny niezawodowe	43	22,63%	49	26,49%	47	25,41%	50	25,51%	50	25,51%
3.	Rodziny zawodowe, w tym:	11	5,79%	11	5,94%	11	5,94%	12	6,12%	11	5,61%
	- pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	0	x	0	x	0	x	0	x	0	x
	- specjalistyczne	1	x	1	x	1	x	1	x	1	x
4.	Rodzinny dom dziecka	1	0,53%	1	0,54%	2	1,08	2	1,02%	3	1,53%
RAZEM		190	100%	185	100%	185	100%	196	100%	196	100%

Tabela 37 Liczba rodzin zastępczych w powiecie będzińskim w latach 2021-2025 (stan na dzień 31.12. danego roku)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Będzinie

Poddając analizie dane dotyczące liczby rodzin zastępczych w powiecie będzińskim w latach 2021-2025 zauważyć należy, iż:

- liczba rodzin zawodowych stanowi średnio ok. 6% ogólnej liczby rodzin zastępczych.

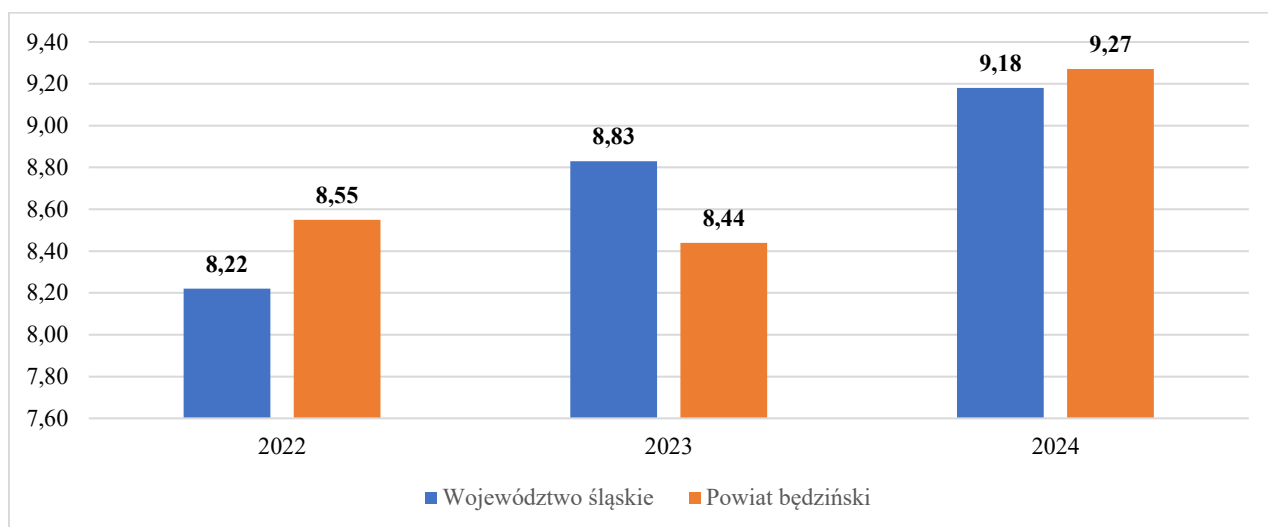
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej od 2022 r. niezauważalnie rośnie, co przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Form rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
1.	Rodziny zastępcze spokrewnione	185	146	150	158	156
2.	Rodziny zastępcze niezawodowe	53	56	56	54	55
3.	Zawodowe rodziny zastępcze	30	37	38	40	36
4.	Rodzinne domy dziecka	0	5	12	12	20
RAZEM		268	244	256	264	267

Tabela 38 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu będzińskiego w latach 2021-2025 (stan na dzień 31.12. każdego roku)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Będzinie

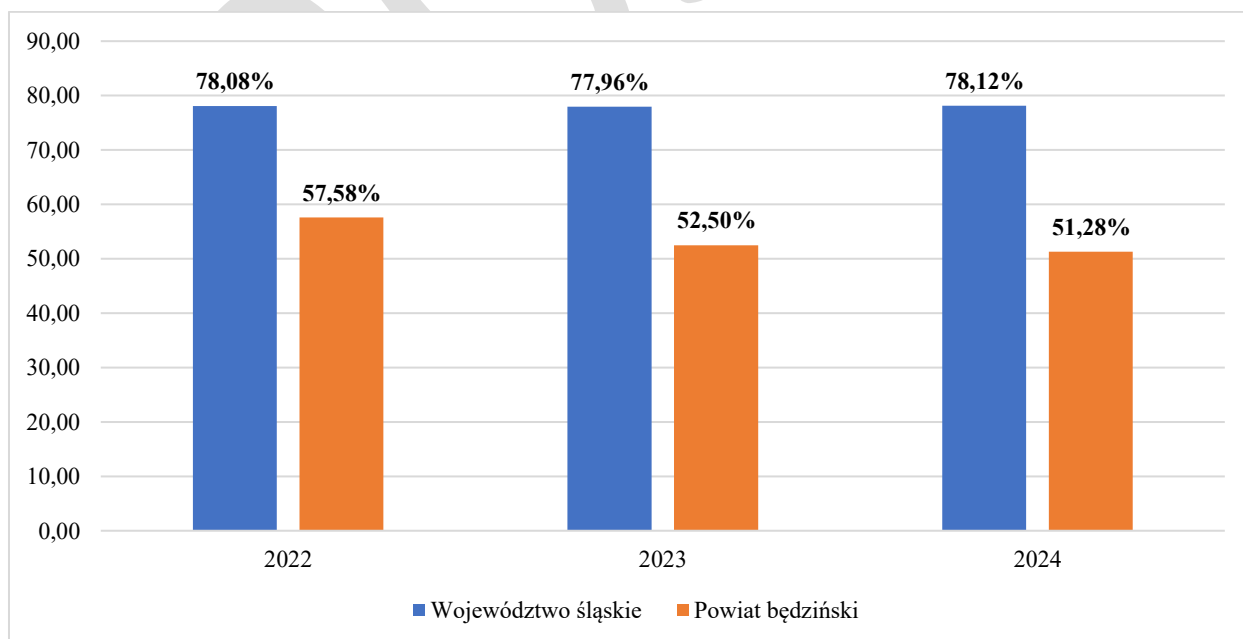
Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w przeliczeniu na 1000 dzieci do 18 roku życia w latach 2022-2024 w województwie śląskim i powiecie będzińskim.

Wykres 21 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na 1000 dzieci do 18 r. życia w latach 2022-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Poniższy wykres przedstawia Udział dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w pieczy zastępczej ogółem w latach 2022-2024 w województwie śląskim i powiecie będzińskim.

Wykres 22 Udział dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w pieczy zastępczej ogółem w latach 2022-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Dzieci z terenu powiatu będzińskiego najczęściej umieszczane są w pieczy zastępczej z powodu uzależnienia rodziców – 45 %. Ponad 19 % dzieci trafiło do pieczy zastępczej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Powodem umieszczenia w pieczy zastępczej nie były: nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, bezrobocie czy ubóstwo.

Lp.	Powód umieszczenia w pieczy zastępczej	Rodziny zastępcze			Placówki opiekuńczo-wychowawcze	RAZEM
		spokrewnione	niezawodowe	zawodowe (w tym RDD)		
1.	Sieroctwo	5	0	0	2	7
2.	Pólsieroctwo	4	1	0	20	25
3.	Uzależnienia rodziców	88	15	21	47	171
4.	Przemoc domowa	4	0	4	1	9
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	15	21	12	24	72
6.	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	3	0	0	0	3
7.	Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	6	0	3	9	18
8.	Ubóstwo	0	0	0	0	0
9.	Bezrobocie	0	0	0	0	0
10.	Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0	0	0
11.	Pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	7	2	0	0	9
12.	Małoletnie matki	0	0	0	1	1
13.	Inny	32	16	12	1	61
14.	Dzieci cudzoziemskie	1	0	0	0	1

Tabela 41 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej według powodów w powiecie będzińskim (stan na dzień 30.06.2025 r.)

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

	2021 r.	2022 r.	2023r.	2024 r.	2025 r.
<i>Rodziny zastępcze</i>	47	50	74	47	42
<i>Placówki opiekuńczo-wychowawcze</i>	18	19	13	27	12
RAZEM	65	69	87	74	54

Tabela 42 Liczba dzieci, które napłynęły do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych w latach 2021-2025 w powiecie będzińskim

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

Powód	2021 r.	2022 r.	2023r.	2024 r.	2025 r.
Powrót do rodziny naturalnej	15	10	16	4	7
Umieszczenie w POW	5	5	7	1	1
Przysposobienie	6	4	3	4	5
Inne (m.in. usamodzielnienie)	24	40	35	30	26
RAZEM	50	59	61	39	39

Tabela 43 Odpływ wychowanków z rodzin zastępczych w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

W okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. 248 wychowanków opuściło rodziny zastępcze, przy czym w 34,68% opuszczających rodzinną pieczę zastępczą usamodzielniało się, 20,97% dzieci powróciło do rodziny naturalnej, w 8,87% dzieci trafiło do adopcji, zaś 7,66% dzieci przeszło do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Powód	2021 r.	2022 r.	2023r.	2024 r.	2025 r.
Powrót do rodziny naturalnej	6	4	0	6	1
Umieszczenie w RZ	6	1	0	6	3
Przysposobienie	0	2	0	0	0
Inne (m.in. usamodzielnienie)	20	10	26	10	12
RAZEM	32	17	26	22	16

Tabela 42 Odpływ wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

Pierwszej kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze, dokonuje koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Sporządzana jest opinia o możliwości pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej, na podstawie której dokonana jest wstępna akceptacja oraz ocena spełniania warunków o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2. Jeżeli opinia jest pozytywna, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej kieruje rodzinę na odpowiednie badanie psychologiczne, a następnie na szkolenie kwalifikacyjne.

	2021 r.	2022 r.	2023r.	2024 r.	2025 r.	RAZEM
Liczba osób, które brały udział w szkoleniu dla rodzin zastępczych niezawodowych, w tym:						
<i>osoby, które ukończyły szkolenie, ale nie otrzymały kwalifikacji</i>	7	19	4	9	7	42
Liczba osób, które brały udział w szkoleniu dla rodzin zastępczych zawodowych	0	0	0	2	2	4
RAZEM	2	5	2	2	4	15
	9	24	6	11	11	61

Tabela 43 Liczba osób, które ukończyły szkolenie organizowane przez PCPR w Będzinie dla kandydatów na rodziny zastępcze i uzyskały kwalifikacje w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

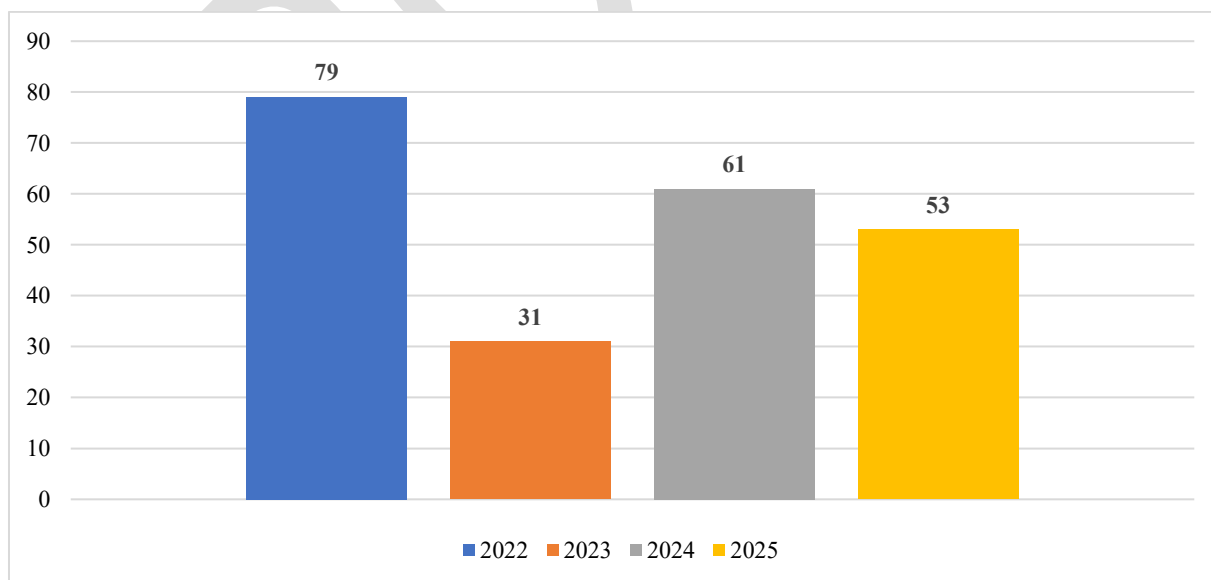
Ryc. 2 Plakat promujący rodzinną pieczę zastępczą

3.7. Przemoc domowa

Zgodnie z art. 6 ust 4 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Powiat Będziński realizuje taki program od 2007 r.

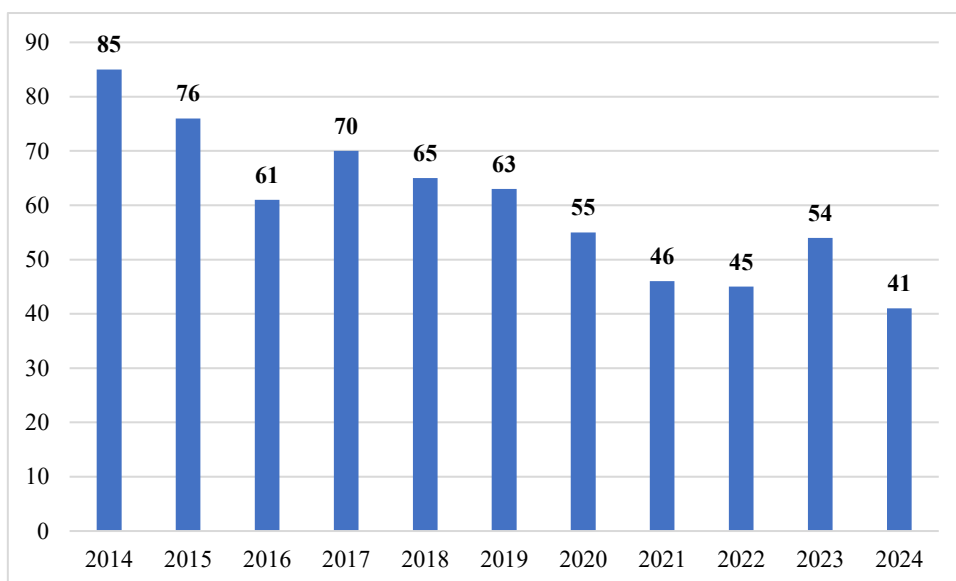
Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową to systemowe działania (grupowe lub indywidualne) mające na celu powstrzymanie sprawców przed dalszym stosowaniem przemocy, naukę samokontroli, komunikacji bez przemocy oraz wzięcie odpowiedzialności za swoje zachowanie. Programy są bezpłatne, często realizowane przez PCPR-y i oparte na ustawie o przeciwdziałaniu przemocy.

Dokonując diagnozy przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Będzińskiego można zauważyć tendencję wzrostową w zakresie liczby interwencji w sprawach związanych ze stosowaniem przemocy domowej. W 2022 r. funkcjonariusze Policji z terenu powiatu będzińskiego sporządzili **79** formularzy „Niebieska Karta”. W 2023 r. takich formularzy zostało sporządzonych **31**, w roku 2024 **61** formularzy, w roku 2025 – 53.

Wykres 23 Liczba sporządzonych przez funkcjonariuszy policji „Niebieskich Kart” w powiecie będzińskim w latach 2022-2025

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Będzinie

Wykres 24 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w latach 2014-2024

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

W Sądzie Rejonowym w Będzinie w latach 2022 - 2024 orzeczono **26** wyroków pozbawienia wolności w zawieszeniu z zobowiązaniem wskazanego do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym. Ponadto orzeczono **20** wyroków pozbawienia wolności z art. 207 kk.

3.8. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztaty terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761 i 1940),

z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych,

6) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

7) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz, o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,

- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,

- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Działania te podejmowane są przez gminę na terenie której funkcjonuje Centrum Usług Społecznych w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Na terenie powiatu będzińskiego funkcjonuje Centrum Usług Społecznych w Czeladzi.

Podmioty ekonomii społecznej w powiecie będzińskim (m.in. stowarzyszenia, WTZ) stanowią naturalne zaplecze dla systemu pomocy społecznej. Ich zdolność do realizacji usług (zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych) objawia się przede wszystkim w elastyczności działania oraz doskonałej znajomości lokalnych problemów mieszkańców powiatu.

Gminy z terenu powiatu będzińskiego dążą do zlecania usług społecznych podmiotom trzecim. Podmioty ekonomii społecznej są przygotowane do przejęcia zadań z zakresu m.in.:

- **wsparcia seniorów** (m.in. usługi opiekuńcze, sąsiedzkie, kluby seniora),
- **wsparcia osób z niepełnosprawnościami** (m.in. reintegracja zawodowa, asystentura, opieka wytchnieniowa),
- **profilaktyki i wsparcia rodziny** (świetlice, poradnictwo).

Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej jest niezbędne dla skutecznej realizacji usług społecznych "blisko człowieka". Pozwala to na odejście od modelu opieki instytucjonalnej na rzecz wsparcia w środowisku lokalnym, co jest jednym z założeń Strategii na najbliższe lata.

4. Zasoby instytucjonalne Powiatu umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

4.1. Ośrodki Pomocy Społecznej/Centra Usług Społecznych

Ośrodki Pomocy Społecznej są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie. Zadania z zakresu pomocy społecznej w powiecie będzińskim realizowane są na poziomie gminnym przez ośrodki pomocy społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Będzinie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Bobrownikach,
- OPS w Mierzęcicach,
- OPS w Psarach,
- OPS w Siewierzu,
- MOPS w Sławkowie,
- MOPS w Wojkowicach,

oraz Centrum Usług Społecznych (CUS) w Czeladzi.

Centra usług społecznych (CUS) to jednostki organizacyjne gminy i instytucja lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Centra usług społecznych są także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Tworzony program usług społecznych może być skierowany do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

W centrach mogą być prowadzone także działania adresowane do całych społeczności lokalnych, a ukierunkowane na integrację mieszkańców oraz podniesienie spójności społecznej.

Do podstawowych obowiązków ośrodków pomocy społecznej zaliczyć należy:

- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń,
- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- współpraca z instytucjami i organizacjami.

W Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie powiatu będzińskiego według stanu na dzień 30.06.2025 r. zatrudnionych było 287 pracowników, w tym 68 pracowników socjalnych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców poszczególnych gmin z uwzględnieniem liczby pracowników OPS/CUS w latach 2021-2025.

		Stan na dzień 31.12.2021 r.	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 31.12.2024 r.	Stan na dzień 30.06.2025 r.
Będzin	Liczba mieszkańców ogółem	55065	54322	53848	53250	52858
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	107	102	103	106	108
	w tym pracowników socjalnych	25	26	28	28	29
Bobrowniki	Liczba mieszkańców ogółem	12406	12489	12563	12554	12547
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	11	10	11	10	10
	w tym pracowników socjalnych	3	3	4	3	3
Czeladź	Liczba mieszkańców ogółem	30492	30165	29876	29503	29430
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	80	81	78	89	85
	w tym pracowników socjalnych	19	17	14	15	15
Mierzęce	Liczba mieszkańców ogółem	7877	7943	7985	7995	8013
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	9	9	9	9	9
	w tym pracowników socjalnych	4	4	4	4	4
Psary	Liczba mieszkańców ogółem	12234	12342	12327	12389	12356

	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	18	18	16	16	18
	w tym pracowników socjalnych	4	4	4	4	4
Siewierz	Liczba mieszkańców ogółem	12712	12746	12767	12786	12787
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	16	16	16	16	18
	w tym pracowników socjalnych	4	4	4	5	5
Ślawków	Liczba mieszkańców ogółem	6909	6879	6842	6781	6768
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	27	27	25	26	26
	w tym pracowników socjalnych	4	5	4	5	5
Wojkowice	Liczba mieszkańców ogółem	8574	8543	8477	8382	8333
	Liczba pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	10	11	12	13	13
	w tym pracowników socjalnych	3	3	3	3	3

Tabela 44 Liczba mieszkańców Gmin oraz pracowników OPS/CUS na terenie powiatu będzińskiego w latach 2021-2025

Źródło: dane z OPS z terenu powiatu będzińskiego

Dane teleadresowe Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu będzińskiego

	Adres	Telefon	Email	Godziny urzędowania
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie	ul. 11 Listopada 1 42-500 Będzin	32 296 21 31	sekretariat@mops.bedzin.pl	poniedziałek: 7:30 – 17:00 wtorek – czwartek: 7:30 – 15:30 piątek: 7:30 – 14:00
Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach	ul. Kościuszki 25c 42-584 Dobieszowice	32 287 78 63 502 097 819	ops@bobrowniki.pl	poniedziałek: 7:00 - 16:00 wtorek – czwartek: 7:00-15:00 piątek: 7:00 – 14:00
Centrum Usług Społecznych w Czeladzi	ul. 17 Lipca 27 41-250 Czeladź	32 265 14 42	cus@cus.czeladz.pl	poniedziałek: 7:30 – 17:00 wtorek – czwartek: 7:30 – 15:30 piątek: 7:30 – 14:00
Ośrodek Pomocy Społecznej w Mierzęcicach	ul. Wolności 46A 42-460 Mierzęcice	32 284 23 83	ops@mierzecice.pl	poniedziałek – wtorek: 7:30 – 15:30 środa: 7:30 – 17:00 czwartek: 7:30 – 15:30 piątek 7:30 – 14:00
Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach	ul. Szkolna 100 42-512 Psary	32 267 22 62	ops@psary.pl	poniedziałek: 7:30 -17:00 wtorek – czwartek: 7:30 – 15:30 piątek: 7:30 – 14:00
Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu	ul. Słowackiego 1 42-470 Siewierz	32 722 04 70	ops@siewierz.pl	poniedziałek: 7:30 – 15:30 wtorek: 7:30 – 17:00 środa – czwartek: 7:30 – 15:30 piątek: 7:30 – 14:00
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławkowie	ul. Kościelna 11 41-260 Sławków	32 260 82 28	mops@mops.slawkow.pl	poniedziałek – piątek: 7:00 – 15:00
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojkowicach	ul. Jana III Sobieskiego 125 42-580 Wojkowice	32 769 50 78	mops@wojkowice.pl	poniedziałek: 7:00 – 17:00 wtorek – czwartek: 7:00 – 15:00 piątek: 7:00 – 13:00

Tabela 45 Dane teleadresowe OPS z terenu powiatu będzińskiego

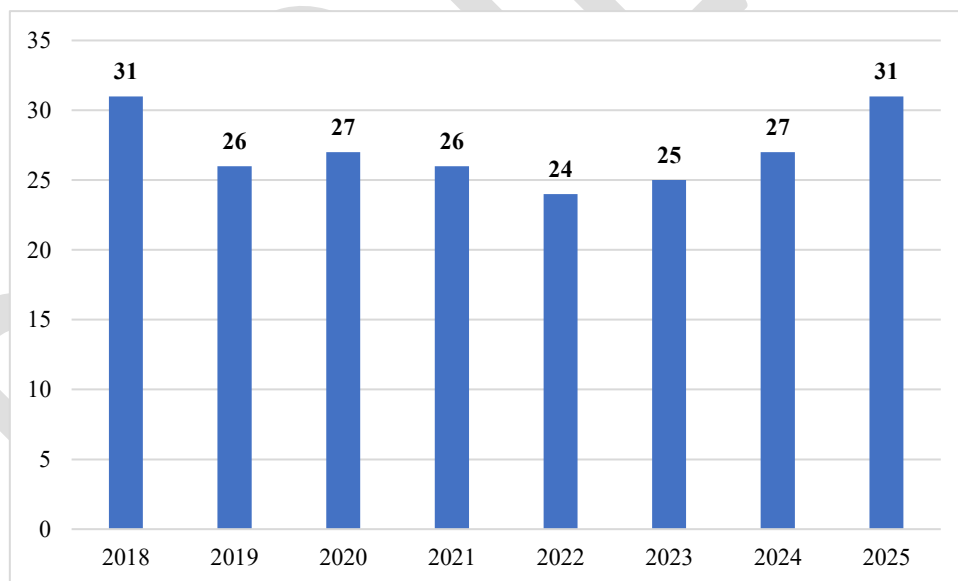
Źródło: dane z OPS z terenu powiatu będzińskiego

4.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie

Powiatowe centra pomocy rodzinie są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. Siedziba PCPR w Będzinie znajduje się w budynku Starostwa Powiatowego w Będzinie przy ul. Ignacego Krasickiego 17. Według stanu na dzień 31.12.2025 r. w jednostce zatrudnionych było 31 pracowników (29,75 pełnych etatów), w tym 2 osoby zatrudnione w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych (2 pełne etaty).

Strukturę organizacyjną PCPR zgodnie z Uchwałą nr 6/23 Zarządu Powiatu Będzińskiego z dnia 19.01.2023 r. tworzą następujące zespoły:

- Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej,
- Zespół ds. Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń,
- Zespół ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
- Zespół ds. Kadr i Organizacji,
- Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej,
- Powiatowe Centrum Usług Społecznych im. św. Jana Pawła II w Będzinie.

Wykres 25 Zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w PCPR w Będzinie w latach 2018-2025 (stan na dzień 31.12. danego roku) - liczba osób zatrudnionych

Źródło: dane PCPR Będzin

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie w zakresie pomocy społecznej należy m.in.:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy m.in.:

- zapewnienie dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- prowadzenie postępowania i sporządzanie decyzji administracyjnych w zakresie przyznawania obligatoryjnych i fakultatywnych świadczeń pieniężnych na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych;
- sporządzanie projektów porozumień, zawieranych z powiatem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie;
- prowadzenie Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej;
- ustalanie odpłatności rodziców biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej oraz prowadzenie postępowań z zakresu umarzania, odraczania terminu płatności i rozkładania na raty tych należności;
- przyznawanie pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą;
- wydawanie decyzji przyznających prawo do zamieszkania w mieszkaniu treningowym;
- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodzinom zastępczym;
- zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;

- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego; zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Pomoc udzielana przez PCPR w Będzinie osobom z niepełnosprawnościami odbywa się głównie poprzez:

- współpracę i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowań z zakresu rehabilitacji społecznej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych tj.:
 - dofinansowania do uczestnictwa w 14-dniowych turnusach rehabilitacyjnych,
 - dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
 - dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - dofinansowania ze środków PFRON z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

PCPR odpowiedzialne jest za przygotowanie, realizację oraz sprawozdawczość w zakresie programów tj.:

- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Powiatowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej,

a także sporządzanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Ponadto, zgodnie z art. 112 ust 8 ustawy o pomocy społecznej starosta przy pomocy powiatowego centrum pomocy rodzinie sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej.

W obszarze współpracy i nadzoru Powiatowego Centrum nad powiatowymi jednostkami organizacyjnymi w 2025 r. znajdowały się:

- Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Będzinie,
- Środowiskowy Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Ostoja” w Czeladzi,
- Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BĘDZINIE

ul. Ignacego Krasickiego 17

42-500 Będzin

tel. 32 267 81 08

32 363 40 59

697 513 109

e-mail: sekretariat@pcpr.bedzin.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-21745-72413-CGWRT-32

4.3. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie (PZON) został powołany z dniem 1 stycznia 2002 r. przez Starostę Będzińskiego i zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a także legitymacji i kart parkingowych.

Siedziba PZON mieści się w Będzinie przy ul. Ignacego Krasickiego 17 i obejmuje swoimi działaniami mieszkańców powiatu będzińskiego.

Decyzję o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydają odpowiednio przeszkoleni członkowie składów orzekających powołani przez Starostę Będzińskiego.

Według stanu na dzień 31.12.2025 r. powołanych było:

a) 14 lekarzy – przewodniczących składów orzekających, w tym:

- 1 lekarz medycyny pracy,
- 2 lekarzy neurologów,
- 1 lekarz okulista,
- 2 lekarzy ortopedów,
- 1 lekarz laryngolog,
- 2 lekarzy pediatrów,
- 3 lekarzy psychiatrów,
- 2 lekarzy internistów,

b) 7 członków składów orzekających jako:

- doradca zawodowy,
- pracownik socjalny,
- pedagog,
- psycholog.

POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W BĘDZINIE

ul. Ignacego Krasickiego 17

42-500 Będzin

tel. 32 368 08 04

603 940 230

e-mail: pzon@pcpr.bedzin.pl

4.4. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie

Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny (OWDIR) powstał 1 września 2007 roku w wyniku przekształcenia placówki opiekuńczo -wychowawczej, jaką był Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie - w placówkę specjalistyczną. Ośrodek realizuje zadania powiatu będzińskiego z zakresu pomocy społecznej będącej własnymi zadaniami Powiatu.

Do zadań OWDIR należy m.in.:

- udzielanie pomocy wychowankom, ich rodzinom w pokonywaniu trudności życiowych,
- wdrażanie wychowanków do przestrzegania zasad współżycia społecznego,
- organizowanie wszechstronnej działalności opiekuńczej, korekcyjnej, socjalizacyjnej, resocjalizacyjnej wobec wychowanków, jak i ich członków rodzin,
- organizacja uroczystości z życia dziecka i rodziny oraz Ośrodka,
- organizowanie edukacyjnych spotkań z rodzicami,
- terapia rodziny.

Mieszkańcy powiat będzińskiego mogą liczyć na bezpłatną pomoc specjalistów z różnych dziedzin, a przede wszystkim:

- pomoc psychologiczną i pedagogiczną,
- terapię indywidualną i grupową w ujęciu systemowym i poznawczo – behawioralnym,
- grupy wsparcia dla rodziców,
- zajęcia socjoterapeutyczne w stałych grupach dzieci,
- zajęcia profilaktyczne i psychoedukacyjne,
- zajęcia korekcyjno – kompensacyjne,
- treningi w zakresie asertywności, komunikacji, podnoszenia kompetencji społecznych,
- terapię uzależnień,
- terapię dla ofiar przemocy,
- porady i konsultacje indywidualne dla rodziców, pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych, kuratorów.

OŚRODEK WSPIERANIA DZIECKA I RODZINY W BĘDZINIE

ul. Ignacego Krasickiego 17

42-500 Będzin

tel. 32 267 43 52

e-mail: sekretariat@owdir.bedin.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-44296-54235-BTUSD-27

4.5. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Będzińskim na podstawie Zarządzenia Starosty Będzińskiego Nr 76/11 z dnia 31 października 2011 r., jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie. Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49 późn. zm.) w PCPR powołano Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, realizujący zadania w zakresie pieczy nałożone ww. ustawą. Zespół w okresie sprawozdawczym, realizował swoje zadania i cele określone w „Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej Realizowanego w Powiecie Będzińskim na lata 2024- 2026” .

Na terenie powiatu będzińskiego funkcjonuje Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych im. Dominika Savio w Sarnowie (CAPOW) i 7 Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (POW) tj.:

Lp.	POW	Adres	Liczba miejsc
1.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 1 w Sarnowie	ul. Wiejska 104/7 42-512 Sarnów	10 miejsc
2.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 2 w Sarnowie	ul. Wiejska 104/9 42-512 Sarnów	10 miejsc
3.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 3 w Sarnowie	ul. Wiejska 104/10 42-512 Sarnów	10 miejsc
4.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 4 w Będzinie	ul. Żwirki i Wigury 32a/18 42-500 Będzin	13 miejsc
5.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 5 w Psarach	ul. Łączna 21 42-512 Psary	14 miejsc
6.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 6 w Będzinie	ul. Małachowskiego 14/11 42-500 Będzin	14 miejsc
7.	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 7 w Siewierzu	ul. Kościuszki 15 42-470 Siewierz	14 miejsc
RAZEM			85 miejsc

Tabela 45 Dane adresowe placówek opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych na terenie powiatu będzińskiego

Źródło: dane CAPOW

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zlokalizowane na terenie powiatu będzińskiego zapewniają miejsca dla 85 wychowanków.

Do pracy z wychowankami zatrudnieni są pedagodzy, psycholog, pracownik socjalny oraz wychowawcy.

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej są ustalane przez starostę i ogłaszane przez starostę w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca danego roku. Ogłoszenie stanowi podstawę do ustalenia odpłatności za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 1 w Sarnowie	6 281,00	7 252,00	7 746,00	7 934,00	9 140,00	9 727,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 2 w Sarnowie	6 195,00	6 943,00	7 011,00	7 775,00	8 391,00	9 386,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 3 w Sarnowie	6 191,00	7 174,00	7 680,00	8 359,00	8 501,00	9 085,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 4 w Będzinie	6 000,00	7 300,00	7 842,00	7 536,00	8 440,00	9 371,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 5 w Psarach	5 924,00	6 464,00	7 164,00	7 160,00	8 148,00	8 981,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 6 w Będzinie	6 162,00	7 320,00	7 304,00	6 990,00	8 352,00	9 240,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza nr 7 w Siewierzu	5 705,00	6 570,00	6 860,00	7 245,00	8 553,00	9 236,00

Tabela 46 Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w latach 2021-2025

ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

ul. Ignacego Krasickiego 17

42-500 Będzin

tel. 32 267 81 08

e-mail: sekretariat@pcpr.bedzin.pl

**CENTRUM ADMINISTRACYJNE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-
WYCHOWAWCZYCH IM. DOMINIKA SAVIO W SARNOWIE**

ul. Wiejska 104

42-512 Sarnów

tel. 32 267 21 46

e-mail: sekretariat@capowsarnow.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-26357-37126-SESGC-11

PROJEKT

4.6. Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie

Siedziba Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) znajduje się w Będzinie przy ul. Ignacego Krasickiego 17A, swoimi działaniami obejmuje teren powiatu będzińskiego.

PUP realizując zadania współdziała z samorządem gminy, powiatu, województwa, instytucjami rynku pracy w rozumieniu przepisów ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia (m. in. OHP, agencjami zatrudnienia, publicznymi służbami zatrudnienia, instytucjami szkoleniowymi) oraz partnerami społecznymi.

Do zadań realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy, które zostały określone w Ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia, należy m.in.:

- 1) pozyskiwanie i realizowanie ofert pracy;
- 2) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 3) organizowanie i finansowanie form pomocy określonych w ustawie, w szczególności pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń, staży oraz prac interwencyjnych i robót publicznych;
- 4) kontrola prawidłowości realizowanych form pomocy określonych w ustawie;
- 5) realizacja zadań określonych w ustawie w ramach powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- 6) udzielanie informacji o zakresie form pomocy i możliwości ich zastosowania;
- 7) prowadzenie sprawozdawczości z realizowanych zadań, w tym w zakresie badań ujętych w programie badań statystycznych statystyki publicznej oraz we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy (WUP), prowadzenie badań i analiz dotyczących rynku pracy i ewaluacji polityk rynku pracy;
- 8) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 9) współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie rynku pracy oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;
- 10) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, informacji dotyczących form pomocy określonych w ustawie oraz realizacji wobec długotrwale bezrobotnego działań wynikających z porozumienia o współpracy, o którym mowa w art. 198, oraz w zakresie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;

- 11) współpraca z podmiotami, o których mowa w art. 36 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
- 12) współpraca z WUP, w tym w zakresie świadczenia form pomocy określonych w ustawie;
- 13) współpraca, w szczególności ze szkołami ponadpodstawowymi, uczelniami i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie realizacji poradnictwa zawodowego, w tym promowania uczenia się przez całe życie oraz działań informacyjnych dotyczących wsparcia skierowanego do osób do 30. roku życia;
- 14) wydawanie decyzji o:
 - a) przyznaniu statusu bezrobotnego,
 - b) odmowie przyznania statusu bezrobotnego oraz utracie statusu bezrobotnego,
 - c) odmowie przyznania statusu poszukującego pracy oraz utracie statusu poszukującego pracy,
 - d) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
 - e) obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium oraz innych nienależnie pobranych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy,
 - f) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, albo należności z tytułu zwrotu środków przyznanych na finansowanie form pomocy, albo odmowie odroczenia terminu spłaty, rozłożenia na raty lub umorzenia;
- 15) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–d, oraz państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji, o których mowa w art. 35, a także wypłaty zasiłków zachowanych zgodnie z art. 35 ust. 5;
- 16) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w szczególności:
 - a) realizowanie działań sieci EURES na terenie powiatu we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw oraz innymi podmiotami uprawnionymi do realizacji działań sieci EURES,
 - b) realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw;

- 17) realizowanie zadań wynikających z umów międzynarodowych i innych porozumień z partnerami zagranicznym w obszarze migracji zarobkowych, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 4;
- 18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników PUP;
- 19) realizacja zadań związanych z KFS, w szczególności:
- a) określanie szacunkowego zapotrzebowania na środki KFS na terenie powiatu,
 - b) możliwość zgłoszenia do WUP w terminie do dnia 30 listopada każdego roku nie więcej niż jednego priorytetu wydatkowania KFS na kolejny rok właściwego dla danego powiatu, po zasięgnięciu opinii powiatowej rady rynku pracy,
 - c) ogłaszanie naborów wniosków o finansowanie kształcenia ustawicznego i ocena wniosków,
 - d) zawieranie umów na realizację kształcenia ustawicznego finansowanego z KFS,
 - e) kontrola i rozliczanie finansowe zawartych umów,
 - f) promocja KFS i badanie wyników pomocy udzielonej ze środków KFS, we współpracy z WUP,
 - g) badanie wyników pomocy udzielonej ze środków KFS, we współpracy z WUP;
- 20) opracowywanie i realizowanie programów finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy;
- 21) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy i innymi organami publicznych służb zatrudnienia w zakresie prowadzenia zbiorów danych;
- 22) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych;
- 23) realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z WUP;
- 24) realizowanie kampanii informacyjnych i promujących działania WUP i PUP;
- 25) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu identyfikację, dotarcie z informacją o możliwościach skorzystania z form pomocy określonych w ustawie i zmotywowanie do aktywności zawodowej osób niezarejestrowanych, w tym osób biernych zawodowo, samodzielnie lub we współpracy, w szczególności z:
- a) podmiotami ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej,
 - b) jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej,
 - c) podmiotami systemu oświaty, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
 - d) uczelniami, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- 26) rejestrowanie w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1, działań, o których mowa w pkt 25;

27) realizowanie projektów w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy, wynikających z programów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i Funduszu Pracy;

28) prowadzenie internetowego serwisu informacyjnego PUP w ramach serwisu, o którym mowa w art. 26 ust. 3.

Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie wykonuje ponadto zadania wynikające z ustawy o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wynikające z innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

POWIATOWY URZĄD PRACY W BĘDZINIE

ul. IGNACEGO KRASICKIEGO 17A

42-500 BĘDZIN

tel. (32) 729-59-41

(32) 267-30-03

e-mail: pup@pup.bedzin.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-61908-60879-IHCEW-19

4.7. Warsztat Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej są ogniwem łączącym szkolnictwo specjalne z rynkiem pracy. Realizacja celów związanych z szeroko rozumianą rehabilitacją służy stosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

W Powiecie Będzińskim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej.

- **Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzone przez **Stowarzyszenie „Bądź z Nami”** zlokalizowane w Będzinie – Łagisza przy ulicy Podłósie 10.
- **Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzone przez **Stowarzyszenie „Bank Życzliwych Serc”** w Siewierzu zlokalizowane przy ulicy Słowackiego 2.

Zajęcia skierowane są do osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które mają orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w WTZ. Terapię realizuje się na podstawie wcześniej opracowanego indywidualnego programu rehabilitacyjnego uczestnika.

W ramach rehabilitacji społecznej pracownicy WTZ usprawniają podopiecznych w kwestiach komunikowania się umiejętności słuchania, relacjach interpersonalnych, umiejętnościach odpowiedniego zachowania się w miejscach publicznych, używania form grzecznościowych, przestrzegania norm społecznych. Organizowane są także wyjazdy rekreacyjne, kulturalne i sportowe. Rehabilitacja zawodowa w WTZ ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Pracownicy realizują te cele poprzez pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych do pracodawców wizyty w zakładach pracy organizowanie praktyk zawodowych, pomoc w zatrudnieniu oraz utrzymywanie kontaktu z uczestnikami, którzy podejmują pracę.

Uczestnikami **Warsztatu Terapii Zajęciowej w Będzinie** zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2025 r. było 57 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu będzińskiego tj.:

- Czeladź – 16 osób,
- Będzin – 23 osoby,
- Wojkowice – 4 osoby,
- Psary (Preczów, Góra Siewierska, Strzyżowice) – 3 osoby,
- Bobrowniki – 7 osób,
- Mierzęcice – 1 osoba,
- Sławków – 2 osoby,
- Siewierz - 1 osoba

W Warsztatach Terapii Zajęciowej w 2025 r. uczestniczyło 26 kobiet i 31 mężczyzn, w tym **14 osób** ze stopniem umiarkowanym i **43 osoby** ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Koszt funkcjonowania WTZ w 2025 r. wynosił **2 346 400,00 złotych** w tym:

- środki PFRON **2 111 760,00 złotych**, co stanowi 90% dofinansowania,
- wkład własny Powiatu **234 640,00 złotych**, co stanowi 10% dofinansowania.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Siewierzu działalność rozpoczął od 02.01.2025 roku. Organem prowadzącym placówkę jest Stowarzyszenie Bank Życzliwych Serc w Siewierzu.

W rehabilitacji społeczno-zawodowej w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Siewierzu zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2025 r. brało udział 20 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu będzińskiego tj.:

- Siewierz – 18 osób,
- Mierzęcice – 2 osoby.

Zajęcia dla uczestników odbywają się 5 dni w tygodniu w godzinach 8:00-15:00.

W Warsztatach Terapii Zajęciowej w 2025 r. uczestniczyło 15 kobiet oraz 5 mężczyzn, w tym 12 osób ze stopniem umiarkowanym i 8 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Koszt funkcjonowania WTZ w 2025 r. wynosił **782 134,00 złotych**, w tym:

- środki PFRON 703 920,00 złotych, co stanowi 90% dofinansowania,
- wkład własny Powiatu 78 214,00 złotych, co stanowi 10% dofinansowania.

	2021	2022	2023	2024	2025	
					Będzin	Siewierz
Kobiety	33	32	33	33	26	15
Mężczyźni	27	28	27	27	31	5
RAZEM	60	60	60	60	57	20

Tabela 47 Liczba uczestników WTZ w latach 2021 – 2025 z podziałem na płeć

Źródło: dane WTZ

W latach 2021-2025 ponad 67% uczestników WTZ posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość przyznanego dofinansowania w latach 2021 - 2025 przedstawia poniższa tabela:

	2021	2022	2023	2024	2025	
					Będzin	Siewierz
Dofinansowanie ze środków PFRON	1 301 760,00	1 553 760,00	1 769 760,00	2 021 760,00	2 111 760,00	703 920,00
Środki powiatu będzińskiego	144 640,00	172 640,00	196 640,00	224 640,00	234 640,00	78 214,00
RAZEM	1 446 400,00	1 726 400,00	1 966 400,00	2 246 400,00	2 346 400,00	782 134,00

Tabela 48 Wysokość przyznanego dofinansowania w latach 2021– 2025

Źródło: dane WTZ

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ W BĘDZINIE

przy Stowarzyszeniu „Bądź z Nami”

ul. Podłósie 10

42-504 Będzin

tel. 32/267-51-99

email: wtzbedzin@o2.pl

WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ W SIEWIERZU

ul. Słowackiego 2a

42-470 Siewierz

Tel. 530 841 627

email: bank_serc@poczta.fm

4.8. Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Będzinie

Osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, która nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, może się ubiegać o umieszczenie w domu pomocy społecznej.

Dom Pomocy Społecznej w Będzinie istnieje od 1985 roku, zlokalizowany jest w trzech obiektach. Pierwszy obiekt to zabytkowy, wolno stojący pałacyk na terenie zabytkowego parku położonego przy ul. Mickiewicza 2. Pozostałe dwa obiekty zlokalizowane są na terenie parku przy ul. Chopina 1.

Dom przeznaczony jest dla osób przewlekle psychicznie chorych, posiada charakter domu stacjonarnego o zasięgu ponadgminnym. Zamieszkuje w nim 100 mieszkańców obojga płci. Do Domu Pomocy Społecznej w Będzinie przyjmowane są osoby na podstawie decyzji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie wydanej w oparciu o skierowanie z gminy właściwej dla miejsca zamieszkania osoby kierowanej.

Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Będzinie w 2025 r. wynosił 8 064,00 złotych na podstawie Zarządzenia Nr 16/2025 Starosty Będzińskiego z dnia 20 lutego 2025 r., natomiast w 2026 r. średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w DPS wynosi 9 251,00 złotych.

Dom spełnia następujące funkcje stałe:

- a) świadczenie usług opiekuńczych,
- b) świadczenie usług pielęgnacyjnych,
- c) świadczenie stosownej opieki medycznej,
- d) wspomaganie i wspieranie,
- e) aktywizacja.

W ramach bezpośredniej pracy z mieszkańcami w Domu funkcjonuje Dział Opieki Bezpośredniej, który dzieli się na trzy Zespoły Terapeutyczno – Opiekuńcze.

Misją Domu Pomocy Społecznej w Będzinie jest przezwyciężanie trudności i ograniczeń, jakie niesie ze sobą niepełnosprawność w postaci choroby psychicznej oraz osiąganie pozytywnych wyników w funkcjonowaniu naszych podopiecznych. Dążymy do jak najlepszego rozwoju mieszkańców poprzez usprawnianie nie zaburzonych funkcji psychicznych, kompensowanie braków, a w konsekwencji doprowadzenie do jak najpełniejszego usprawniania fizycznego i psychicznego.

**Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych
w Będzinie**

ul. Mickiewicza 2

42-506 Będzin

tel.: 32 267-35-38

email: dpsbedzin@dps-grodziec.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-99718-82854-JAECG-21

4.9. Środowiskowy Dom Samopomocy „OSTOJA”

Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi "Ostoja" w Czeladzi.

Starosta przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie sprawuje nadzór nad placówką.

Placówka przeznaczona jest do udzielania wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego osobom z niepełnosprawnością intelektualną (oraz współistniejącymi innymi rodzajami niepełnosprawności - np. niepełnosprawność ruchowa, epilepsja) oraz z zaburzeniami psychotycznymi. W ośrodku stworzone są dwie - odrębnie pracujące - grupy. Każda z grup ma osobno ustalany program zajęć, dostosowany do możliwości i potrzeb Podopiecznych. Indywidualnie ustalone są cele i sposoby ich osiągnięcia - związane z różnymi oczekiwaniami przebywających w ośrodku osób niepełnosprawnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy "Ostoja" mieści się w zabytkowym 1-piętrowym budynku otoczonym parkiem. Budynek wraz z otoczeniem pozbawiony jest barier architektonicznych (w budynku są: winda, podjazdy, podwójne poręcze przy schodach, łazienka dostosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich).

Zajęcia w "Ostoi" odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00 - 16.00.

W placówce przygotowane są sale terapeutyczne do zajęć z zakresu rehabilitacji ruchowej, terapii grupowej z elementami psychoterapii, indywidualnej terapii i poradnictwa psychologicznego, plastyki, rękodzielnictwa, sztuki kulinarnej, krawiectwa, indywidualnych zajęć pedagogicznych oraz relaksacji.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI "OSTOJA"

ul. SIKORSKIEGO 5

41-253 CZELADŹ

tel. (32) 265 47 00

email: sds@ostoja.czeladz.pl

Adres do e-Doręczeń: AE:PL-99865-78397-FSHTS-30

4.10. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej), które działają na z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, a nie dla osiągnięcia zysku¹⁰.

Na terenie powiatu będzińskiego funkcjonuje wiele stowarzyszeń i organizacji, które udzielają pomocy i wsparcia emerytom i rencistom, osobom niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży, a także osobom dotkniętym uzależnieniem czy przemocą, m.in.:

Będzińskie Stowarzyszenie Amazonek	ul. Jana Śączewskiego 27 42-500 Będzin
Caritas Diecezji Sosnowieckiej Dom dla Bezdomnych	ul. Energetyczna 10 42-504 Będzin
Czeladzkie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Psychoruchowym	ul. Norwida 11 41-253 Czeladź
Fundacja „PRO SALUTE”	ul. Jana Śączewskiego 27 42-500 Będzin
Polski Związek Emerytów i Rencistów w Będzinie	ul. Małachowskiego 43 42-500 Będzin
Polski Związek Emerytów i Rencistów w Czeladzi	ul. Szpitalna 5b 41-250 Czeladź
Polski Związek Emerytów i Rencistów w Siewierzu	ul. Oleśnickiego 1 42-470 Siewierz
Polski Związek Głuchych	ul. Małachowskiego 22 42-500 Będzin
Polski Związek Niewidomych	ul. Bursztynowa 2 42-500 Będzin
Polski Związek Niewidomych	ul. Szpitalna 5b 41-250 Czeladź
Schronisko dla Bezdomnych Mieszkańców Będzina	ul. Wolska 45 42-500 Będzin
Stowarzyszenie "Bądź z Nami"	ul. 11 Listopada 7 42-500 Będzin
Stowarzyszenie Bank Życzliwych Serc	ul. Juliusza Słowackiego 2 42-470 Siewierz
Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "FAMILIA"	ul. Sikorskiego 5 41-250 Czeladź

Tabela 49 Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie powiatu będzińskiego

Źródło: opracowanie własne PCPR w Będzinie

¹⁰ art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2020 poz. 1057)

5. Analiza problemów społecznych na podstawie danych pierwotnych

5.1. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczestników Zespołów powołanych w celu opracowania Strategii

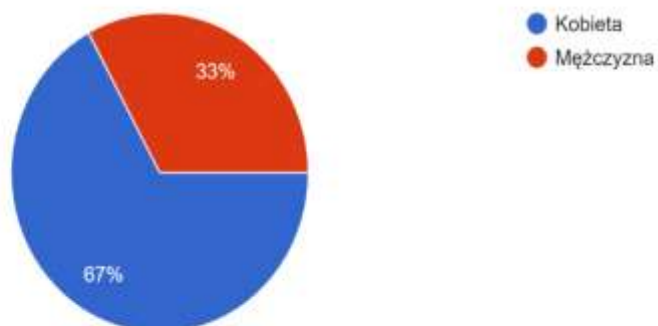
Ankieta została przeprowadzona wśród uczestników Zespołu powołanego w celu opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030. Niniejsza ankieta składa się z 19 pytań.

W 2025 r. w ankiecie brały udział 552 osoby.

METRYKA

Płeć

552 odpowiedzi

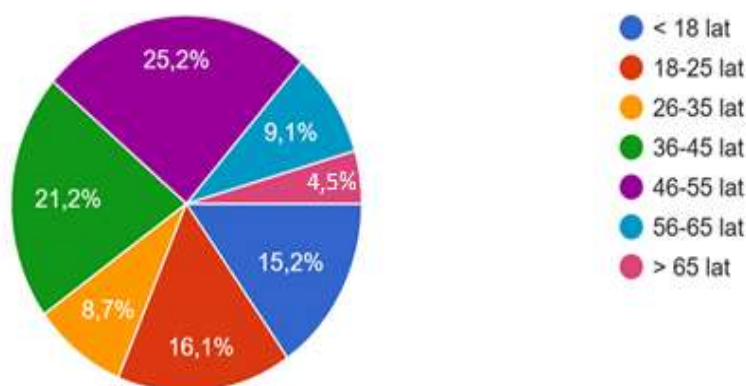

Wykres 26 METRYKA ANKIETY – PŁEĆ ANKIETOWANYCH

W ankiecie udział wzięło 370 kobiet oraz 182 mężczyzn. Kobiety stanowią zdecydowaną większość respondentów tj. **ponad 2/3 (67%) ankietowanych.**

Wiek

552 odpowiedzi

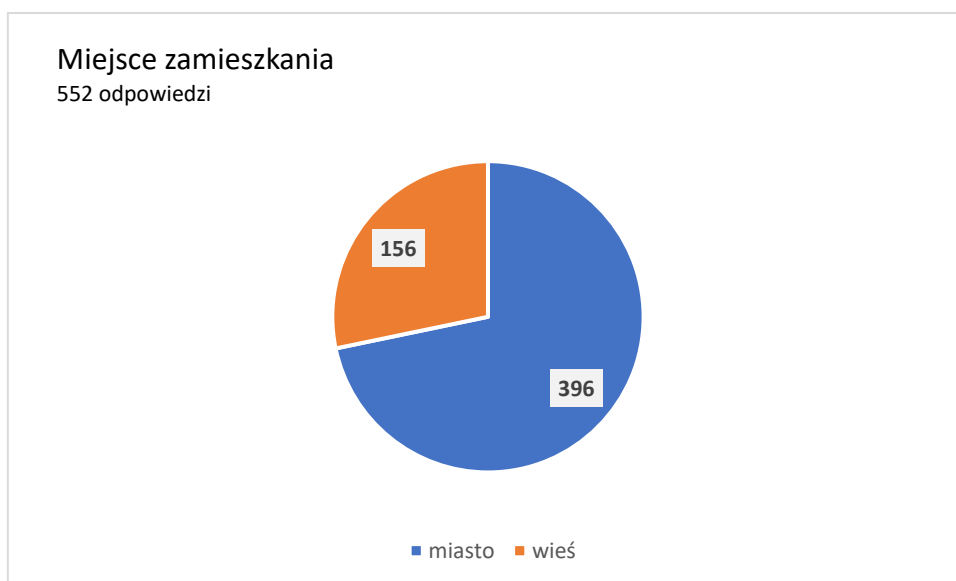

Wykres 27 METRYKA ANKIETY – WIEK ANKIETOWANYCH

Największą grupę respondentów stanowią osoby w wieku **46–55 lat** (ponad jedna czwarta wszystkich badanych). Jeśli połączymy to z grupą 36–45 lat, okazuje się, że blisko **46,4%** ankietowanych to osoby w wieku od 36 do 55 lat.

Grupa osób poniżej 25 roku życia (sumując kategorie < 18 oraz 18–25) jest znacząca i wynosi łącznie **31,3%**. Warto zauważyć, że najmłodsi (poniżej 18 lat) stanowią aż 15,2% badanych. Zauważalny jest spadek liczebności w kategorii 26–35 lat (tylko 8,7%), co jest wynikiem niemal dwukrotnie niższym niż w grupie młodszej (18–25) i prawie trzykrotnie niższym niż w grupie starszej (46–55).

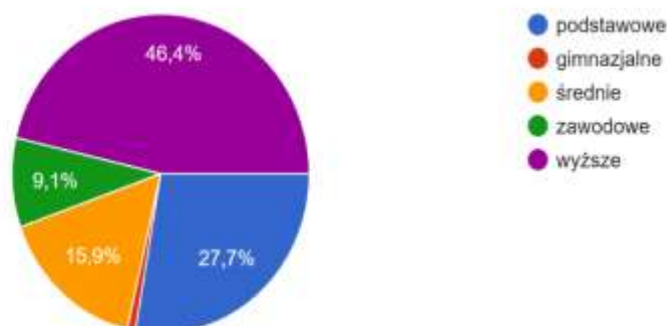
Seniorzy powyżej 65 roku życia stanowią najmniej liczną grupę (**4,5%**).

Wykres 28 METRYKA ANKIETY – MIEJSCE ZAMIESZKANIA ANKIETOWANYCH

W ankiecie udział wzięło 396 mieszkańców miast oraz 156 mieszkańców wsi.

Wykształcenie
552 odpowiedzi

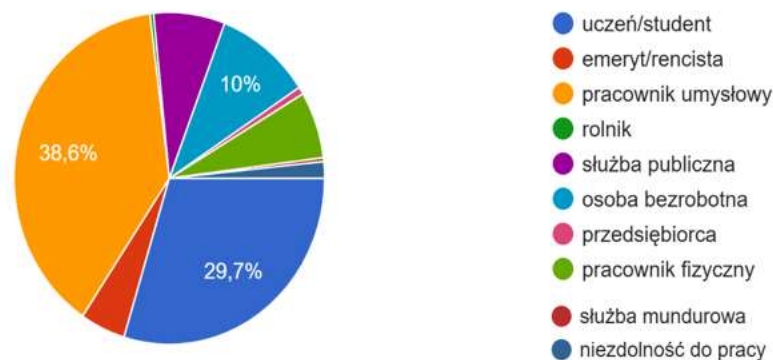

Wykres 29 METRYKA ANKIETY – WYKSZTAŁCENIE ANKIETOWANYCH

Niemal co druga osoba biorąca udział w badaniu posiada wykształcenie wyższe (46,4%). Drugą najliczniejszą grupą są osoby z wykształceniem podstawowym (27,7%). Może to korelować z danymi z poprzedniego wykresu, gdzie 15,2% stanowili respondenci poniżej 18 roku życia, którzy wciąż kontynuują naukę. Wykształcenie gimnazjalne to jedynie ułamek procenta (poniżej 1%), co odzwierciedla zmiany w systemie edukacji lub wiek badanych.

Sytuacja zawodowa

552 odpowiedzi

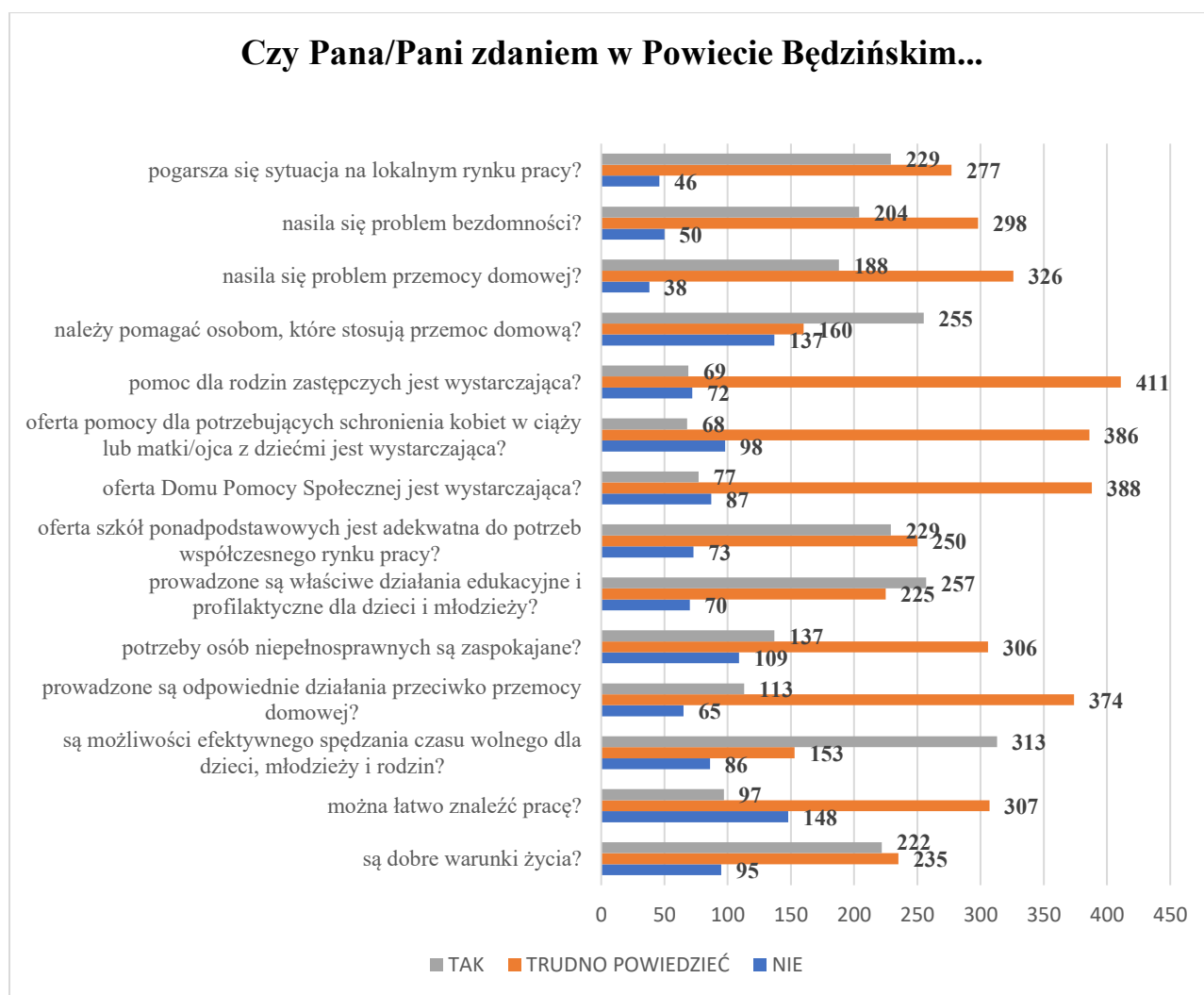
Wykres 30 METRYKA ANKIETY – SYTUACJA ZAWODOWA ANKIETOWANYCH

Największą grupę respondentów stanowią pracownicy umysłowi (**38,6%**). Koreluje to z wysokim odsetkiem wykształcenia wyższego (46,4%) odnotowanym na poprzednim wykresie.

Niemal co trzeci respondent to uczeń lub student (**29,7%**). Tłumaczy to duży udział osób z wykształceniem podstawowym (które są w trakcie nauki) oraz osób poniżej 25 roku życia.

Jeśli połączymy pracowników umysłowych, fizycznych oraz służbę publiczną, okaże się, że **ponad połowa badanych** to osoby aktywne zawodowo na etacie.

Co dziesiąta osoba deklaruje brak zatrudnienia (**10%**).

Wykres 31 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 1 ankiety

Obszary oceniane najlepiej (dominacja odpowiedzi "TAK")

Mieszkańcy powiatu najlepiej oceniają ofertę spędzania czasu wolnego oraz działania edukacyjne. Aż **313 osób** uważa, że istnieją możliwości efektywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i rodzin. To najwyższy pozytywny wynik w całym zestawieniu.

257 osób pozytywnie ocenia działania skierowane do dzieci i młodzieży.

Największe deficyty i krytyka (odpowiedź "NIE")

Choć odpowiedzi negatywne rzadko dominują liczbowo nad "TAK", w niektórych obszarach są one wyraźnie zaznaczone. **148 osób** twierdzi, że **nie można** łatwo znaleźć pracy. To najwyższy wynik negatywny w całym badaniu.

Najniższe poczucie zaspokojenia potrzeb występuje w obszarach:

- pomocy dla rodzin zastępczych (tylko 69 głosów na "TAK"),

- oferty schronienia dla kobiet w ciąży/matek z dziećmi (68 głosów na "TAK"),
- oferty Domów Pomocy Społecznej (77 głosów na "TAK").

Problemy społeczne (tendencje wzrostowe)

Mieszkańcy dostrzegają negatywne zjawiska w swoim otoczeniu:

- **229 osób** uważa, że sytuacja na lokalnym rynku pracy się pogarsza,
- ponad **200 osób** widzi nasilający się problem bezdomności,
- blisko **190 osób** zauważa wzrost skali przemocy domowej.

Pyt. 2

Wykres 32 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 2 ankiety

Problemy o najwyższej skali występowania

Zdecydowanie najbardziej rozpoznawalnym i dotkliwym problemem w opinii badanych jest **alkoholizm**.

- **alkoholizm:** otrzymał najwyższą liczbę wskazań „TAK” (**450**). Jest to wynik dominujący, przy bardzo niskiej liczbie odpowiedzi negatywnych (tylko 9),
- **bezdomność:** drugi najczęściej wskazywany problem (**346** wskazań),
- **bezrobocie:** kolejny istotny punkt zapalny (**327** wskazań),
- **samotne wychowywanie dzieci** (**326**),
- **niepełnosprawność** (**323**).

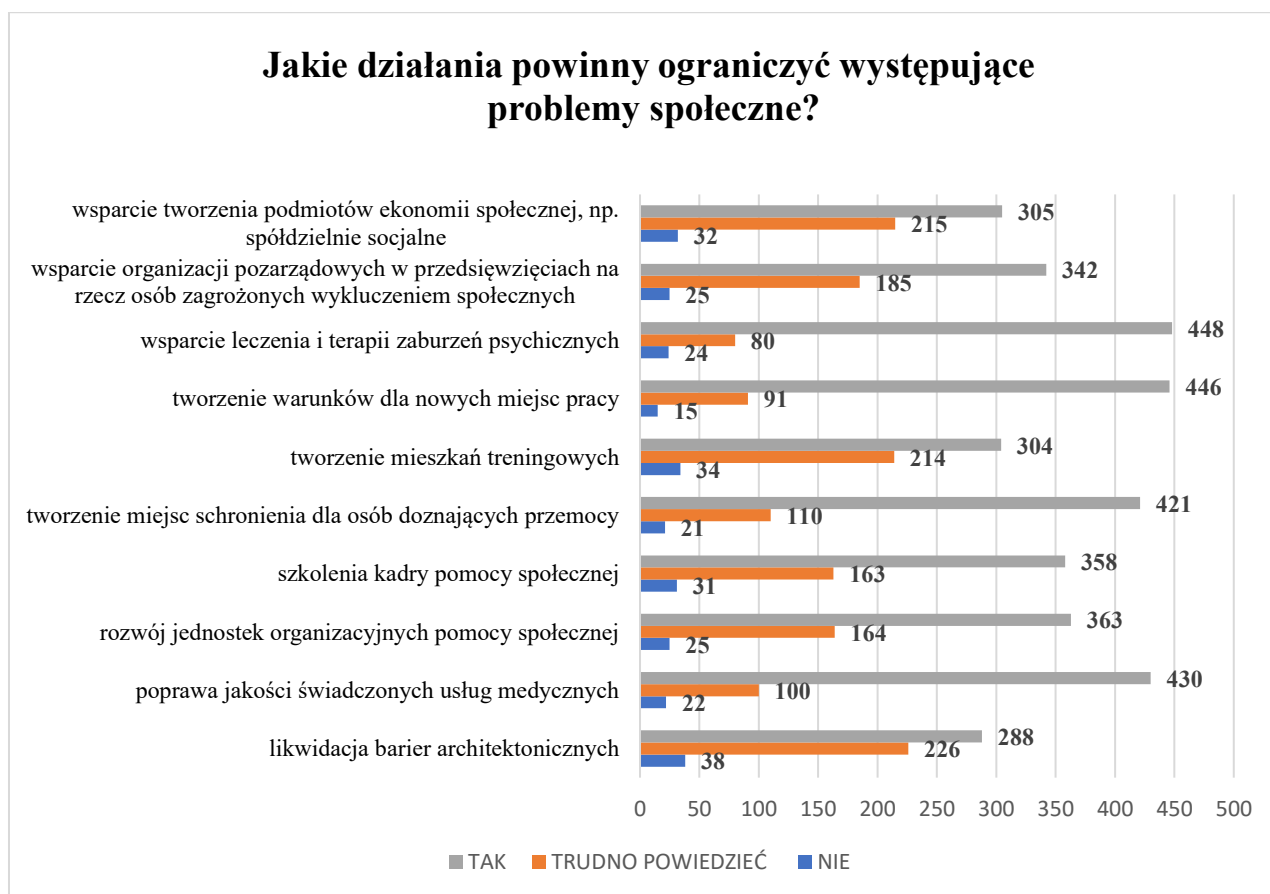
Obszary największej niepewności

W wielu kategoriach widać, że mieszkańcy mają trudność z jednoznaczną oceną skali problemu (wysokie słupki pomarańczowe – „Trudno powiedzieć”). Może to wynikać z braku bezpośredniego kontaktu z danym zjawiskiem:

- **sieroctwo:** najwięcej odpowiedzi „Trudno powiedzieć” (**317**). Więcej osób nie ma zdania, niż potwierdza występowanie problemu (181),
- **brak umiejętności przystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki:** Również wysoki poziom niepewności (**298**),
- **nierówność szans kobiet i mężczyzn:** Wysoka liczba osób niezdecydowanych (**287**), co sugeruje, że problem ten może być mniej widoczny w przestrzeni publicznej niż np. alkoholizm.

Głównym wyzwaniem społecznym w Powiecie Będzińskim, wymagającym najpilniejszych działań systemowych, jest alkoholizm oraz powiązana z nim bezdomność i bezrobocie. Problemy te tworzą klasyczny „węzeł problemów społecznych”.

Z kolei wysoki odsetek odpowiedzi „Trudno powiedzieć” w kategoriach takich jak sieroctwo czy trudności młodzieży z placówek opiekuńczych wskazuje na potrzebę większej edukacji społecznej lub lepszej komunikacji działań pomocowych w tych specyficznych obszarach.

Wykres 33 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 3 ankiety

Działania o najwyższym poparciu

Największą aprobatę społeczną zyskały działania związane bezpośrednio ze zdrowiem oraz rynkiem pracy:

- **wsparcie leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (448 głosów na TAK):** to absolutny lider zestawienia. Bardzo niska liczba odpowiedzi negatywnych (24) sugeruje, że zdrowie psychiczne jest postrzegane jako kluczowy problem współczesności,
- **tworzenie warunków dla nowych miejsc pracy (446 głosów na TAK):** walka z bezrobociem i aktywizacja zawodowa pozostają priorytetem, przy czym to działanie ma najniższą liczbę głosów sprzeciwu (tylko 15),
- **poprawa jakości świadczonych usług medycznych (430 głosów na TAK):** wysoki wynik potwierdza, że sprawna służba zdrowia jest fundamentem rozwiązywania problemów społecznych,

- **tworzenie miejsc schronienia dla osób doznających przemocy (421 głosów na TAK):** wysoka wrażliwość respondentów na kwestie bezpieczeństwa osobistego i przemocy domowej.

Działania o średnim poziomie poparcia

W tej grupie znalazły się inicjatywy systemowe i organizacyjne:

- **rozwój i szkolenia kadry pomocy społecznej (ok. 360 głosów na TAK):** respondenci dostrzegają potrzebę wzmocnienia instytucji, które na co dzień zajmują się pomaganiem.
- **wsparcie organizacji pozarządowych (342 głosy na TAK):** doceniany jest wkład sektora NGO w przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Obszary budzące największe wahania

Niektóre działania, choć wciąż popierane przez większość, generują znacznie więcej niepewności (odpowiedzi „TRUDNO POWIEDZIEĆ”):

- **likwidacja barier architektonicznych:** najniższa liczba głosów na „TAK” (288) i najwyższa liczba głosów na „NIE” (38). Może to wynikać z faktu, że jest to problem specyficzny, dotyczący głównie osób z niepełnosprawnościami, przez co reszta społeczeństwa może nie postrzegać go jako priorytet ogólny,
- **wsparcie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne):** ponad 200 osób nie potrafiło jednoznacznie ocenić tego działania. Sugeruje to niską świadomość społeczną na temat tego, czym jest ekonomia społeczna i jak działa,
- **tworzenie mieszkań treningowych:** również spory odsetek osób niezdecydowanych (214), co może wynikać z braku wiedzy na temat tej formy wsparcia w procesie usamodzielniania się.

Wykres 34 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 4 ankiety

Działania o najwyższym poparciu

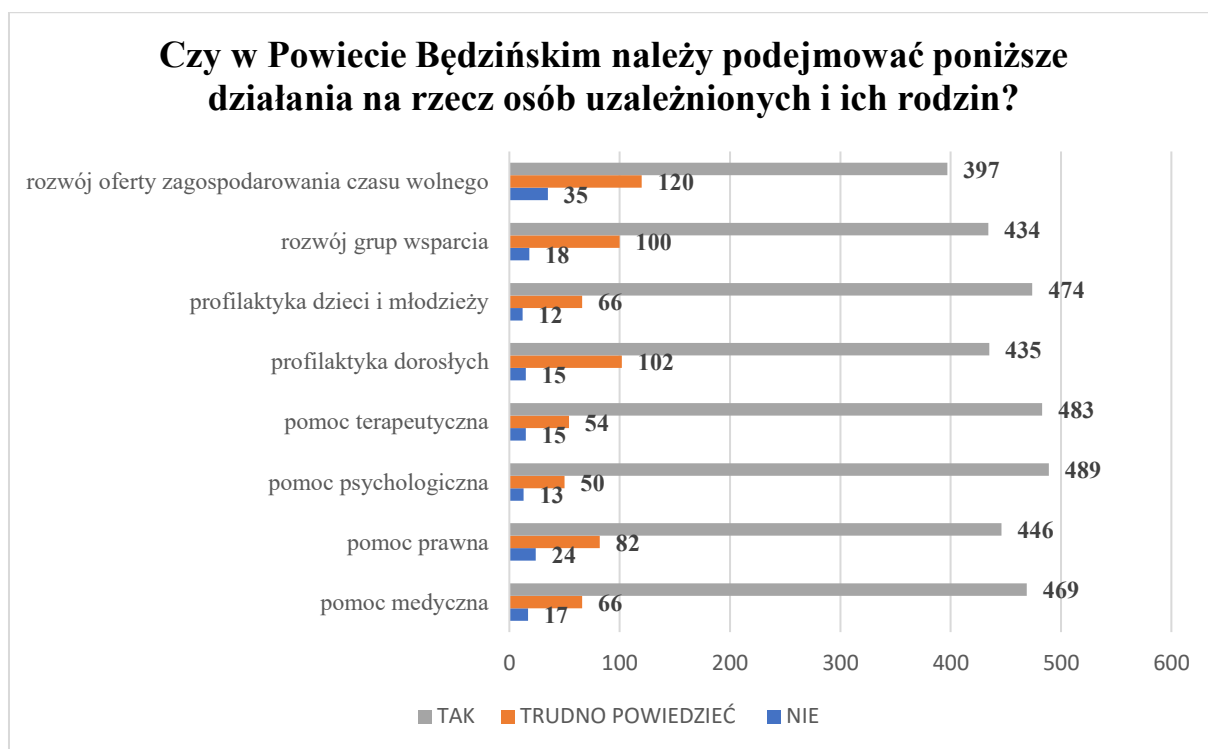
Największą aprobatę zyskały działania o charakterze wspierającym i prewencyjnym:

- **profilaktyka i terapia uzależnień:** uzyskała najwyższy wynik – **463 głosy na „TAK”**. Sugeruje to, że respondenci upatrują głównych przyczyn bezdomności w nałogach i tam kierują największą potrzebę interwencji.
- **przekwalifikowania zawodowe i szkolenia (431)** oraz **aktywizacja zawodowa (423):** wysokie wyniki pokazują wiarę w to, że powrót na rynek pracy jest kluczowym elementem wychodzenia z bezdomności.
- **lokalne programy wychodzenia z bezdomności (426):** Respondenci doceniają systemowe i zintegrowane podejście na szczeblu lokalnym.

Działania z najniższym (relatywnie) poparciem

Choć nadal oceniane bardzo pozytywnie, nieco mniej wskazań „TAK” otrzymały:

- **praca socjalna (401):** To najniższy wynik w kategorii „TAK”, co może wynikać z postrzegania pracy socjalnej jako narzędzia doraźnego, a nie rozwiązującego problem systemowo.
- **rozwój placówek zapewniających schronienie (411):** Mimo że jest to fundament pomocy, uzyskał on największą liczbę głosów negatywnych (**28**) oraz sporo głosów niepewnych.

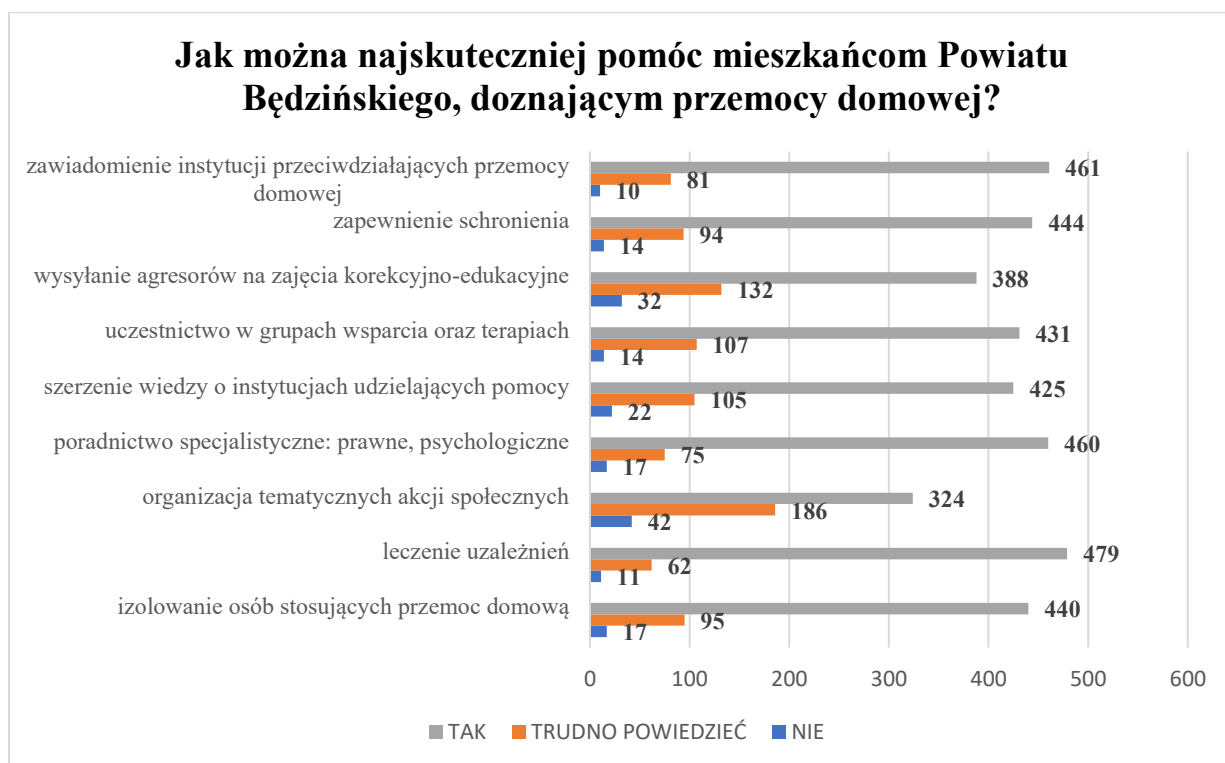
Wykres 35 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 5 ankiety

Najważniejszym wnioskiem z badania jest **bardzo wysokie poparcie dla wszystkich zaproponowanych działań**. W każdej kategorii liczba głosów na „TAK” zdecydowanie dominuje nad pozostałymi odpowiedziami, co świadczy o dużej świadomości społecznej dotyczącej problemu uzależnień w powiecie.

Patrząc na najwyższą liczbę wskazań pozytywnych, można ustalić listę priorytetów:

- **pomoc psychologiczna (489 głosów)** – uznana za absolutnie kluczową,
- **pomoc terapeutyczna (483 głosy)** – co sugeruje zapotrzebowanie na specjalistyczne leczenie odwykowe,
- **profilaktyka dzieci i młodzieży (474 głosy)** – podkreśla wagę wczesnej edukacji i zapobiegania problemom u najmłodszych,
- **pomoc medyczna (469 głosów)** – wskazuje na potrzebę wsparcia zdrowotnego w procesie wychodzenia z nałogu.

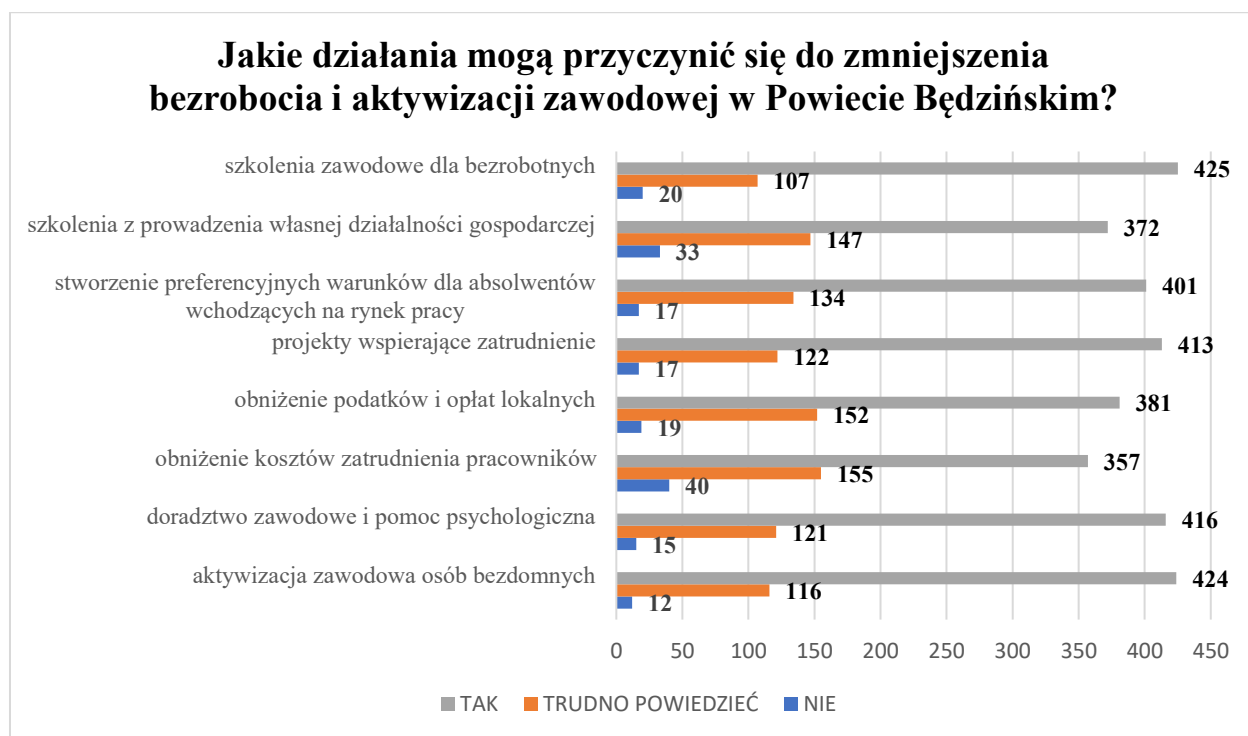
Pyt. 6

Wykres 36 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 6 ankiety

Większość zaproponowanych działań cieszy się bardzo wysokim poparciem społecznym (powyżej 400 głosów na „TAK”). Do absolutnych liderów należą:

- **leczenie uzależnień (479 głosów)** - to najwyżej oceniana kategoria, co sugeruje, że mieszkańcy dostrzegają silny związek między uzależnieniami a występowaniem przemocy,
- **zawiadomienie instytucji przeciwdziałających przemocy (461 głosów)** - respondenci pokładają duże zaufanie w oficjalne ścieżki interwencji,
- **poradnictwo specjalistyczne (460 głosów)** - wysoka ocena wsparcia prawnego i psychologicznego podkreśla potrzebę profesjonalnej, merytorycznej pomocy.

Wykres 37 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 7 Ankiety

Zdecydowana większość respondentów popiera wszystkie wymienione formy wsparcia. Liczba głosów popierających każdą z propozycji oscyluje w granicach **350–425 wskazań**, co sugeruje wysoką społeczną akceptację dla aktywnych form walki z bezrobociem.

Mieszkańcy i ankietowani upatrują największą szansę w następujących obszarach:

- **szkolenia zawodowe dla bezrobotnych (425 głosów)** - to działanie cieszy się największym poparciem, co wskazuje na potrzebę podnoszenia lub zmiany kwalifikacji,
- **aktywizacja zawodowa osób bezdomnych (424 głosy)** - bardzo wysoki wynik sugeruje dużą empatię społeczną i dostrzeżenie problemu wykluczenia najuboższych grup,
- **doradztwo zawodowe i pomoc psychologiczna (416 głosów)** - respondenci zauważają, że bariery w znalezieniu pracy często leżą w sferze mentalnej i braku ukierunkowania.

Działania wspierające konkretne grupy i przedsiębiorców

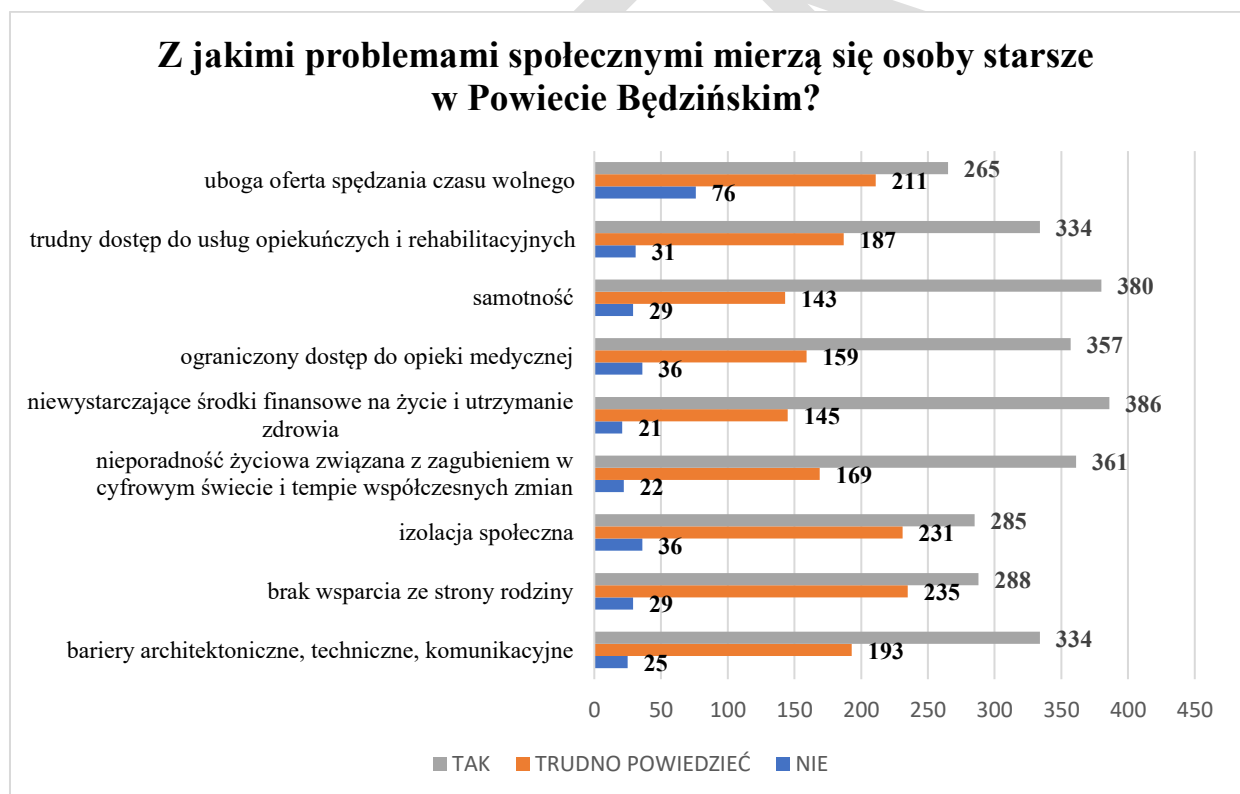
- **projekty wspierające zatrudnienie (413 głosów)**. Ogólne programy stażowe i interwencyjne są postrzegane jako skuteczne narzędzie,

- **wsparcie dla absolwentów (401 głosów).** Preferencyjne warunki dla osób wchodzących na rynek pracy są istotne dla zatrzymania młodych ludzi w powiecie,
- **aspekty finansowe.** Obniżenie podatków lokalnych (381) oraz kosztów zatrudnienia 357) zdobyło nieco mniej głosów "na tak" niż szkolenia, ale wciąż cieszy się dużą aprobatą.

Najwięcej osób wahało się przy kwestii **obniżenia kosztów zatrudnienia (155)** oraz **obniżenia podatków lokalnych (152)**. Sugeruje to, że respondenci nie są pewni, czy ulgi finansowe dla firm bezpośrednio przekładają się na nowe miejsca pracy.

Dominującym trendem jest poparcie dla **rozwoju kompetencji (szkolenia)** oraz **wsparcia społecznego (doradztwo, pomoc psychologiczna)**, a nie tylko dla mechanizmów czysto rynkowych czy podatkowych.

Pyt. 8

Wykres 38 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 8 ankiety

Największe wyzwania dla seniorów w tym regionie to kwestie finansowe oraz poczucie osamotnienia:

- **niewystarczające środki finansowe na życie i zdrowie** - to najczęściej wskazywany problem (**386 głosów**). Świadczy to o trudnej sytuacji ekonomicznej seniorów, która wpływa bezpośrednio na ich bezpieczeństwo zdrowotne,

- **samotność (380 głosów)**, co podkreśla deficyt bliskich relacji interpersonalnych,
- **nieporadność życiowa w cyfrowym świecie - aż 361 osób** wskazało na trudności z tempem zmian cyfrowych i współczesnych, co sugeruje potrzebę edukacji technologicznej skierowanej do seniorów,
- **ograniczony dostęp do opieki medycznej** - bardzo wysoki wynik (**357 głosów**) wskazuje na bariery systemowe w ochronie zdrowia.

Kolejna grupa problemów dotyczy otoczenia i bezpośredniego wsparcia:

- **bariery architektoniczne, techniczne i komunikacyjne** - wskazane przez **334 osoby**. Sugeruje to, że przestrzeń publiczna lub transport nie są w pełni dostosowane do potrzeb osób o ograniczonej sprawności,
- **trudny dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych (334 głosy)**, co koreluje z problemami w dostępie do ogólnej opieki medycznej.

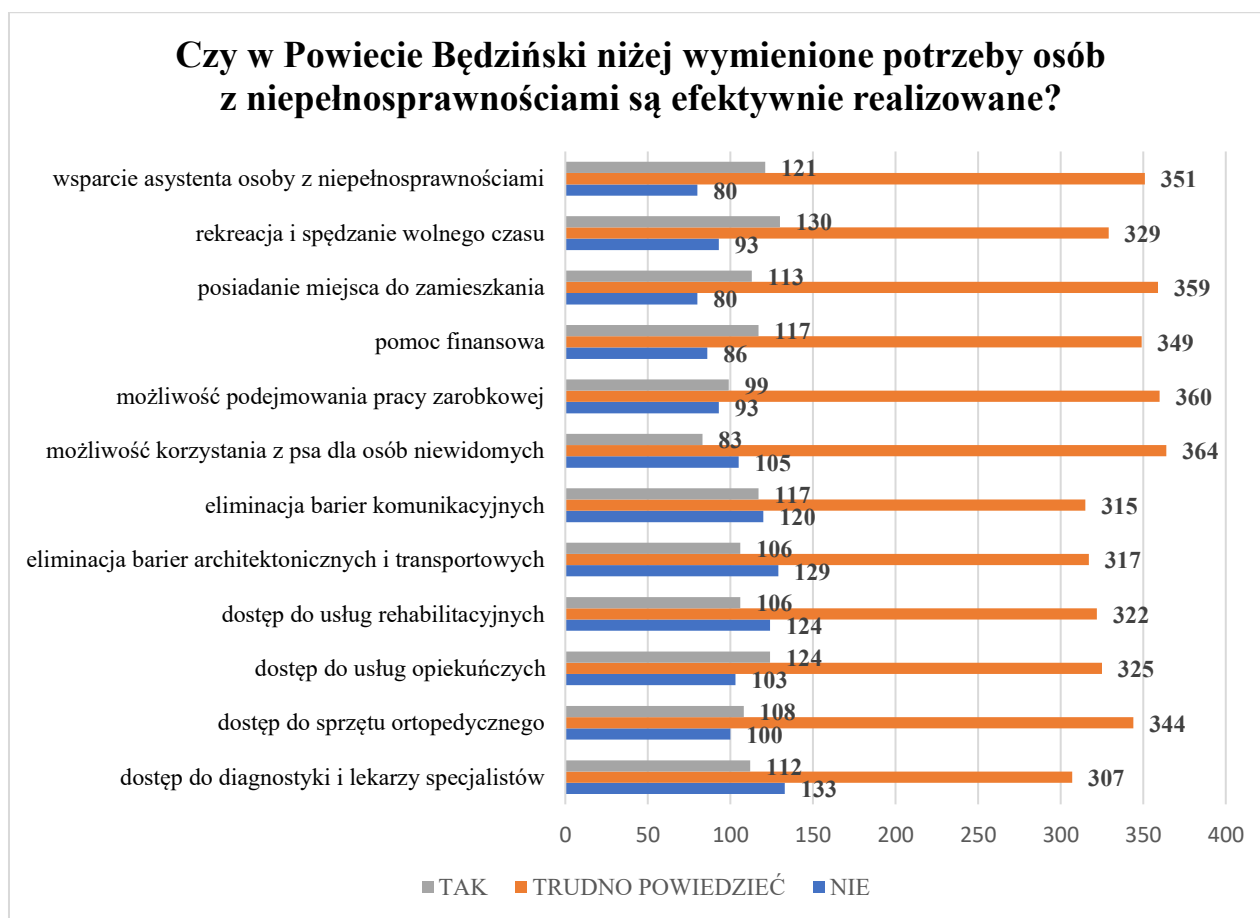
Relacje i czas wolny - te problemy nadal są istotne, uzyskały nieco mniej głosów na "TAK", ale za to więcej odpowiedzi "Trudno powiedzieć":

- **brak wsparcia ze strony rodziny** - 288 wskazań "TAK", ale aż **235 osób** nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Może to wynikać z niechęci do oceniania własnej rodziny lub złożoności tych relacji,
- **izolacja społeczna** - 285 wskazań "TAK". Warto zauważyć, że choć "samotność" (subiektywne odczucie) jest na szczycie listy, sama "izolacja" (brak kontaktów) jest oceniana nieco niżej,
- **uboga oferta spędzania czasu wolnego** - najmniej wskazań "TAK" (**265**), a jednocześnie najwięcej głosów na "NIE" (**76**) w porównaniu do innych kategorii. Sugeruje to, że oferta kulturalna jest oceniana relatywnie najlepiej na tle innych aspektów życia.

Najpilniejszej interwencji wymagają obszary **finansów, zdrowia oraz wsparcia w przeciwdziałaniu samotności**. Wykluczenie cyfrowe jest jednym z dominujących problemów, który pogłębia dystans między seniorami a resztą społeczeństwa.

W wielu kategoriach (szczególnie przy wsparciu rodziny i izolacji) występuje bardzo duża liczba odpowiedzi "Trudno powiedzieć", co może sugerować, że problemy te są ukryte lub seniorzy wstydzą się o nich mówić wprost.

Pyt. 9

Wykres 39 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 9 ankiety

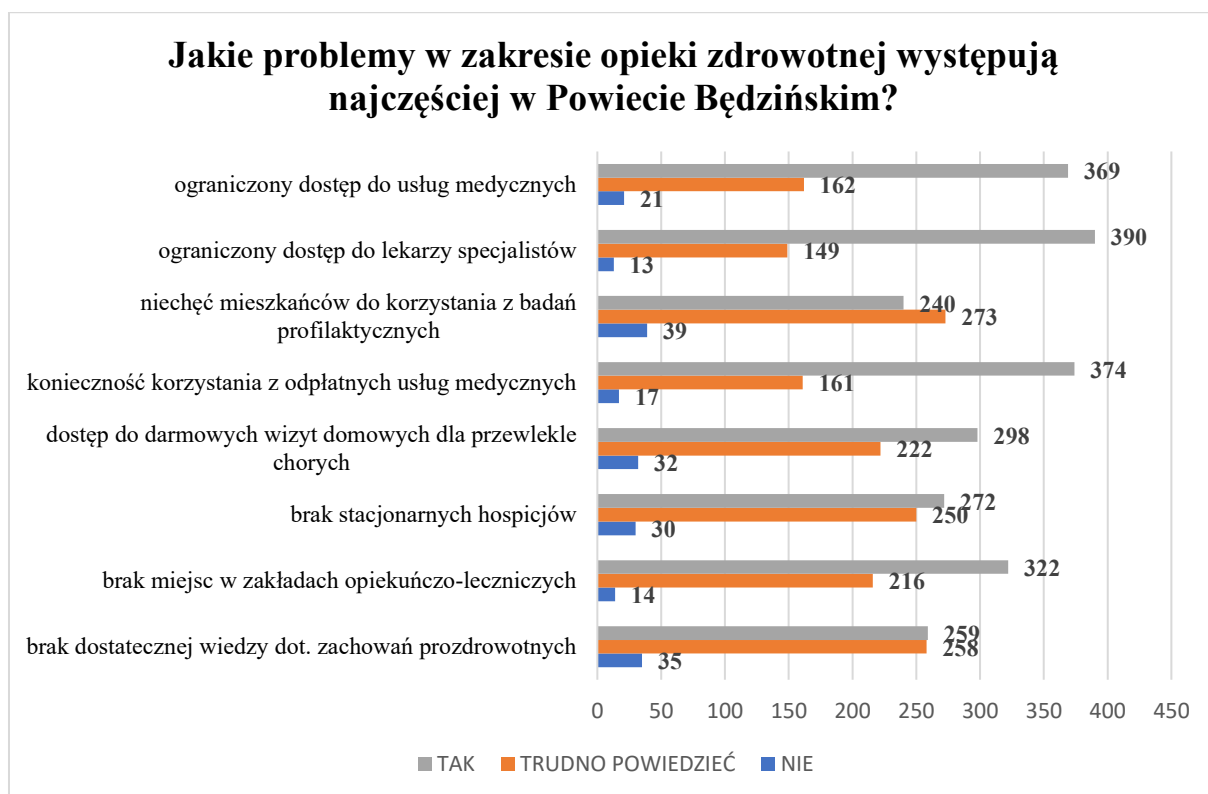
W trzech kluczowych obszarach respondenci częściej wskazywali na brak efektywności niż na sukcesy:

- **dostęp do diagnostyki i lekarzy specjalistów** - to obszar oceniany najgorzej (133 głosy na „NIE”),
- **eliminacja barier architektonicznych i transportowych** - problem z infrastrukturą wciąż jest wyraźnie odczuwalny.
- **dostęp do usług rehabilitacyjnych** - niewielka, ale zauważalna przewaga głosów negatywnych.

Relatywnie najlepiej (biorąc pod uwagę tylko zdecydowane odpowiedzi) wypadają:

- **rekreacja i spędzanie wolnego czasu** - najwięcej wskazań na „TAK”,
- **wsparcie asystenta osoby z niepełnosprawnościami** - znacznie więcej osób ocenia tę usługę pozytywnie (121) niż negatywnie (80).

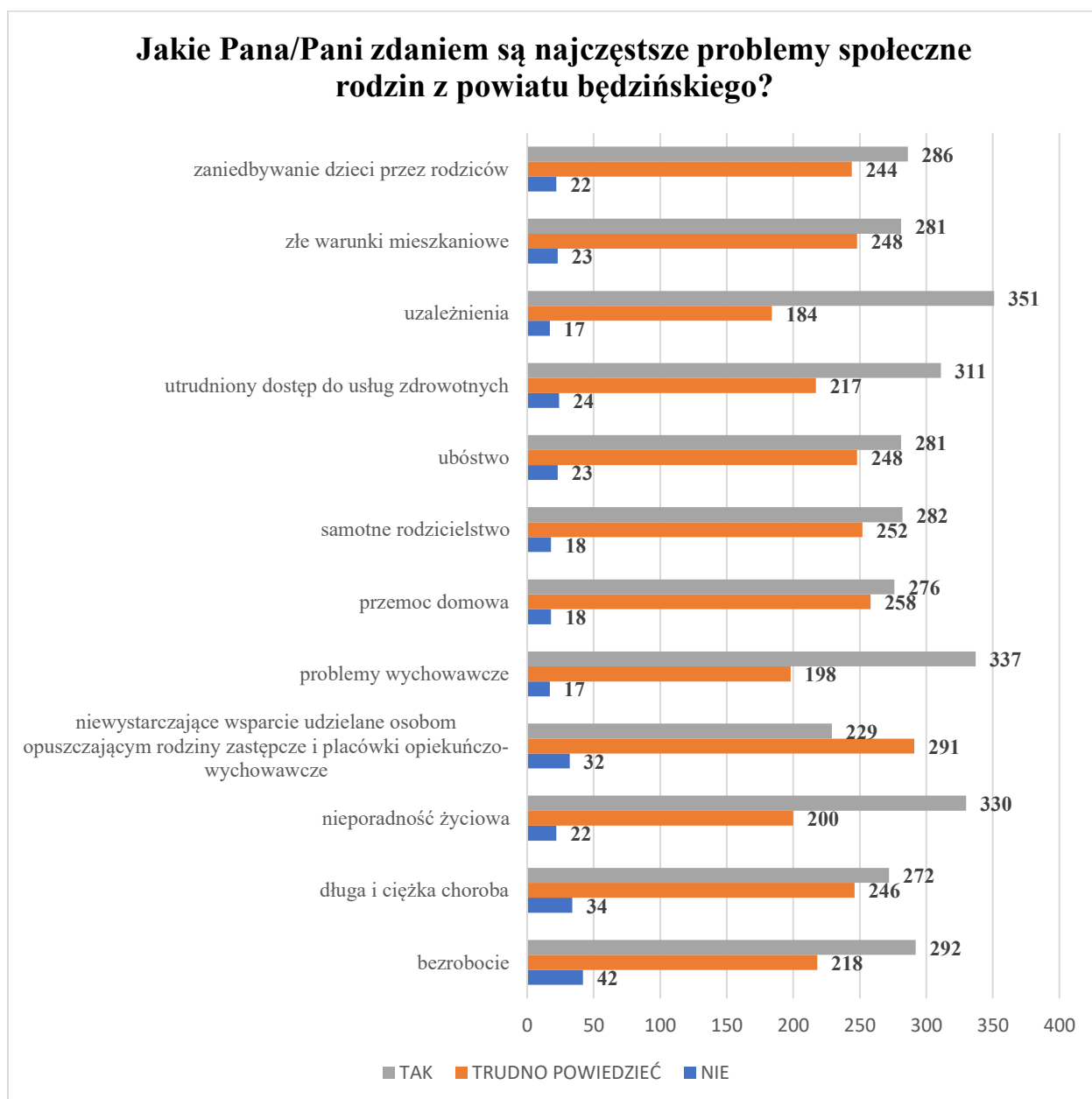
Zdecydowana większość ankietowanych (średnio ok. **300-360 osób**) nie potrafi jednoznacznie ocenić sytuacji. Przyczyną może być to, że nie korzystają bezpośrednio z tych usług.

Wykres 40 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 10 ankiety

Na podstawie odpowiedzi „TAK”, mieszkańcy jako najczęściej występujące wskazali:

- **ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów (390 wskazań)** - to absolutnie kluczowy problem, co koreluje z negatywnymi ocenami z poprzedniego wykresu,
- **konieczność korzystania z odpłatnych usług medycznych (374 wskazania)** - wysoki wynik sugeruje, że niewydolność publicznej służby zdrowia zmusza mieszkańców do wydatków prywatnych,
- **ograniczony dostęp do usług medycznych ogółem (369 wskazań)** - potwierdza to ogólną barierę w dostępie do leczenia,
- **brak miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych (322 wskazania)** - problem szczególnie istotny dla starzejącego się społeczeństwa i osób wymagających długoterminowej opieki.

Wykres 41 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 11 ankiety

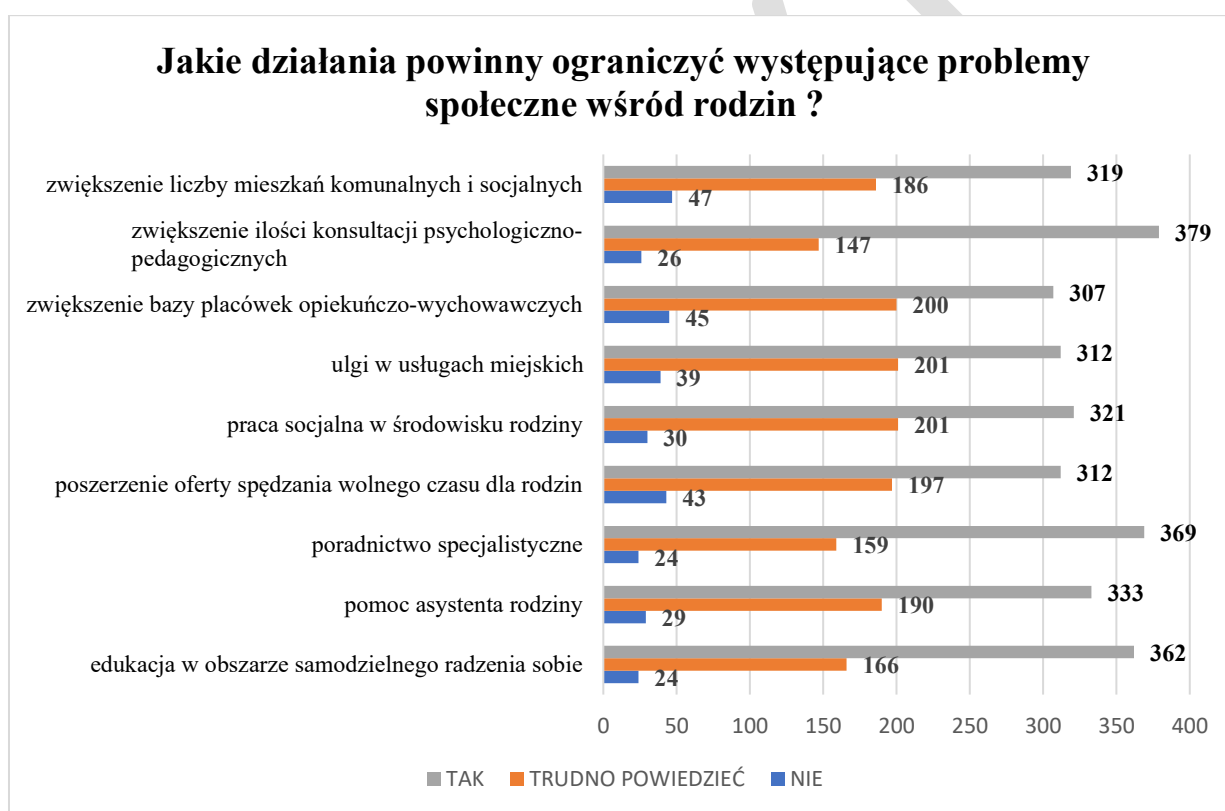
Największa liczba respondentów wskazała na następujące kwestie jako realne problemy (najwyższe słupki zielone):

- **uzależnienia (351 wskazań)** - to zdecydowanie najczęściej wskazywany problem społeczny w regionie,
- **problemy wychowawcze (337 wskazań)** - drugi w kolejności, co sugeruje trudności w relacjach wewnątrzrodzinnych,
- **nieporadność życiowa (330 wskazań)** - wysoki wynik wskazujący na potrzebę wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,

- **utrudniony dostęp do usług zdrowotnych (311 wskazań)** - kluczowy problem systemowy.

Z analizy wynika, że w powiecie będzińskim dominują problemy o podłożu **psychospołecznym i zdrowotnym** (uzależnienia, wychowanie, dostęp do lekarzy), a nie czysto ekonomicznym. Znamienne jest również to, że odpowiedzi „NIE” (słupki niebieskie) są we wszystkich kategoriach najmniej liczne, co sugeruje, że wymienione zjawiska są powszechnie uznawane za realne wyzwania dla lokalnej społeczności.

Pyt. 12

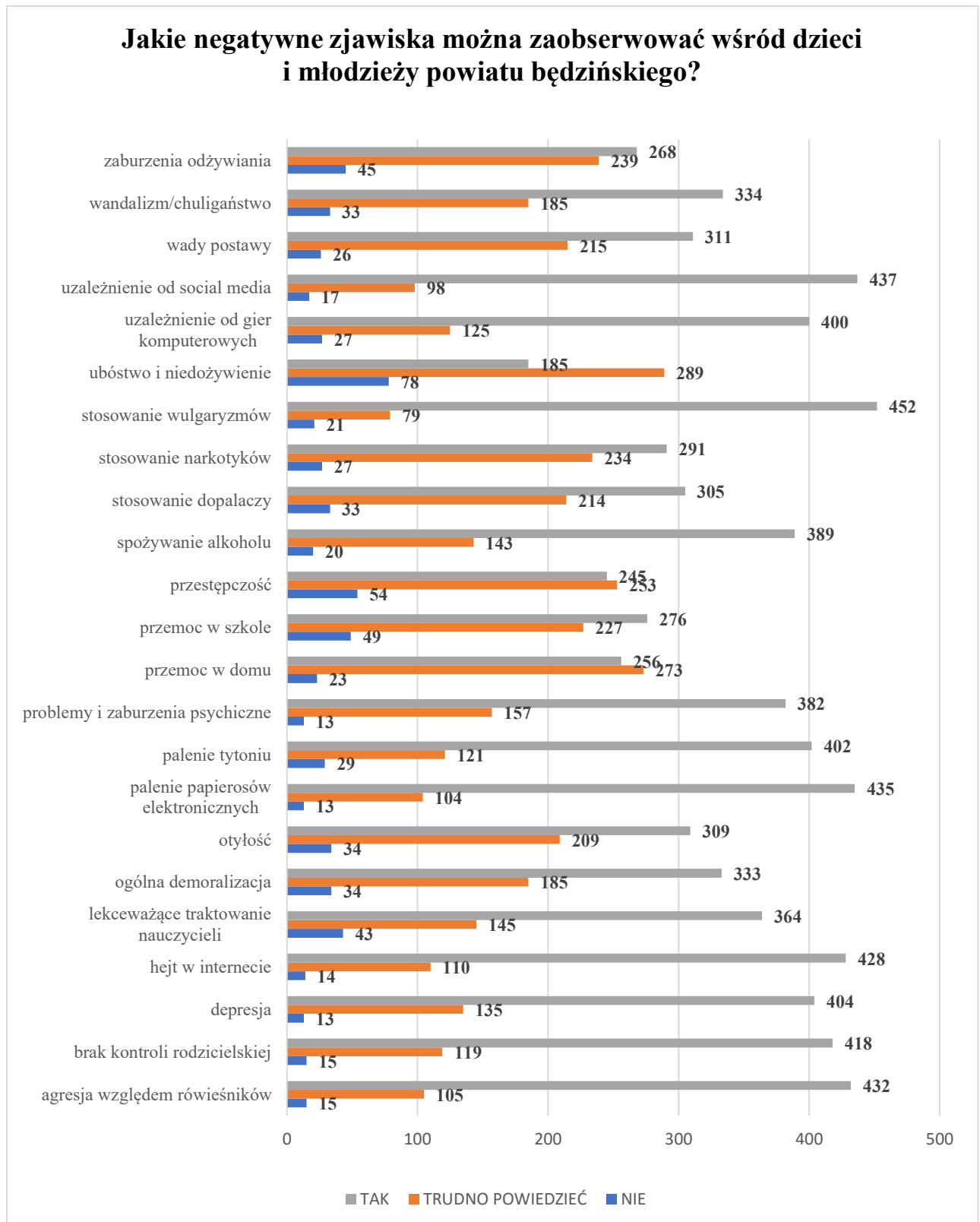
Wykres 42 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 12 ankiety

Respondenci wskazali trzy główne obszary, które ich zdaniem najskuteczniej pomogłyby rodzinom (najwięcej głosów na „TAK”):

- **zwiększenie ilości konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (379 głosów)** - to najlepiej oceniana inicjatywa, co sugeruje dużą potrzebę wsparcia merytorycznego i emocjonalnego,
- **poradnictwo specjalistyczne (369 głosów)** - wynik zbliżony do lidera, potwierdzający trend zapotrzebowania na fachową pomoc ekspercką,

- **edukacja w obszarze samodzielnego radzenia sobie (362 głosy)** - wysoki wynik wskazuje na chęć usamodzielnienia rodzin i wzmacniania ich kompetencji życiowych.

Pyt. 13

Wykres 43 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 13 ankiety

Zjawiska te są postrzegane jako najbardziej powszechne (powyżej 400 wskazań):

- **stosowanie wulgaryzmów (452)** - najczęściej wskazywany problem,
- **uzależnienie od social media (437)** - bardzo wysoki wskaźnik, co sugeruje powszechny problem z higieną cyfrową,
- **palenie papierosów elektronicznych (435)** - wyraźnie dominuje nad tradycyjnym paleniem tytoniu (402),
- **agresja względem rówieśników** - wskazuje na poważne problemy w relacjach społecznych,
- **hejt w internecie (428)** - koreluje z wysokim wynikiem uzależnienia od social media,
- **brak kontroli rodzicielskiej (418)** - postrzegany jako jedna z przyczyn powyższych zjawisk,
- **depresja (404) oraz uzależnienie od gier komputerowych (400)** - wskazują na pogarszający się stan zdrowia psychicznego.

Z badania wyłania się obraz młodzieży borykającej się głównie z **problemami sfery cyfrowej (social media, hejt)** oraz **kryzysem relacji i komunikacji (wulgaryzmy, agresja, brak kontroli rodzicielskiej)**. Niepokojąco wysoka pozycja **depresji** oraz **e-papierosów** sugeruje, że działania profilaktyczne w powiecie powinny skupić się na wsparciu psychologicznym oraz edukacji w zakresie nowych form uzależnień.

Pyt. 14

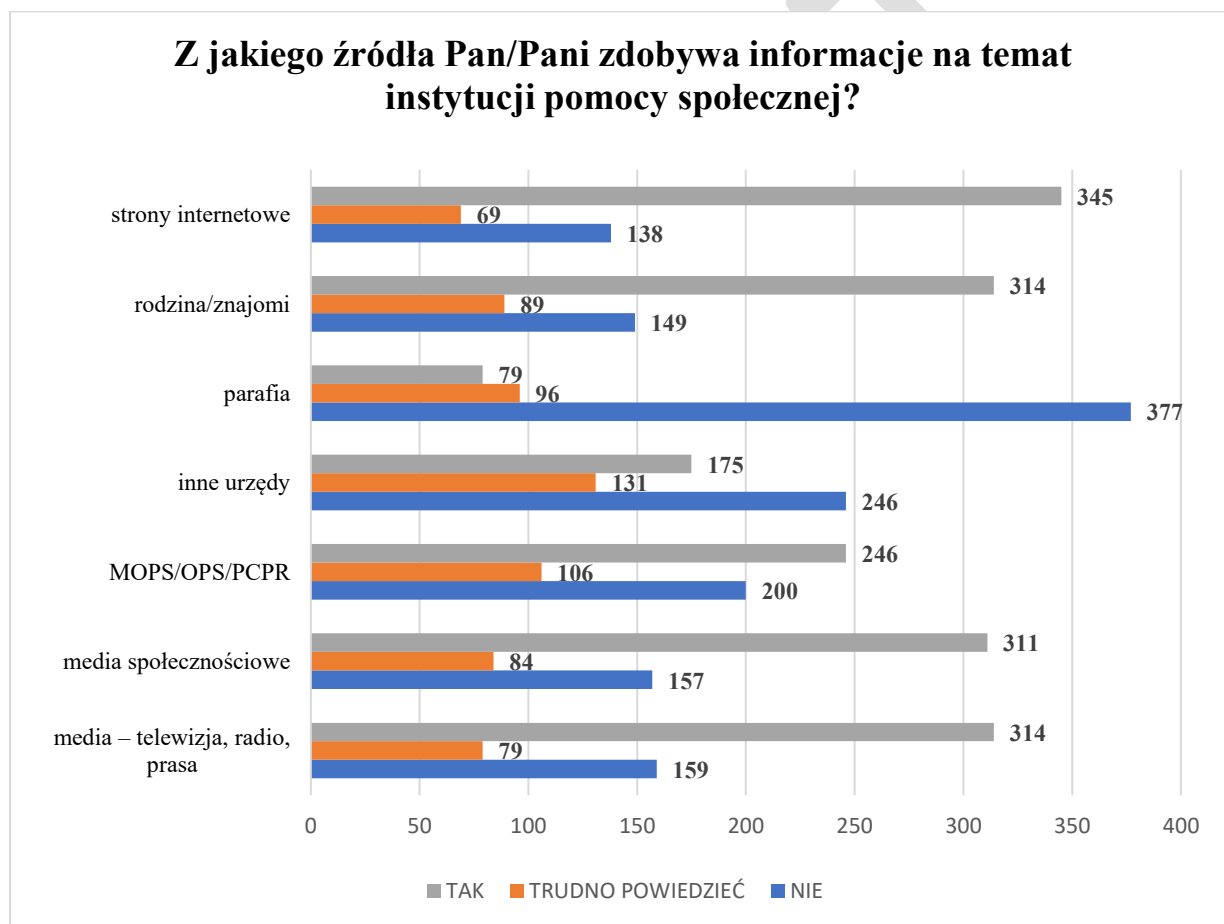
Wykres 44 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 14 ankiety

Zdecydowana większość badanych, którzy udzielili jednoznacznej odpowiedzi, zadeklarowała, że nigdy nie korzystała z pomocy społecznej. Grupa ta stanowi ponad połowę wszystkich uczestników badania.

Zastanawiający jest fakt, że aż 166 osób (około 30%) nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Może to wynikać z kilku czynników m.in.:

- pytanie może być postrzegane jako zbyt osobiste lub stygmatyzujące.
- respondenci mogli nie być pewni, co dokładnie kwalifikuje się jako „pomoc społeczna”.

Pyt. 15

Wykres 45 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 15 ankiety

Zdecydowana większość respondentów czerpie wiedzę z kanałów cyfrowych oraz bezpośrednich relacji międzyludzkich:

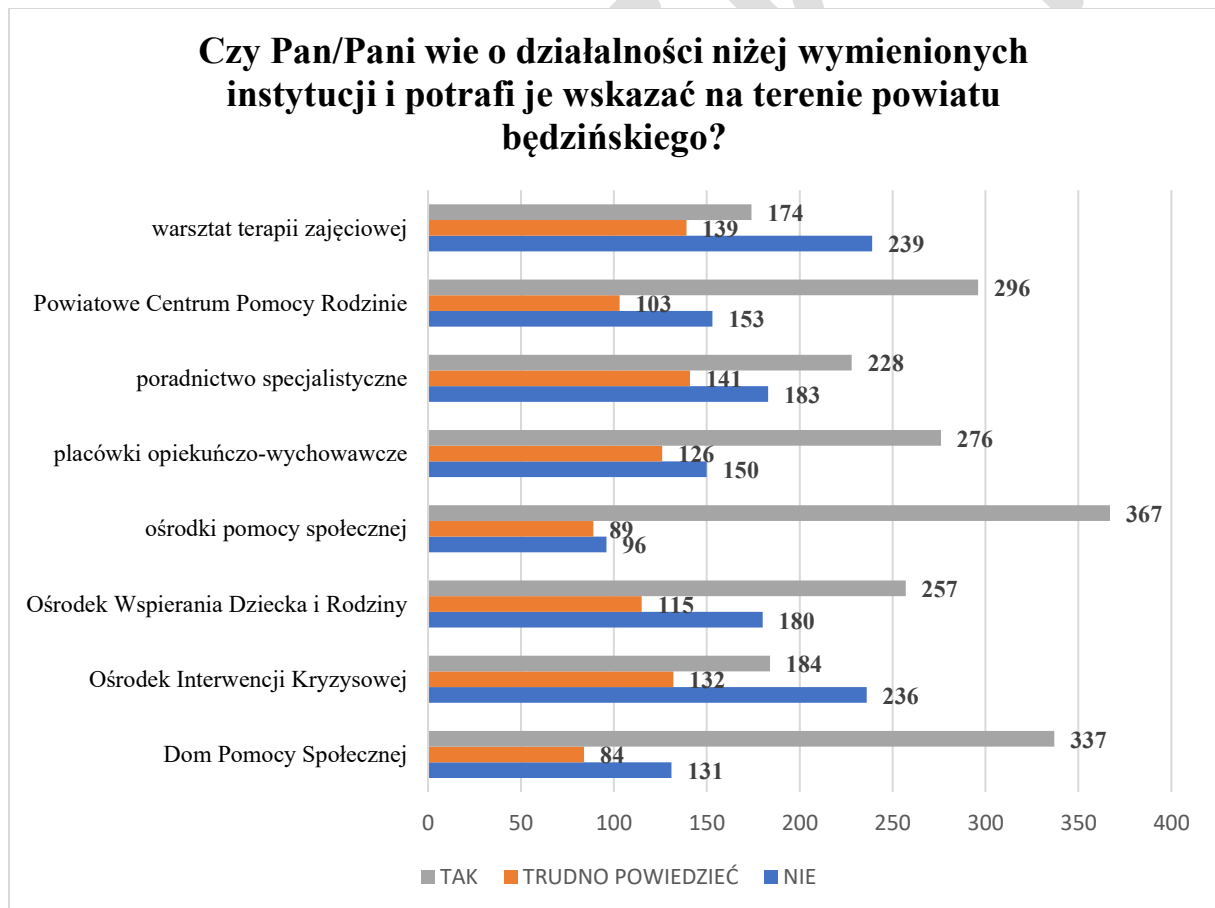
- **strony internetowe (345 wskazań)** - to główne źródło informacji, co sugeruje wysoką cyfryzację grupy docelowej,
- **rodzina/znajomi (314 wskazań)** - poczta pantoflowa i zaufanie do bliskich grają kluczową rolę,

- **media tradycyjne (telewizja, radio, prasa) (314 wskazań)** - trzymają się mocno na równi z poleceniami od znajomych,
- **media społecznościowe (311 wskazań)** - niewiele ustępują tradycyjnym mediom, co potwierdza trend przenoszenia komunikacji urzędowej do social mediów.

Warto zwrócić uwagę na wyniki dotyczące samych instytucji pomocy społecznej:

- **246 osób** potwierdza, że czerpie informacje bezpośrednio u źródła (MOPS/OPS/PCPR),
- jednak aż **200 osób** odpowiedziało „NIE”, co może oznaczać, że spora grupa szuka informacji o pomocy społecznej wszędzie, tylko nie w samej instytucji (lub trafia do niej dopiero po zasięgnięciu opinii w internecie/u rodziny).

Pyt. 16

Wykres 46 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 16 ankiety

Najbardziej znane (najwięcej „TAK”):

- **Ośrodki pomocy społecznej (367 wskazań),**
- **Dom Pomocy Społecznej (337 wskazań).**

Najmniej znane (najwięcej „NIE”):

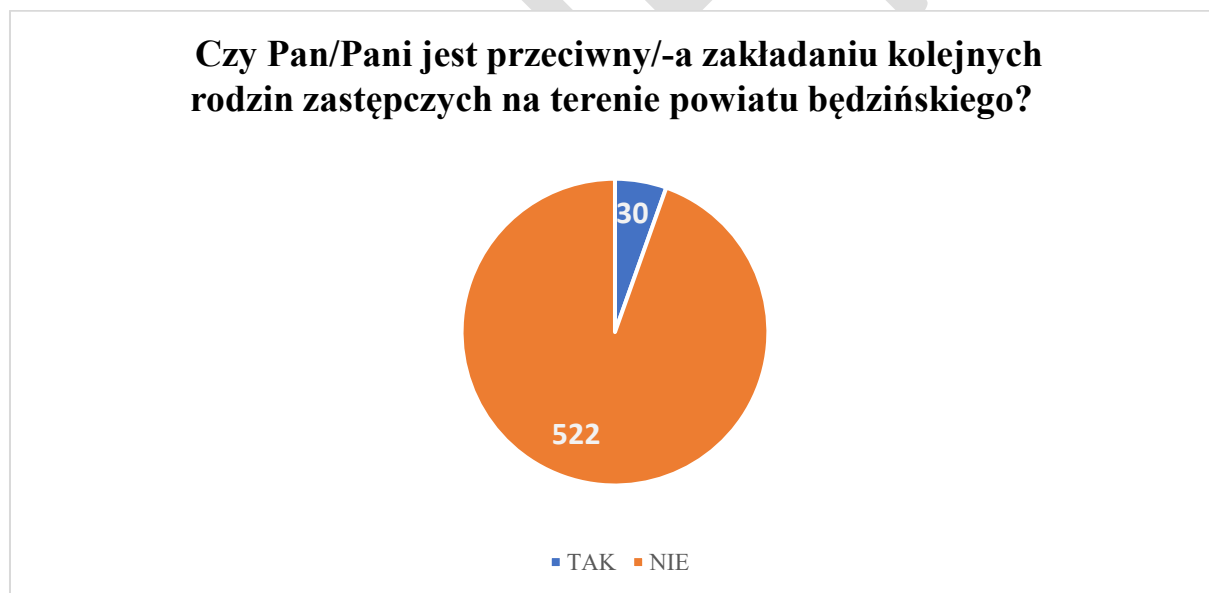
- **Warsztat terapii zajęciowej (239 wskazań)** – co druga osoba (biorąc pod uwagę sumę głosów) deklaruje, że ich nie zna.
- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej (236 wskazań)** – mimo ważnej funkcji, świadomość ich istnienia jest niska.

Najbardziej „mgliste” (najwięcej „TRUDNO POWIEDZIEĆ”):

- **Poradnictwo specjalistyczne (141 wskazań)** – tutaj respondenci najczęściej wahali się, czy w ogóle kojarzą taką formę pomocy.

Respondenci dobrze znają instytucje „klasyczne” (zasiłki, opieka nad osobami starszymi), ale mają dużą lukę w wiedzy o placówkach specjalistycznych (terapia, interwencja w kryzysie).

Pyt. 17

Wykres 47 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 17 ankiety

Wyniki wskazują na bardzo wysoki poziom akceptacji społecznej dla idei rodzicielstwa zastępczego w powiecie będzińskim. Ponad 94% badanych nie sprzeciwia się tworzeniu nowych jednostek tego typu.

Jedynie niewielka grupa ankietowanych (30 osób) wyraziła sprzeciw, co sugeruje, że temat ten nie budzi większych kontrowersji w badanej społeczności.

Pyt. 18

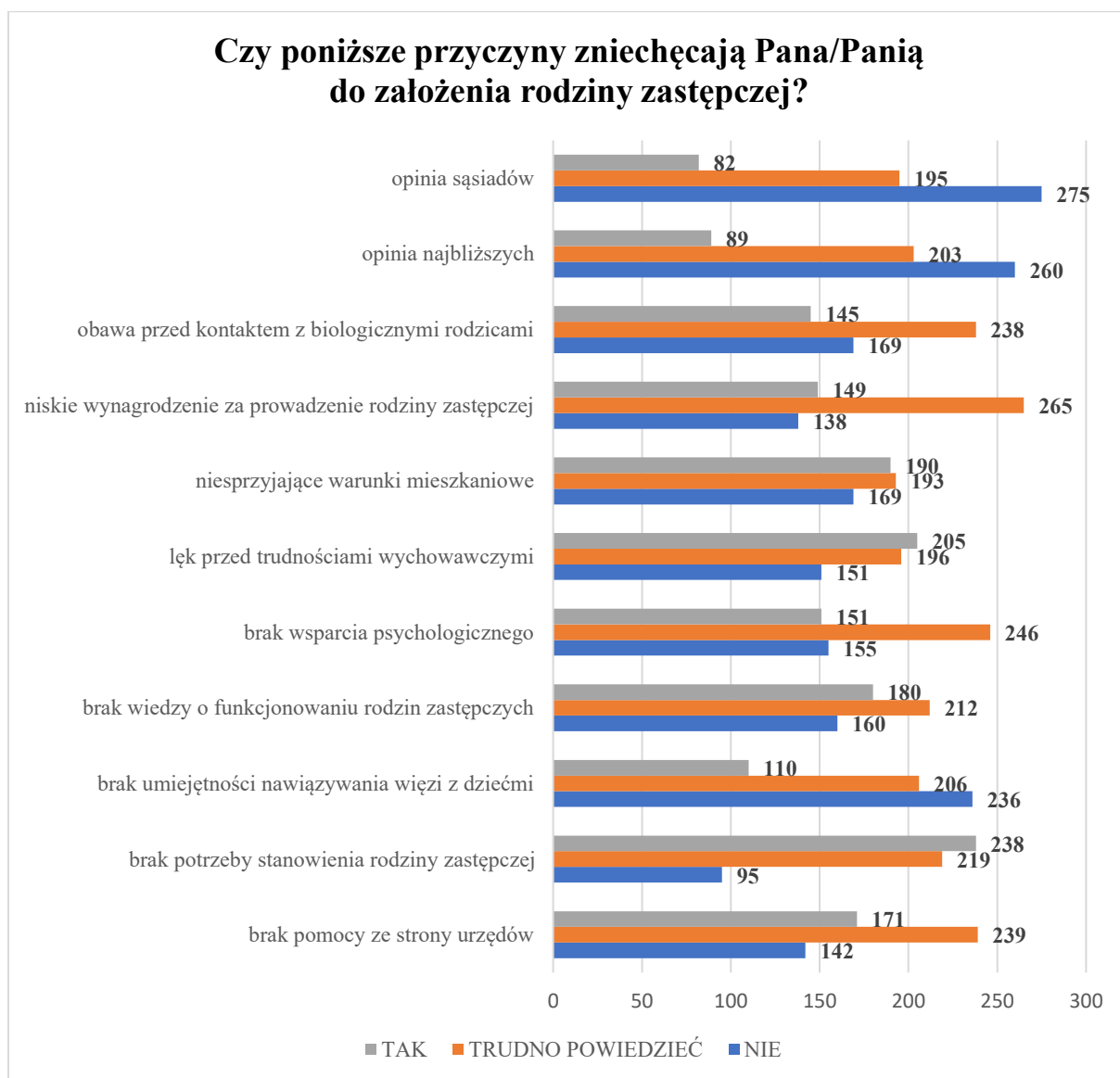

Wykres 48 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 18 ankiety

Istnieje ogromna dysproporcja między społeczną akceptacją a osobistym zaangażowaniem. Choć aż **522 osoby** popierają tworzenie rodzin zastępczych, to tylko **31 osób** (ok. 5,6% ogółu badanych) faktycznie bierze pod uwagę taką rolę dla siebie w przyszłości.

Grupa osób, które nie sprzeciwiają się idei, ale same nie planują zostać rodzicami zastępczymi, wynosi około **491 osób** (522 z pierwszego wykresu minus 31 z drugiego). Pokazuje to, że rodzicielstwo zastępcze jest postrzegane jako słuszna i potrzebna inicjatywa publiczna, która jednak wymaga specyficznych predyspozycji, których większość respondentów u siebie nie widzi.

Pyt. 19

Wykres 49 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 19 ankiety

Największą barierą dla respondentów są kwestie emocjonalne oraz osobiste przekonania:

- **brak potrzeby stanowienia rodziny zastępczej (238 wskazań)** - to najczęstszy powód zniechęcenia.
- **lęk przed trudnościami wychowawczymi (205 wskazań),**
- **niesprzyjające warunki mieszkaniowe (190 wskazań)** - bariera logistyczno-bytowa jest trzecim najważniejszym czynnikiem blokującym decyzję.

Respondenci najrzadziej przejmują się opinią otoczenia:

- **opinia sąsiadów (275 wskazań na "NIE")** - jest to najmniej istotny czynnik,
- **opinia najbliższych (260 wskazań na "NIE")** - nawet zdanie rodziny i przyjaciół nie jest postrzegane jako główna przeszkoda,
- **brak umiejętności nawiązywania więzi z dziećmi (236 wskazań na "NIE")** - większość badanych wierzy w swoje kompetencje interpersonalne i zdolność do pokochania dziecka.

Podsumowanie wyników ankiety

Ankieta przeprowadzona wśród 552 mieszkańców powiatu będzińskiego wykazała, że największym problemem społecznym w regionie jest alkoholizm oraz powiązane z nim bezdomność i bezrobocie. Respondenci, reprezentowani głównie przez pracujące umysłowo kobiety, wykazują bardzo wysokie poparcie dla profesjonalnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej. Wśród młodzieży alarmującym zjawiskiem jest uzależnienie od mediów społecznościowych, hejt oraz depresja, przy jednoczesnym poczuciu braku wystarczającej kontroli rodzicielskiej. Choć idea rodzicielstwa zastępczego cieszy się niemal powszechną akceptacją, to lęk przed trudnościami wychowawczymi sprawia, że jedynie nieliczni deklarują gotowość do podjęcia się tej roli. Istotnym wyzwaniem pozostaje także niska świadomość istnienia specjalistycznych placówek, takich jak Ośrodki Interwencji Kryzysowej.

6. ANALIZA SWOT - bilans strategiczny rozwiązywania problemów społecznych w powiecie będzińskim

Dokonana diagnoza problemów społecznych, a także konsultacje przeprowadzone w gronie uczestników Zespołu powołanego w celu opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowiły podstawę do opracowania analizy SWOT.

Prezentowana w tej części opracowania analiza pozwala na identyfikację mocnych i słabych stron, ale także szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną powiatu będzińskiego w trakcie wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030.

Akronim pochodzi od angielskich wyrazów: *strengths* („S” mocne strony, siły, atuty), *weaknesses* („W” słabe strony, słabości), *opportunities* („O” – szanse w otoczeniu), *threats* („T” – zagrożenia w otoczeniu).

S STRENGTHS (MOCNE STRONY) Wewnętrzne czynniki pozytywne, które należycie wykorzystane będą sprzyjać wzmocnieniu polityki społecznej powiatu będzińskiego	W WEAKNESSES (SŁABE STRONY) Wewnętrzne czynniki negatywne, które w przypadku nie wyeliminowania lub zminimalizowania będą osłabiać politykę społeczną powiatu będzińskiego
O OPPORTUNITIES (SZANSE W OTOCZENIU) Zewnętrzne czynniki pozytywne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności powiatu	T THREATS (ZAGROŻENIA W OTOCZENIU) Zewnętrzne czynniki negatywne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania instytucji powiatu, ale mogą stanowić zagrożenie

Tabela 50 Podział czynników na poszczególne grupy analizy SWOT

Źródło: opracowanie własne PCPR Będzin

Niniejsza analiza stanowi syntetyczne ujęcie wskazanych obszarów problemowych. Stanowi podsumowanie prezentowanej diagnozy oraz analizy sytuacji społecznej. Stała się ona podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Poniżej zaprezentowano analizę SWOT w zakresie realizacji polityki społecznej:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych; - atrakcyjne położenie powiatu; - silne struktury Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz Stowarzyszeń/Związków działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, emerytów i rencistów, które skutecznie przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów; - wysoki poziom usług pomocy społecznej, - funkcjonowanie ŚDS, WTZ oraz DPS, - działalność świetlic środowiskowych, - rozwój nowych miejsc pracy, powstawanie wielkopowierzchniowych magazynów na terenie powiatu będzińskiego, - poprawa atrakcyjności powiatu poprzez inwestycje, - stale podnosi się jakość świadczonych usług społecznych w gminach powiatu będzińskiego, - wysoki procent mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym, - wysoki poziom współpracy i integracji instytucji działających na rzecz rodzin, - wzrost liczby działań adresowanych do seniorów (m.in. Uniwersytet Trzeciego Wieku, Kluby Seniora),	- zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych; - niewystarczająca liczba pracowników socjalnych/asystentów rodziny; - wysoka zależność od dotacji celowych z budżetu państwa przy jednoczesnym wzroście kosztów utrzymania placówek; - duża liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS; - brak placówek resocjalizacyjnych na terenie powiatu; - wśród beneficjentów pomocy społecznej zwiększona liczba osób długotrwale lub ciężko chorych, niepełnosprawnych oraz bezrobotnych; - niewystarczający zakres usług asystenckich oraz opiekuńczych (w tym specjalistycznych), - niewystarczająca liczba wykwalifikowanej kadry pomocy społecznej w stosunku do potrzeb; - rosnąca liczba wniosków i zadań przy relatywnie niskich płacach w sektorze pomocy społecznej, co może prowadzić do wypalenia zawodowego; - częściowe niedostosowanie starszych budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

- zwiększona świadomość społeczna na temat potrzeby korzystania ze specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, - łatwy dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej i rodzinnej realizowanej w punktach na terenie całego powiatu; - rozwój e-usług dla mieszkańców Powiatu (m.in. SOW, Geoportal), - liczne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - likwidacja barier architektonicznych jak i społecznych względem osób niepełnosprawnych, - doświadczenie jednostek powiatowych w skutecznym aplikowaniu o granty krajowe i fundusze celowe na projekty socjalne; - regularna realizacja programów zdrowotnych skierowanych do różnych grup wiekowych, w tym seniorów i dzieci, finansowanych z budżetu samorządu; - aktywne działania Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej grup defaworyzowanych i osób z niepełnosprawnościami; - doskonalenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę pomocy społecznej, - posiadanie własnych zasobów w zakresie pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych, co zapewnia bezpieczeństwo najbardziej potrzebującym dzieciom;	- brak placówek oferujących krótkoterminowe wsparcie dla opiekunów osób niepełnosprawnych.
--	--

- rozwój rodzinnych form opieki zastępczej (Rodzinne Domy Dziecka, zawodowe rodziny zastępcze).	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- możliwość wspólnej realizacji polityk społecznych i transportowych w ramach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii; - coraz większa akceptacja dla integracji osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym - wzrost świadomości społecznej; - udział w programach rządowych m.in. „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” oraz „Opieka wytchnieniowa”; - możliwość pozyskiwania środków z Funduszy Europejskich; - zwiększenie liczby programów profilaktycznych nakierowanych na różne grupy docelowe; - podniesienie poziomu świadomości społecznej (w tym m.in. w zakresie zdrowego stylu życia i potrzeby profilaktyki); - integracja współpracy międzyinstytucjonalnej; - rozbudowa bazy rehabilitacyjnej dla niepełnosprawnych i osób starszych; - rozwój opieki długoterminowej i geriatrycznej; - rozwój współpracy i partnerstw lokalnych oraz zaangażowanie społeczności lokalnych w proces rozwoju.	- problem osób długotrwale bezrobotnych, często z niskimi kwalifikacjami, trudnych do aktywizacji (utrwalone bezrobocie); - szybkie starzenie się społeczności powiatu i spadek liczby osób w wieku produkcyjnym; - osoby w wieku średnim obciążone jednocześnie opieką nad dziećmi i starzejącymi się rodzicami (kanapkowe pokolenie „sandwich generation”); - ryzyko przenoszenia wzorców korzystania z pomocy społecznej na kolejne pokolenia w rodzinach dysfunkcyjnych; - rosnąca liczba osób kwalifikujących się do pomocy społecznej ze względu na ubóstwo energetyczne lub ekonomiczne; - rosnące zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną dla dzieci i młodzieży przy braku kadr - wzrost problemów psychicznych (co znajduje odzwierciedlenie we wzroście liczby wniosków o orzeczenie); - uzależnienia wśród dzieci i młodzieży; - wysokie koszty pracy; - zjawisko rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz alienacja i marginalizacja grup społecznych; - emigracja zarobkowa osób wykształconych oraz młodych; - epidemie i pandemie;

	- niestabilność legislacyjna - zmiany prawne utrudniające realizację działań z zakresu prowadzonej polityki społecznej.
--	---

Tabela 54 Analiza SWOT

PROJEKT

7. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Biorąc pod uwagę szereg niekorzystnych perspektyw demograficznych, zmian w systemie wartości społeczeństwa oraz wielu nieznanych lub nierozpoznanych zagrożeń pomoc społeczna stanie w najbliższej perspektywie przed wieloma wyzwaniami, które zapewne będą wymagać zaangażowania znacznych sił i środków.

Poniżej przedstawiono zjawiska prognozowane na terenie powiatu będzińskiego na lata 2026-2030 z uwzględnieniem podziału na trzy obszary:

- sytuacja społeczno-demograficzna,
- długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność,
- opieka nad dzieckiem i rodziną.

Prognozę przeprowadzono w oparciu o diagnozę problemów społecznych powiatu na podstawie danych wtórnych oraz analizy SWOT. Prognozuje się, iż na terenie powiatu będzińskiego w latach 2026 – 2030 w n/w obszarach mogą nastąpić zjawiska:

Obszar I - Sytuacja społeczno-demograficzna

Powiat znajduje się w fazie intensywnego starzenia się zasobów ludzkich, co wpłynie na strukturę całego samorządu.

- narastać będzie problem osób w wieku produkcyjnym, które muszą łączyć pracę z opieką nad dziećmi i seniorami. Może to prowadzić do zwiększonej absencji chorobowej lub rezygnacji z pracy, co Gminy będą musiały łagodzić poprzez rozwój lokalnych Klubów Seniora;
- wykorzystanie przynależności do GZM (Metropolii) pozwoli na lepsze skomunikowanie osób starszych z centrami medycznymi i kulturalnymi, co ograniczy ich alienację i marginalizację;
- powstające centra logistyczne i magazynowe na terenie powiatu będzińskiego będą głównym narzędziem walki z emigracją zarobkową. Nacisk na partnerstwa z biznesem, aby tworzyć atrakcyjne miejsca pracy blisko miejsca zamieszkania;

- pogłębianie się ubóstwa energetycznego. Ze względu na niestabilność ekonomiczną, wzrośnie liczba wniosków o pomoc społeczną z tytułu kosztów utrzymania mieszkań, co obciąży budżet przeznaczony na zasiłki celowe;
- dobrze wyszkolona kadra pomocy społecznej;
- wzrost liczby pracowników pomocy społecznej;
- malejący przyrost naturalny;
- wzrost liczby osób oczekujących na umieszczenie w DPS;
- starzejące się społeczeństwo;
- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP.

Obszar II -Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność

W tym obszarze przewiduje się największą dynamikę wzrostu potrzeb przy jednoczesnym deficycie kadr.

- wzrost zapotrzebowania na usługi asystenckie, ze względu na rosnącą liczbę osób niepełnosprawnych i chorych, gminy oraz powiat będą maksymalnie wykorzystywały programy zewnętrzne (np. „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”). Nastąpi odejście od modelu „opieki stacjonarnej” na rzecz usług świadczonych w miejscu zamieszkania;
- rozbudowa bazy rehabilitacyjnej i wytnieniowej - konieczność likwidacji kolejek do DPS oraz brak miejsc krótkoterminowego wsparcia wymusi inwestycje w ośrodki dziennego pobytu;
- dostosowanie architektury - starsze budynki użyteczności publicznej będą poddawane sukcesywnej modernizacji. Presja społeczna i wymogi ustawowe sprawia, że „dostępność” stanie się priorytetem inwestycyjnym powiatu;
- specjalizacja kadr - szkolenia i podnoszenie kwalifikacji obecnej kadry pracowników pomocy społecznej, aby zrekomensować braki ilościowe wysoką jakością specjalistycznej pomocy;
- wzrost świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych;
- zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych;
- zwiększone zapotrzebowanie na miejsca w środowiskowych domach samopomocy lub innej placówce wsparcia dziennego, a także wsparcia całodobowego.

Obszar III - Opieka nad dzieckiem i rodziną

W tym sektorze prognozuje się zmianę charakteru problemów – z materialnych na emocjonalne i systemowe:

- prognozuje się dalszy wzrost liczby orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz wniosków o pomoc psychologiczną. Powiat/Gminy będą musiały stworzyć gęstsza sieć punktów wsparcia pedagogicznego, prawdopodobnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO);
- profesjonalizacja pieczy zastępczej tj. zwiększanie liczby szkoleń dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, liczby osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- walka z dziedziczeniem bezradności tj. aktywne działania PUP i asystentów rodziny będą nakierowane na przerywanie wzorców korzystania z pomocy społecznej w rodzinach dysfunkcyjnych;
- przeciwdziałanie nowym uzależnieniom tj. programy profilaktyczne będą musiały ewoluować w stronę przeciwdziałania uzależnieniom cyfrowym i behawioralnym wśród młodzieży, co jest wskazywane jako rosnące zagrożenie;
- pogłębienie interdyscyplinarnej współpracy instytucji powołanych do rozwiązywania problemów rodziny;
- wzrost liczby rodzin oraz nieletnich objętych nadzorem kuratora;
- zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą;
- wzrost liczby osób uzależnionych, obniżenie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej.

Przeprowadzona prognoza zmian w zakresie objętym strategią posłuży za podstawę do opracowania wizji i misji oraz celów polityki społecznej Powiatu Będzińskiego, ukierunkowanych na wzmocnienie prognoz pozytywnych i wyeliminowanie prognoz negatywnych.

8. Wizja oraz misja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja i misja polityki społecznej powiatu będzińskiego zostały opracowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, analizy SWOT oraz konsultacji z Zespołem powołanym w celu opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030.

Wizja w wymiarze strategicznym to docelowy i pożądaný obraz przyszłości, w pełni ukształtowany wizerunek Powiatu. Wizja jest podstawą do sformułowania głównych celów Strategii.

Wizja polityki społecznej Powiatu Będzińskiego:

Powiat Będziński wspiera mieszkańców w dążeniu do poprawy jakości życia poprzez rozwój profesjonalnych usług społecznych, integrację środowiskową oraz wzmacnianie rodziny jako fundamentu lokalnej wspólnoty.

Misja ściśle koresponduje z wizją, będąc jej wyrazem na potrzeby realizacji Strategii. Precyzyjnie określa zamierzenia, aspiracje oraz wskazuje kierunki działania powiatu. Sformułowanie misji pomaga w koncentrowaniu wysiłków na realizacji ustalonych kierunków działania, służy także racjonalnej alokacji posiadanych zasobów i środków. Ponadto sformułowanie misji czyni bardziej prawdopodobnym przyszły sukces powiatu.

Misja polityki społecznej Powiatu Będzińskiego:

„Misją Powiatu Będzińskiego jest systemowe kreowanie standardów nowoczesnej polityki społecznej poprzez profesjonalizację usług wsparcia, aktywizację grup defaworyzowanych oraz budowanie trwałych partnerstw lokalnych. Działamy na rzecz wzmacniania potencjału rodzin i integracji mieszkańców, eliminując bariery wykluczenia i tworząc przestrzeń dla bezpiecznego i stabilnego rozwoju wspólnoty.”

9. Cele polityki społecznej powiatu będzińskiego

Cele w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowią elementarny etap działania, przewidywania oraz wytyczania przedsięwzięć. Cele te wskazują, co chcemy osiągnąć przy uwzględnieniu czynników niezbędnych do ich efektywnego zrealizowania.

Cele strategiczne rozumiane są jako główne kierunki działania.

Cele operacyjne mają charakter wtórny w stosunku do strategicznych i stanowią ich rozpisanie w formie głównych kierunków działalności.

Cel główny Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030:

Wzrost bezpieczeństwa socjalnego oraz dobrostanu psychofizycznego mieszkańców Powiatu Będzińskiego poprzez budowę zintegrowanego systemu wsparcia, profesjonalizację usług społecznych i wzmocnienie więzi rodzinnych do 2030 roku.

Cele strategiczne i operacyjne powiatu będzińskiego przedstawiają się następująco:

CEL STRATEGICZNY I:

Kompleksowe wsparcie rodziny oraz profesjonalizacja i rozwój pieczy zastępczej

CELE OPERACYJNE	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY	REALIZATORZY
1.1. Promocja idei rodzicielstwa zastępczego, w tym pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka	1. Liczba zorganizowanych akcji informacyjnych (ogłoszenia w prasie oraz stronach internetowych, plakaty, informatory, obchody dnia rodzicielstwa zastępczego). 2. Liczba osób, które zgłosiły się do PCPR, które zadeklarowały chęć bycia niezawodową/zawodową rodziną zastępczą. 3. Liczba zorganizowanych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze. 4. Liczba zakwalifikowanych kandydatów na rodziny zastępcze. 5. Liczba nowo utworzonych niezawodowych/zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.	PCPR

1.2. Udzielanie wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego.	1. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. 2. Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. 3. Liczba osób korzystających ze wsparcia i poradnictwa specjalistycznego (pedagogiczne, psychologiczne, prawne). 4. Liczba udzielonych porad. 5. Liczba osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. 6. Liczba osób skierowanych do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (osoby dorosłe i dzieci).	PCPR/ OWDIR/ OPS/ CUS
1.3. Zdrowie psychiczne kadr (m.in. superwizje, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu)	1. Liczba pracowników objętych superwizją lub wsparciem psychologicznym.	OPS/ CUS/ PCPR
1.4. Udział osób, które sprawują pieczę zastępczą oraz pracowników kadr instytucji społecznych w szkoleniach podnoszących umiejętności i kwalifikacje zawodowe	1. Liczba szkoleń dla osób, które sprawują pieczę zastępczą. 2. Liczba szkoleń dla pracowników służb społecznych.	PCPR/ OPS/ CUS/ OWDIR
1.5. Wzmocnienie rozwoju społecznego, poznawczego i emocjonalnego dzieci, które przebywają w pieczy zastępczej	1. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej korzystających ze wsparcia i poradnictwa specjalistycznego (pedagogiczne i psychologiczne) oraz liczba udzielonych porad.	OPS/ CUS/ OWDIR/ PPPP/ Placówki oświatowe z terenu powiatu będzińskiego
1.6. Wzmocnienie rozwoju społecznego, poznawczego i emocjonalnego dzieci, które zamieszkują na terenie powiatu będzińskiego	1. Liczba dzieci korzystających ze wsparcia i poradnictwa specjalistycznego (pedagogiczne i psychologiczne) oraz liczba udzielonych porad.	OPS/ CUS/ OWDIR/ PPPP/ Placówki oświatowe z terenu powiatu będzińskiego
1.7. Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków pieczy zastępczej	1. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie pobytu w mieszkaniu treningowym.	PCPR/ PUP

	2. Liczba osób, którym zostały wypłacone świadczenia tj. pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. 3. Liczba usamodzielnionych wychowanków, którzy podjęli zatrudnienie lub kontynuują naukę.	
--	---	--

CEL STRATEGICZNY II:

Ograniczenie skali wykluczenia społecznego poprzez wzrost dostępności i efektywności usług wsparcia dla grup o szczególnych potrzebach

CELE OPERACYJNE	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY	REALIZATORZY
2.1. Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych dla osób niepełnosprawnościami	1. Liczba mieszkańców powiatu objętych programem „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”. 2. Liczba mieszkańców powiatu korzystających z usług opieki wytchnieniowej.	OPS/ CUS/ PCPR
2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami	1. Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ). 2. Liczba osób które uzyskały dofinansowania do kształcenia na poziomie wyższym. 3. Liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP skierowanych dla osób z niepełnosprawnościami. 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z usług poradnictwa zawodowego. 5. Liczba osób z niepełnosprawnościami wyłączonych z ewidencji PUP z tytułu podjęcia zatrudnienia. 6. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP.	PCPR/ PUP/ WTZ
2.3. Wzmocnienie uczestnictwa w życiu społecznym osób niepełnosprawnych	1. Liczba osób, które otrzymały i wykorzystały dofinansowanie ze środków PFRON (m.in. turnusy rehabilitacyjne, likwidacja barier funkcjonalnych). 2. Liczba zorganizowanych imprez (sport, kultura, rekreacja i turystyka).	PCPR

	3. Liczba zawartych umów dot. likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych/technicznych/ w komunikowaniu się)	
2.4. Rozwój usług skierowany do osób starszych	1. Liczba programów profilaktycznych skierowanych do osób starszych 2. Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych.	OPS/ CUS
2.5. Wsparcie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezrobotnych w wieku 50+	1. Liczba osób w wieku 50+, które objęte zostały działaniami /usługami. 2. Liczba osób w wieku 50+ wyłączonych z ewidencji PUP z tytułu podjęcia zatrudnienia. 3. Liczba realizowanych programów skierowanych do osób bezrobotnych w wieku 50+. 4. Liczba osób objętych programami skierowanymi dla osób w wieku 50+.	PUP
2.6. Podnoszenie kwalifikacji oraz umiejętności zawodowych osób bezrobotnych	1. Liczba osób, które rozpoczęły udział w szkoleniach zawodowych. 2. Liczba osób, które objęte zostały instrumentami zatrudnienia wspomagane. 3. Liczba osób, które skorzystały z usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej.	PUP
2.7. Przeciwdziałanie skutkom ubóstwa energetycznego i wsparcie w kosztach utrzymania mieszkań	1. Liczba przyznanych świadczeń na pokrycie kosztów energii, gazu i opału (m.in. dodatek energetyczny, dodatek mieszkaniowy).	OPS/ CUS

CEL STRATEGICZNY III:

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia zdrowia psychicznego i przeciwdziałania uzależnieniom

CELE OPERACYJNE	WSKAŹNIK MONITORUJĄCY	REALIZATORZY
3.1. Wsparcie zdrowia psychicznego oraz poradnictwo specjalistyczne	1. Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i rodzinnych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. 2. Liczba dzieci/rodziców objętych wsparciem PPPP i OWDIR. 3. Liczba osób, które skorzystały ze schronienia w OIK z innego	PCPR – OIK/ OWDIR/ CUS/ OPS/ PPPP/ Placówki oświatowe z terenu powiatu będzińskiego

	powodu niż przemoc domowa (dorośli i dzieci).	
3.2. Nowoczesna profilaktyka uzależnień	1. Liczba programów dot. przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży. 2. Liczba uczestników (dzieci/młodzieży) w w/w programach. 3. Liczba wdrożonych programów dotyczących higieny cyfrowej i uzależnień od mediów społecznościowych.	Placówki oświatowe z terenu powiatu będzińskiego
3.3. Przeciwdziałanie przemocy domowej	1. Liczba osób, które skorzystały ze schronienia w OIK z powodu przemocy domowej (dorośli i dzieci). 2. Liczba zrealizowanych Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. 3. Liczba osób, które ukończyły Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową. 4. Liczba wydanych skierowań do uczestnictwa w Programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.	PCPR – OIK// OPS/ CUS

10. Sposób realizacji, monitoring i zarządzanie realizacją Strategii

10.1. System zarządzania realizacją Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych opiera się na modelu partycypacyjno-zadaniowym, który angażuje publiczne jednostki organizacyjne, podmioty ekonomii społecznej oraz organizacje pozarządowe.

W procesie zarządzania Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030 uczestniczą:

- Rada Powiatu Będzińskiego – pełni nadzór nad bieżącą realizacją strategii,
- Zarządu Powiatu Będzińskiego – kieruje sprawozdania z realizacji Strategii na Sesje Rady Powiatu Będzińskiego,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie koordynuje wdrażanie i monitorowanie strategii poprzez gromadzenie dokumentacji związanej z realizacją strategii, sporządzanie raportów w oparciu o otrzymane dane od Jednostek realizujących poszczególne zadania.

Realizatorzy zadań strategicznych zobowiązani są do składania corocznych sprawozdań o podjętych działaniach z zakresu realizacji Strategii koordynatorowi Strategii.

10.2. Monitoring i wdrażanie Strategii

Zadania określone w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2026-2030 stanowią wyzwanie zarówno dla wszystkich instytucji publicznych, niepublicznych działających w ramach polityki społecznej w powiecie będzińskim jak i lokalnej społeczności.

W celu właściwego wypełniania i koordynowania poszczególnymi działaniami niezbędne jest monitorowanie i ocena realizacji zadań określonych w strategii, a także sprecyzowanie sposobu wdrażania strategii.

Do podstawowych funkcji monitoringu strategii należą:

- funkcja sprawdzająca, która ma na celu systematyczne gromadzenie danych o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników,
- funkcja korygująca to wprowadzanie do zapisów strategii aktualizacji wynikających z uwarunkowań, które nie zostały wcześniej uwzględnione lub uległy zmianie.

Należy pamiętać, że zarówno zmieniające się potrzeby społeczne i uwarunkowania zewnętrzne, jak i zmieniające się treści nadrzędnych dokumentów strategicznych mogą spowodować konieczność aktualizacji zapisów strategii w okresie jej obowiązywania.

Wdrażanie strategii rozpoczyna się w chwili podjęcia uchwały w sprawie zatwierdzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2026-2030 przez Radę Powiatu Będzińskiego oraz powołania Zespołu Zarządzającego Realizacją Strategii przez Zarząd Powiatu Będzińskiego.

Po podjęciu Uchwały Rady Powiatu Będzińskiego tekst strategii zostanie zamieszczony na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie oraz przekazany przez koordynatora realizatorom, jednostkom organizacyjnym i partnerom.

Następnie podmioty odpowiedzialne podejmą się realizacji zadań i prowadzenia sprawozdawczości zawierającej wskaźniki monitoringu, na podstawie których powstanie coroczna ocena realizacji strategii, odnosząca się bezpośrednio do konkretnych celów strategicznych.

10.3. Finansowanie Strategii

Źródła finansowania muszą być przedmiotem dogłębnej analizy Zespołu Zarządzającego realizacją strategii podczas przygotowywania oceny stopnia jej realizacji – corocznie należy oszacować czy pojawiły się nowe źródła finansowania lub niemożliwym stało się sfinansowanie zaplanowanych działań. Takie zjawiska mogą być przesłankami do aktualizacji dokumentu. Ze względu na długi okres obowiązywania niniejszego dokumentu określa się szacunkową wysokość planowanych środków na realizację strategii. Na dzień opracowywania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030 ustalono, iż środki finansowe na zaplanowane w strategii działania pochodzić będą z:

- budżetu powiatu będzińskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu),
- dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa w ramach finansowania realizacji zadań zleconych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środków zewnętrznych (pochodzących m.in. z Unii Europejskiej, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) na realizację programów oraz projektów,
- środków pozyskanych przez organizacje pozarządowe,
- środki własne gmin.

Określa się maksymalną wysokość środków, która będzie przeznaczona na realizację niniejszej strategii w latach 2026-2030 na kwotę 40 200 544,00 złotych.

11. Zakończenie

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2026–2030 stanowi fundament nowoczesnej, responsywnej i empatycznej polityki społecznej regionu. Jej nadrzędny cel – wzrost bezpieczeństwa socjalnego oraz dobrostanu psychofizycznego mieszkańców – wyznacza kierunek działań, w którym centrum uwagi zawsze pozostaje człowiek i jego rodzina.

Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej powiatu. Jej zapisy winny być również uwzględniane przy tworzeniu kolejnych dokumentów długookresowych.

Dokument ten nie daje konkretnego przepisu, a jedynie naprowadza i sugeruje, jakie działania należy podjąć, by zniwelować niepożądane zjawiska społeczne. Strategia jest wyznacznikiem obszarów, na których powinno się opierać tworzone programy działań. Należy zwrócić uwagę na to, iż Strategia ma charakter otwarty co oznacza, że w czasie obowiązywania jej zapisów poszczególne elementy i działania mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowywane do aktualnie panującej sytuacji społecznej.

Skuteczność realizacji określonych działań będzie zależała od motywacji i zaangażowania wszystkich zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Zawarte w niniejszym dokumencie cele i działania uwzględniają najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być strefą oddziaływania samorządu.

Regularny monitoring wskaźników pozwoli na elastyczne reagowanie na zmieniającą się rzeczywistość społeczną i gospodarczą. Wierzimy, że wspólny wysiłek samorządu, kadr pomocy społecznej oraz samych mieszkańców uczyni Powiat Będziński miejscem bezpiecznym, solidarnym i przyjaznym dla każdego obywatela.

Spis rycin, tabel i wykresów

Spis rycin

Ryc. 1 Powiat będziński na mapie województwa śląskiego.....	12
Ryc. 2 Plakat promujący rodzinną pieczę zastępczą	70

Spis tabel

Tabela 1 Harmonogram opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030	7
Tabela 2 Współczynnik feminizacji 2018-2024.....	14
Tabela 3 Ludność w powiecie będzińskim z podziałem na gminy w latach 2021-2024.....	16
Tabela 4 Największe spadki i wzrosty liczbowe w liczbie ludności w powiecie będzińskim w latach 2021-2024.....	17
Tabela 5 Powierzchnia i ludność Gmin powiatu będzińskiego	17
Tabela 6 Ludność wg wiekowych grup aktywności zawodowej - Polska, województwo śląskie, powiat będziński w latach 2020-2024	19
Tabela 7 Struktura mieszkańców powiatu będzińskiego według płci i wieku ekonomicznego w 2024 r.	19
Tabela 8 Przyrost naturalny w powiecie będzińskim w latach 2021-2024	21
Tabela 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2021-2024	22
Tabela 10 Zgony na 1000 ludności w latach 2021-2024.....	23
Tabela 11 Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2021-2024.....	23
Tabela 12 Prognoza ludności lata 2025-2040 (opracowana na bazie NSP 2021)	23
Tabela 13 Powody przyznawania pomocy klientom OPS w powiecie będzińskim w 2024 r.- liczba rodzin/liczba osób w rodzinie.....	25
Tabela 14 Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza – 2024 r.....	27
Tabela 15 Liczba świadczeń pieniężnych przyznanych przez OPS/CUS w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.....	29
Tabela 16 Liczba świadczeń niepieniężnych przyznanych przez OPS w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.....	31
Tabela 17 Liczba rodzin i kontraktów - wskaźnik kontraktowania.....	32
Tabela 18 Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej przez OPS w 2024 r.	33
Tabela 19 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu ubóstwa w 2024 r.	34
Tabela 20 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu bezdomności w 2024 r.	35
Tabela 22 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu narkomanii w 2024 r.	36
Tabela 21 Liczba rodzin i osób, które otrzymały pomoc z powodu alkoholizmu w 2024 r.	37
Tabela 23 Osoby niepełnosprawne według płci i kategorii niepełnosprawności w 2011 i 2021 r.....	39
Tabela 24 Rodzaje niepełnosprawności z podziałem na symbole.....	40
Tabela 25 Liczba i cel podstawowy przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2022 – 2025 przez PZON w Będzinie	42
Tabela 26 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg stopnia niepełnosprawności w latach 2021 - 2025.....	43
Tabela 27 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r. przez PZON w Będzinie	45
Tabela 28 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg wieku w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r.....	45
Tabela 29 Liczba i cel podstawowy przyjętych przez PZON w Będzinie wniosków o ustalenie niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2021-2025	48

Tabela 30 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz płci orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025.....	49
Tabela 31 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem wieku orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025	49
Tabela 32 Liczba orzeczeń z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności wydanych przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025	50
Tabela 33 Orzeczenia wydane dla dzieci w wieku przedszkolnym przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.	51
Tabela 34 Orzeczenia wydane dla uczniów szkół podstawowych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.	51
Tabela 35 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na gminy powiatu będzińskiego w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r. (stan na 31.12. danego roku oraz 30.09.2025 r.).....	53
Tabela 36 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Będzin według wieku w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2024 r.....	55
Tabela 37 Osoby bezrobotne według poziomu wykształcenia w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2024 r.....	55
Tabela 39 Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych i społecznych w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.....	59
Tabela 39 Liczba zatrudnionych kuratorów zawodowych i społecznych w okresie od 01.10.2023 r. do 30.06.2025 r.....	59
Tabela 40 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r. ...	61
Tabela 41 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej według powodów w powiecie będzińskim (stan na dzień 30.06.2025 r.)	68
Tabela 42 Liczba dzieci, które napłynęły do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych w latach 2021-2025 w powiecie będzińskim	69
Tabela 43 Odpływ wychowanków z rodzin zastępczych w latach 2021-2025	69
Tabela 45 Liczba mieszkańców Gmin oraz pracowników OPS/CUS na terenie powiatu będzińskiego w latach 2021-2025	77
Tabela 46 Dane adresowe placówek opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych na terenie powiatu będzińskiego.....	86
Tabela 47 Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w latach 2021-2025.....	87
Tabela 48 Liczba uczestników WTZ w latach 2021 – 2025 z podziałem na płeć.....	94
Tabela 49 Wysokość przyznanego dofinansowania w latach 2021– 2025.....	94
Tabela 50 Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie powiatu będzińskiego	98
Tabela 51 Podział czynników na poszczególne grupy analizy SWOT	126

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba kobiet i mężczyzn w powiecie będzińskim w latach 2021-2024	13
Wykres 2 Struktura płci mieszkańców powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2024 r.)	14
Wykres 3 Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu będzińskiego w 2024 r.	15
Wykres 4 Procentowy rozkład liczby mieszkańców poszczególnych gmin powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2024 r.)	16
Wykres 5 Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców zawartych w latach 2014-2024	18
Wykres 6 Liczba rozwodów na 10 tys. mieszkańców w latach 2014-2024	18
Wykres 7 Struktura mieszkańców powiatu będzińskiego według wieku ekonomicznego w 2024 r. ...	20
Wykres 8 Piramida wieku mieszkańców powiatu będzińskiego (stan na dzień 31.12.2025 r.)	21
Wykres 9 Urodzenia żywe i zgony w powiecie będzińskim w latach 2021-2024	22
Wykres 10 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2014-2024	34
Wykres 11 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2014-2024	35
Wykres 12 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2014-2024	36
Wykres 13 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2014-2024	37
Wykres 14 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2024.....	40
Wykres 15 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2014-2024.....	41
Wykres 16 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. - podział wg stopnia niepełnosprawności.....	44
Wykres 17 Wnioskodawcy zaliczeni do osób niepełnosprawnych przez PZON w Będzinie według wieku w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.	46
Wykres 18 Wnioskodawcy zaliczeni do osób niepełnosprawnych przez PZON w Będzinie według płci w okresie 01.01.2021 r.– 31.12.2025 r.	46
Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 30.09.2025 r. (stan na 31.12. danego roku oraz 30.09.2025 r.).....	54
Wykres 20 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Będzin według wieku w latach 2021-2024.....	55
Wykres 21 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na 1000 dzieci do 18 r. życia w latach 2022-2024	67
Wykres 22 Udział dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie dzieci z niepełnosprawnością umieszczonych w pieczy zastępczej ogółem w latach 2022-2024	67
Wykres 23 Liczba sporządzonych przez funkcjonariuszy policji „Niebieskich Kart” w powiecie będzińskim w latach 2022-2025.....	71
Wykres 24 Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w latach 2014-2024	72
Wykres 25 Zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w PCPR w Będzinie w latach 2018-2025 (stan na dzień 31.12. danego roku) - liczba osób zatrudnionych	79
Wykres 27 METRYKA ANKIETY – PŁEĆ ANKIETOWANYCH.....	99
Wykres 28 METRYKA ANKIETY – WIEK ANKIETOWANYCH	100
Wykres 29 METRYKA ANKIETY – MIEJSCE ZAMIESZKANIA ANKIETOWANYCH	101
Wykres 30 METRYKA ANKIETY – WYKSZTAŁCENIE ANKIETOWANYCH.....	101
Wykres 31 METRYKA ANKIETY – SYTUACJA ZAWODOWA ANKIETOWANYCH.....	102
Wykres 32 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 1 ankiety.....	103
Wykres 33 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 2 ankiety.....	104
Wykres 34 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 3 ankiety.....	106

Wykres 35 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 4 ankiety.....	108
Wykres 36 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 5 ankiety.....	109
Wykres 37 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 6 ankiety.....	110
Wykres 38 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 7 Ankiety	111
Wykres 39 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 8 ankiety.....	112
Wykres 40 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 9 ankiety.....	114
Wykres 41 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 10 ankiety.....	115
Wykres 42 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 11 ankiety.....	116
Wykres 43 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 12 ankiety.....	117
Wykres 44 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 13 ankiety.....	118
Wykres 45 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 14 ankiety.....	119
Wykres 46 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 15 ankiety.....	120
Wykres 47 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 16 ankiety.....	121
Wykres 48 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 17 ankiety.....	122
Wykres 49 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 18 ankiety.....	123
Wykres 50 Struktura odpowiedzi na pytanie nr 19 ankiety.....	124